

Bank Polski

Skrócone śródroczne sprawozdanie
finansowe PKO Banku Polskiego SA
za okres sześciu miesięcy zakończony
dnia 30 czerwca 2017 roku

WYBRANE JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Wynik z tytułu odsetek	3 867	3 595	910	821
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 316	1 185	310	271
Wynik z działalności operacyjnej	1 725	1 970	406	450
Zysk brutto	1 725	1 970	406	450
Zysk netto	1 251	1 573	295	359
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,00	1,26	0,24	0,29
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,00	1,26	0,24	0,29
Dochody całkowite netto	1 634	1 404	385	321
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej	4 669	4 912	1 099	1 121
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej	(1 887)	(5 182)	(444)	(1 183)
Przepływy pieniężne z działalności finansowej	(3 814)	(230)	(898)	(53)
Przepływy pieniężne netto	(1 032)	(500)	(243)	(114)

WYBRANE JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	stan na 30.06.2017	stan na 31.12.2016	stan na 30.06.2017	stan na 31.12.2016
Aktywa razem	270 789	272 957	64 069	61 699
Kapitał własny ogółem	34 223	32 589	8 097	7 366
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	296	283
Liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	27,38	26,07	6,48	5,89
Rozwodniona liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	27,38	26,07	6,48	5,89
Łączny współczynnik kapitałowy	18,82%	17,19%	18,82%	17,19%
Kapitał Tier 1	30 497	28 673	7 216	6 481
Kapitał Tier 2	1 534	2 456	363	555

Wybrane pozycje sprawozdania finansowego przeliczone na EUR według następujących kursów	30.06.2017	31.12.2016	30.06.2016
średnia kursów NBP na ostatni dzień każdego miesiąca okresu	4,2474	4,3757	4,3805
kurs średni NBP na ostatni dzień danego okresu	4,2265	4,4240	4,4255

SPIS TREŚCI

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	4
SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW.....	4
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	5
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM.....	6
SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	7
NOTY DO SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO.....	10

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	Nota	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Przychody z tytułu odsetek	5	2 510	4 924	2 337	4 648
Koszty z tytułu odsetek	5	(537)	(1 057)	(531)	(1 053)
Wynik z tytułu odsetek		1 973	3 867	1 806	3 595
Przychody z tytułu prowizji i opłat	6	901	1 753	835	1 611
Koszty z tytułu prowizji i opłat	6	(227)	(437)	(229)	(426)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		674	1 316	606	1 185
Przychody z tytułu dywidend	7	124	124	90	149
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	8	1	2	(3)	(18)
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	9	1	(1)	427	477
Wynik z pozycji wymiany	10	104	204	109	210
Pozostałe przychody operacyjne	11	37	58	30	52
Pozostałe koszty operacyjne	11	(19)	(46)	(38)	(61)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		18	12	(8)	(9)
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	12	(373)	(745)	(382)	(753)
Ogólne koszty administracyjne	13	(1 213)	(2 604)	(1 261)	(2 498)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	14	(223)	(450)	(220)	(368)
Wynik z działalności operacyjnej		1 086	1 725	1 164	1 970
Zysk brutto		1 086	1 725	1 164	1 970
Podatek dochodowy	15	(245)	(474)	(251)	(397)
Zysk netto		841	1 251	913	1 573
Zysk na jedną akcję	16				
- podstawowy z zysku za okres (PLN)		0,67	1,00	0,73	1,26
- rozwodniony z zysku za okres (PLN)		0,67	1,00	0,73	1,26
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Nota	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Zysk netto		841	1 251	913	1 573
Inne dochody całkowite		168	383	(312)	(169)
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		168	383	(312)	(169)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	21	3	26	77	214
Podatek odroczoney	15; 21	(1)	(5)	(15)	(41)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto		2	21	62	173
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto		205	446	(462)	(422)
Podatek odroczoney	15	(39)	(84)	88	80
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto		166	362	(374)	(342)
Dochody całkowite netto, razem		1 009	1 634	601	1 404

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	30.06.2017	31.12.2016
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	17	13 568	13 277
Należności od banków	18	5 977	8 471
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych	19	1 542	358
Pochodne instrumenty finansowe	20	2 221	2 895
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	22	7 102	11 744
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	23	190 556	189 067
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	24	37 863	35 773
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	25	911	157
Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	37	2 725	2 535
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	26	369	361
Wartości niematerialne	27	2 667	2 817
Rzeczowe aktywa trwałe	27	2 185	2 325
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	15	947	1 034
Inne aktywa	28	2 156	2 143
SUMA AKTYWÓW		270 789	272 957
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		4	4
Zobowiązania wobec banków	29	16 497	18 717
Pochodne instrumenty finansowe	20	3 024	4 230
Zobowiązania wobec klientów	30	211 264	209 371
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	31	665	1 693
Zobowiązania podporządkowane	32	1 617	2 539
Pozostałe zobowiązania	33	3 097	3 340
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		194	251
Rezerwy	34	204	223
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		236 566	240 368
Kapitał własny			
Kapitał zakładowy	35	1 250	1 250
Pozostałe kapitały	35	31 722	28 451
Wynik okresu bieżącego	35	1 251	2 888
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		34 223	32 589
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		270 789	272 957
Łączny współczynnik kapitałowy	59	18,82%	17,19%
Wartość księgową (w mln PLN)		34 223	32 589
Liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Wartość księgową na jedną akcję (w PLN)		27,38	26,07
Rozwodniona liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgową na jedną akcję (w PLN)		27,38	26,07

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

Za okres 6 miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2017 roku	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały			Inne dochody całkowite				Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe			Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem pozostałe kapitały			
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe							
1 stycznia 2017 roku	1 250	24 268	1 070	3 555	(342)	(89)	(11)	28 451	-	2 888	32 589
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	2 888	(2 888)	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	362	21	-	383	-	1 251	1 634
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 251	1 251
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	362	21	-	383	-	-	383
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 850	-	38	-	-	-	2 888	(2 888)	-	-
30 czerwca 2017 roku	1 250	27 118	1 070	3 593	20	(68)	(11)	31 722	-	1 251	34 223

Za okres 6 miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2016 roku	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały			Inne dochody całkowite				Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe			Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem pozostałe kapitały			
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe							
1 stycznia 2016 roku	1 250	20 518	1 070	3 484	145	(57)	(13)	25 147	1 250	2 571	30 218
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	2 571	(2 571)	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	(342)	173	-	(169)	-	1 573	1 404
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 573	1 573
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	(342)	173	-	(169)	-	-	(169)
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 500	-	71	-	-	-	2 571	(2 571)	-	-
30 czerwca 2016 roku	1 250	23 018	1 070	3 555	(197)	116	(13)	27 549	1 250	1 573	31 622

SPRAWOZDANIE Z PRZEPIŃWÓW PIENIĘŻNYCH

	Nota	01.01- 30.06.2017	01.01- 30.06.2016
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		1 725	1 970
Korekty razem:		2 944	2 942
Amortyzacja		363	358
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej		(5)	1
Odsetki i dywidendy		(217)	(250)
Zmiana stanu:			
należności od banków		1 173	(909)
instrumentów finansowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		3 458	(690)
pochodnych instrumentów finansowych		(532)	268
kredytów i pożyczek udzielonych klientom		(1 610)	2 242
innych aktywów oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		(7)	(824)
zobowiązań wobec banków		(955)	155
zobowiązań wobec klientów		2 313	3 482
rezerw i odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości pozostałych zobowiązań		89	173
Zapłacony podatek dochodowy		(533)	(363)
Inne korekty		(350)	(490)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		4 669	4 912
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		29 747	42 996
Umorzenie kapitału jednostki zależnej		-	50
Zbycie udziałów w jednostce zależnej zakwalifikowanej do aktywów przeznaczonych do sprzedaży		4	-
Zbycie i odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych		29 673	42 813
Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		20	-
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)		50	133
Wydatki z działalności inwestycyjnej		(31 634)	(48 178)
Nabycie jednostki zależnej		(14)	-
Podwyższenie kapitału jednostki zależnej		(214)	(222)
Podwyższenie kapitału jednostki stowarzyszonej		-	(1)
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych		(31 302)	(47 616)
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		(104)	(339)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(1 887)	(5 182)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		664	1 874
Umorzenie dłużnych papierów wartościowych		(1 669)	(1 745)
Splata zobowiązania z tytułu pożyczki podporządkowanej		(880)	-
Splata kredytów i pożyczek		(1 685)	(131)
Splata odsetek od zobowiązań długoterminowych		(244)	(228)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(3 814)	(230)
Przepływy pieniężne netto		(1 032)	(500)
w tym z tytułu różnic kursowych od środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		(219)	109
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		17 568	17 190
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	42	16 536	16 690
w tym o ograniczonej możliwości dysponowania		11	10

SPIS TREŚCI

NOTY DO SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	10
1. INFORMACJE OGÓLNE O BANKU	10
2. ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	12
3. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	12
4. ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI.....	13
NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	19
5. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK.....	19
6. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT.....	19
7. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND.....	20
8. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ.....	20
9. WYNIK NA INWESTYCYJNYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH.....	21
10. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	21
11. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE.....	21
12. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI I REZERW	22
13. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE.....	22
14. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH.....	23
15. PODATEK DOCHODOWY	23
16. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ	24
NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	25
17. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM.....	25
18. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW.....	25
19. AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	25
20. POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE	26
21. POCHODNE INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE.....	26
22. INSTRUMENTY FINANSOWE PRZY POCZĄTKOWYM UJĘCIU WYZNACZONE JAKO WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	31
23. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM.....	31
24. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	33
25. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE UTRZYMYWANE DO TERMINU ZAPADALNOŚCI.....	34
26. AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY.....	34
27. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE.....	35
28. INNE AKTYWA	35
29. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW.....	36
30. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW.....	36
31. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH.....	37
32. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	37
33. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	37
34. REZERWY	38
35. KAPITAŁY WŁASNE I AKCJONARIAT BANKU.....	39
INFORMACJE O PODMIOTACH GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA, WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH I JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH	41
36. SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI PODMIOTÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	41
37. INWESTYCJE W JEDNOSTKI ZALEŻNE, WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA I STOWARZYSZONE	47
38. ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA	48
POZOSTAŁE NOTY	51
39. DYWIDENDY Z PODZIAŁEM NA AKCJE I PODZIAŁ ZYSKU.....	51
40. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE.....	51
41. SPRAWY SPORNE.....	53
42. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPIYWÓW PIENIĘŻNYCH	56

43.	TRANSAKCJE ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI	57
44.	HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ	62
45.	AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ.....	63
46.	KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	64
47.	AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE.....	65
48.	DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA	66
CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM.....		67
49.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W PKO BANKU POLSKIM SA.....	67
50.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM.....	72
51.	KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO W BANKU	73
52.	PRAKTYKI FORBEARANCE.....	74
53.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH.....	76
54.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ	78
55.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM.....	79
56.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI	80
57.	POZOSTAŁE RYZYKA	81
58.	KOMPLEKSOWE TESTY WARUNKÓW SKRAJNYCH	81
59.	ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA.....	81
60.	INFORMACJE O PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI	84
ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY		85
61.	ZDARZENIA, KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE	85

NOTY DO SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. INFORMACJE OGÓLNE O BANKU

DZIAŁALNOŚĆ BANKU:

Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna („PKO Bank Polski SA” lub „Bank”) został utworzony w 1919 roku jako Poczta Kasa Oszczędnościowa. W 1950 roku rozpoczął działalność jako Powszechna Kasa Oszczędności bank państwowy. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2000 roku (Dz. U. z 2000 roku Nr 5, poz. 55 z późniejszymi zmianami) przekształcono Powszechną Kasę Oszczędności bank państwowy w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, adres ul. Puławska 15, 02-515 Warszawa, w Polsce.

W dniu 12 kwietnia 2000 roku zarejestrowano Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną i wpisano do Rejestru Handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, Sąd Gospodarczy XVI Wydział Rejestrowy. Obecnie właściwym sądem jest Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Bank został zarejestrowany pod numerem KRS 0000026438 oraz nadano mu numer statystyczny REGON 016298263. Kapitał zakładowy (kapitał wpłacony) wynosi 1 250 000 000 PLN.

Zgodnie z Cedulą Giełdową Bank zaklasyfikowany jest do makrosektora „Finanse”, sektor „Banki”.

PKO Bank Polski SA jest uniwersalnym bankiem depozytowo-kredytowym obsługującym osoby fizyczne, prawne oraz inne podmioty będące osobami krajowymi i zagranicznymi. Bank może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe oraz otwierać i posiadać rachunki bankowe w bankach za granicą, a także lokować środki dewizowe na tych rachunkach.

INFORMACJE DOTYCZĄCE SKŁADU OSOBOWEGO RADY NADZORCZEJ ORAZ ZARZĄDU

Skład Rady Nadzorczej na dzień 30 czerwca 2017 roku:

Lp.	Imię i nazwisko	Funkcja	Data powołania
1.	Piotr Sadownik	Przewodniczący Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia (dalej ZWZ) zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołany ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r. Podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Piotra Sadownika na Przewodniczącego Rady Nadzorczej.
2.	Grażyna Ciurzyńska	Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej	Powołana w skład Rady Nadzorczej 30 czerwca 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołana ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r. Podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Grażynę Ciurzyńską na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej.
3.	Zbigniew Hajłasz	Sekretarz Rady Nadzorczej do 22 czerwca 2017 r. Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 30 czerwca 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. W dniu 14 lipca 2016 r. wybrany na Sekretarza Rady Nadzorczej. Powołany ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
4.	Mariusz Andrzejewski	Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
5.	Mirosław Barszcz	Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołany ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
6.	Adam Budnikowski	Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołany ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
7.	Wojciech Jasiński	Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołany ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
8.	Andrzej Kisielewicz	Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołany ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
9.	Elżbieta Mączyńska - Ziemacka	Członek Rady Nadzorczej	Powołana ponownie w skład Rady Nadzorczej 26 czerwca 2014 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołana ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
10.	Janusz Ostaszewski	Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołany ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
11.	Jerzy Paluchniak	Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem ZWZ zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.

Skład Zarządu na dzień 30 czerwca 2017 roku:

Lp.	Imię i nazwisko	Funkcja	Data powołania
1.	Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	Powołany w dniu 8 stycznia 2014 r. ponownie na stanowisko Prezesa Zarządu na poprzednią wspólną kadencję Zarządu. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Prezesa Zarządu na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
2.	Janusz Derda	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 3 listopada 2016 r. na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na poprzednią wspólną kadencję Zarządu z dniem 1 grudnia 2016 r. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
3.	Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 8 stycznia 2014 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na poprzednią wspólną kadencję Zarządu. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
4.	Maks Kraczkowski	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 30 czerwca 2016 r. na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na poprzednią wspólną kadencję Zarządu z dniem 4 lipca 2016 r. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
5.	Mieczysław Król	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 2 czerwca 2016 r. na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na poprzednią wspólną kadencję Zarządu z dniem 6 czerwca 2016 r. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
6.	Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 8 stycznia 2014 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na poprzednią wspólną kadencję Zarządu. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
7.	Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 8 stycznia 2014 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na poprzednią wspólną kadencję Zarządu. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
8.	Jan Emeryk Rościszewski	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 14 lipca 2016 r. na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na poprzednią wspólną kadencję Zarządu z dniem 18 lipca 2016 r. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.

W dniu 14 czerwca 2017 roku Rada Nadzorcza powołała Pana Rafała Antczaka na stanowisko Wiceprezesa Zarządu na wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 roku.

Pan Janusz Derda, Wiceprezes Zarządu nadzorujący Obszar Informatyki i Usług zrezygnował z członkostwa w Zarządzie Banku z końcem dnia 9 sierpnia 2017 roku.

2. ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze skrócone śródroczne sprawozdanie finansowe, poddane przeglądowi Komitetu Audytu Rady Nadzorczej w dniu 24 sierpnia 2017 roku, zostało przyjęte do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 24 sierpnia 2017 roku.

3. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Skrócone śródroczne sprawozdanie finansowe PKO Banku Polskiego SA obejmuje okres 6 miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2017 roku oraz zawiera dane porównawcze za okres 6 miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2016 roku (w zakresie rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów, sprawozdania ze zmian w kapitale własnym oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych) oraz dane porównawcze na dzień 31 grudnia 2016 roku (w zakresie sprawozdania z sytuacji finansowej). Dane finansowe prezentowane są w milionach złotych polskich (PLN), chyba że wskazano inaczej.

Niniejsze skrócone śródroczne sprawozdanie finansowe PKO Banku Polskiego SA zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 34 Śródroczna sprawozdawczość finansowa, zatwierdzonego przez Unię Europejską.

Zasady rachunkowości oraz metody obliczeniowe zastosowane do sporządzenia niniejszego skróconego śródrocznego sprawozdania finansowego są spójne z zasadami obowiązującymi w roku obrotowym zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku. Zasady te zostały opisane w rocznym sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za 2016 rok.

Prezentowane skrócone śródroczne sprawozdanie finansowe za okres 6 miesięcy 2017 roku nie obejmuje wszystkich informacji oraz ujawnień wymaganych w rocznym sprawozdaniu finansowym i należy je czytać łącznie z rocznym sprawozdaniem finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku sporządzonym zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską.

4. ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI

4.1 ZMIANY DO OPUBLIKOWANYCH STANDARDÓW I INTERPRETACJI, KTÓRE WESZŁY W ŻYCIE OD 1 STYCZNIA 2017 ROKU

Niniejsze sprawozdanie finansowe uwzględnia wymogi wszystkich zatwierdzonych przez Unię Europejską Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji, które zostały wydane i obowiązują za okresy roczne rozpoczynające się 1 stycznia 2017 roku.

Niniejsze sprawozdanie finansowe nie uwzględnia wymienionych poniżej standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską bądź zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym.

4.2 NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE A TAKŻE ZOSTAŁY ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ, A NIE WESZŁY JESZCZE W ŻYCIE I NIE ZOSTAŁY JESZCZE ZASTOSOWANE PRZEZ PKO BANK POLSKI SA

Zarząd nie przewiduje, aby wprowadzenie nowych standardów, ich zmiany oraz interpretacje miały istotny wpływ na stosowane przez Bank zasady rachunkowości, z wyjątkiem MSSF 9. Bank planuje ich zastosowanie w terminach podanych w określonych standardach i interpretacjach (bez wcześniejszego zastosowania).

MSSF 9 INSTRUMENTY FINANSOWE

Standard MSSF 9 Instrumenty finansowe został opublikowany w lipcu 2014 roku i zatwierdzony do stosowania w krajach Unii Europejskiej w dniu 22 listopada 2016 roku Rozporządzeniem Komisji Europejskiej nr 2016/2067/EU. Ma on obligatoryjne zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy roczne rozpoczynające się w dniu oraz po 1 stycznia 2018 roku (za wyjątkiem zakładów ubezpieczeń, które mogą zastosować standard od dnia 1 stycznia 2021 roku). Standard zastępuje MSR 39 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena. Zmianie ulegają klasyfikacja i wycena instrumentów finansowych, rozpoznawanie i kalkulacja utraty ich wartości oraz rachunkowość zabezpieczeń.

Klasyfikacja i wycena

MSSF 9 definiuje 3 kategorie wyceny aktywów finansowych:

- wycena według zamortyzowanego kosztu liczonego przy wykorzystaniu efektywnej stopy procentowej (dalej „zamortyzowany koszt”),
- wycena do wartości godziwej przez inne dochody całkowite (dalej „FVOCI” – ang. *fair value through other comprehensive income*), oraz
- wycena do wartości godziwej przez wynik finansowy (dalej „FVP&L” – ang. *fair value through profit or loss*).

Powyższe odpowiada metodom wyceny znanym z MSR 39; odmienne są natomiast zasady klasyfikacji do poszczególnych grup.

W przypadku instrumentów dłużnych klasyfikacja aktywów finansowych została oparta o model biznesowy jednostki i charakterystykę generowanych przez te aktywa przepływów pieniężnych.

Test modelu biznesowego określa czy dany instrument utrzymywany jest w celu pozyskania umownych przepływów pieniężnych czy w celu realizacji zmiany wartości godziwej przed terminem zapadalności. W ramach modelu biznesowego wyszczególnia się 3 grupy: „utrzymywanie”, „utrzymywanie i sprzedaż” oraz „sprzedaż”.

Test charakterystyki przepływów pieniężnych określa czy przepływy kontraktowe stanowią wyłącznie płatności kapitału i odsetek, rozumianych jako zapłata za wartość pieniądza w czasie oraz ryzyka związanego z wartością zaangażowania w danym okresie (ang. *solely principal and interest* – dalej „SPPI”).

Aktywa finansowe dłużne zaklasyfikowane do grupy „utrzymanie” i które spełniły test SPPI klasyfikuje się do kategorii wycenianych według zamortyzowanego kosztu, za wyjątkiem możliwości zaklasyfikowania do FVP&L dla instrumentów, w przypadku których taka wycena eliminuje brak spójności w metodzie wyceny (ang. *accounting mismatch*).

Kategoria wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite (FVOCI) obejmuje instrumenty dłużne wykorzystywane w ramach modelu biznesowego zakładającego zarówno pozyskiwanie umownych przepływów pieniężnych, jak i sprzedaż aktywów finansowych. Warunkiem jest spełnienie testu SPPI.

Jeśli dłużne aktywa finansowe nie spełniają wymienionych powyżej kryteriów, są one klasyfikowane i wyceniane jako FVP&L.

Klasyfikacji instrumentów finansowych dokonuje się na moment zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy, czyli na dzień 1 stycznia 2018 roku oraz w momencie ujęcia instrumentu. Zmiany klasyfikacji możliwe są jedynie w przypadku istotnej zmiany modelu biznesowego i powinny występować rzadko.

W przypadku aktywów kapitałowych, instrumenty przeznaczone do obrotu albo instrumenty stanowiące zapłatę w ramach połączenia jednostek, klasyfikowane są jako FVP&L, natomiast w przypadku pozostałych aktywów, Bank ma możliwość dokonania wyboru klasyfikacji i wyceny jako FVP&L albo jako FVOCI. W przypadku FVOCI, w innych dochodach całkowitych rozpoznawana jest zmiana wartości godziwej, za wyjątkiem dywidend, które rozpoznaje się w wyniku finansowym. Tak odniesione w inne dochody całkowite zmiany wartości godziwej nie będą nigdy podlegać przeniesieniu do wyniku finansowego – jest to różnica w stosunku do analogicznej wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży w obecnym MSR 39. Wycenę tę można natomiast przenosić w ramach kategorii kapitałów własnych.

Zobowiązania finansowe są wyceniane według dotychczasowych zasad określonych w MSR 39, za wyjątkiem obowiązku odniesienia części wyceny do wartości godziwej wynikającej ze zmian w poziomie własnego ryzyka kredytowego do innych dochodów całkowitych – dla zobowiązań finansowych w przypadku których zastosowano opcję wyceny do wartości godziwej.

W 2016 roku Bank we współpracy z doradcą zewnętrznym zrealizował pierwszy etap projektu przygotowania do wdrożenia standardu. Przeprowadzona analiza pod kątem klasyfikacji i wyceny objęła takie aspekty jak weryfikacja produktów kredytowych pod kątem testu SPPI, weryfikacja stosowanych modeli biznesowych, a także przeprowadzenie symulacji wpływu wdrożenia MSSF 9 w postaci macierzy transpozycyjnej prezentującej zmianę klasyfikacji instrumentów finansowych z uwzględnieniem wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

Z wykonanych analiz wynikają następujące wnioski:

- Potencjalna zmiana klasyfikacji wyceny z zamortyzowanego kosztu do wyceny FVOCI może dotyczyć portfela kredytów mieszkaniowych, które będą podlegać sprzedaży do PKO Banku Hipotecznego SA w ramach grupowania i przenoszenia (ang. *pooling*). Taka klasyfikacja będzie utrzymywana na potrzeby sporządzenia sprawozdania jednostkowego Banku. Z punktu widzenia sprawozdania skonsolidowanego korekta nie będzie miała zastosowania, gdyż kredyty podlegające poolingowi będą spełniać kryterium modelu biznesowego „utrzymywanie” wewnątrz Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA;
- MSSF 9 zmieni sposób ujmowania modyfikacji przepływów pieniężnych aktywów finansowych w Banku, które będą odnoszone do wyniku finansowego jednorazowo w momencie przeprowadzenia modyfikacji, a zmiana wyceny bilansowej będzie kalkulowana przy zastosowaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej. Do tej pory wpływ modyfikacji był rozkładany w czasie metodą efektywnej stopy procentowej przez pozostały okres funkcjonowania produktu
- MSSF 9 wyodrębnia nową kategorię aktywów nabytych lub udzielonych z utratą wartości, które będą wyceniane zgodnie z efektywną stopą procentową uwzględniającą ryzyko kredytowe w całym okresie życia instrumentu - POCI.

Utrata wartości

Fundamentalna zmiana w obszarze utraty wartości to fakt, że MSR 39 opiera się na koncepcji strat poniesionych, natomiast MSSF 9 opiera się na koncepcji strat oczekiwanych.

Zgodnie z ogólną zasadą utrata wartości będzie mierzona jako 12 miesięczne oczekiwane straty kredytowe albo dożywotnie oczekiwane straty kredytowe. Podstawa pomiaru będzie zależeć od tego czy nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia. Kredyty alokowane będą do 3 koszyków (ang. stage):

Portfel bez utraty wartości (tzw. IBNR zgodnie z MSR 39)	Koszyk 1 (aktywa, których ryzyko kredytowe nie wzrosło istotnie)	12 miesięczne oczekiwane straty kredytowe
	Koszyk 2 (istotny wzrost ryzyka kredytowego)	dożywotnie oczekiwane straty kredytowe
Portfel z utratą wartości	Kredyty z utratą wartości (w ramach tego portfela ujmowane są kredyty z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia tzw. POCI)	dożywotnie oczekiwane straty kredytowe

Bank identyfikuje przesłankę istotnego wzrostu ryzyka w oparciu o porównanie krzywych prawdopodobieństwa niewypłacalności w horyzoncie trwania ekspozycji na datę początkowego ujęcia oraz na datę raportową. Dla każdej daty raportowej porównywane są tylko te części oryginalnej i obecnej krzywej prawdopodobieństwa niewypłacalności, które odpowiadają okresowi począwszy od daty raportowej do zapadalności ekspozycji. Porównanie opiera się na wartości średniego prawdopodobieństwa niewypłacalności w analizowanym okresie korygowanym o bieżące oraz prognozowane wskaźniki makroekonomiczne.

W celu identyfikacji pozostałych przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego Bank wykorzystuje pełną dostępną informację jakościową i ilościową, w tym:

- działania restrukturyzacyjne wprowadzające dla dłużnika udogodnienia wymuszone jego trudną sytuacją finansową – (ang. *forbearance*),
- opóźnienie z tytułu spłat przekraczające 30 dni,
- zidentyfikowane sygnały wczesnego ostrzegania w ramach procesu monitoringu świadczące o istotnym wzroście ryzyka kredytowego,
- toczące się postępowanie sporne z klientem,
- ocenę analityka w ramach procesu analizy zindywidualizowanej,
- brak dostępnej oceny ryzyka kredytowego ekspozycji na moment początkowego ujęcia uniemożliwiający ocenę czy nastąpił wzrost ryzyka kredytowego.

Strata oczekiwana zarówno w całym okresie trwania ekspozycji, jak i w okresie 12 miesięcy jest sumą strat oczekiwanych w poszczególnych okresach zdyskontowanych efektywną stopą procentową. Za okres bazowy Bank przyjmuje jeden miesiąc. W celu wyznaczenia wartości aktywa na moment niewykonania zobowiązania w danym okresie Bank koryguje parametr określający wielkość ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania o przyszłe spłaty.

W zakresie analizy portfelowej, wpływ scenariuszy makroekonomicznych jest uwzględniany w wysokości poszczególnych parametrów. Bank, określając metodykę kalkulacji poszczególnych parametrów ryzyka, bada zależność wysokości tych parametrów od warunków makroekonomicznych w oparciu o dane historyczne. Na potrzeby kalkulacji straty oczekiwanej, analogicznie jak w przypadku identyfikacji przesłanki istotnego wzrostu ryzyka kredytowego, wykorzystywane są scenariusze makroekonomiczne. Ostateczna strata oczekiwana jest średnią ważoną prawdopodobieństwem scenariuszy ze strat oczekiwanych odpowiadających poszczególnym scenariuszom. Bank zapewnia zgodność scenariuszy makroekonomicznych stosowanych na potrzeby kalkulacji parametrów ryzyka ze scenariuszami makroekonomicznymi wykorzystywanymi w procesach budżetowania ryzyka kredytowego.

Na moment początkowego ujęcia wszystkie kredyty są ujmowane w koszyku 1 z wyłączeniem portfela POCI.

Rachunkowość zabezpieczeń

MSSF 9 zwiększa zakres pozycji jakie można wyznaczać jako pozycje zabezpieczane, a także umożliwia wyznaczenie na instrument zabezpieczający aktywów lub zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zniesiono również obowiązek retrospektywnego pomiaru efektywności zabezpieczenia przy jednoczesnym zniesieniu obowiązującego wcześniej limitu 80%-125% (warunkiem stosowania rachunkowości zabezpieczeń ma być ekonomiczna zależność pomiędzy instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną). Ponadto zwiększono zakres wymaganych ujawnień dotyczących strategii zarządzania ryzykiem, przepływów pieniężnych wynikających z transakcji zabezpieczających oraz wpływu rachunkowości zabezpieczeń na sprawozdanie finansowe.

W związku z niezakończonymi jeszcze pracami nad zmianą standardu w zakresie rachunkowości zabezpieczeń w ujęciu portfelowym (ang. *macro hedge*), jednostki mają wybór w zakresie stosowania przepisów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń: można albo nadal stosować przepisy MSR 39 albo stosować nowy standard MSSF 9 z wyłączeniem z zakresu zabezpieczeń portfelowych wartości godziwej odnoszących się do ryzyka stopy procentowej.

Na dzień dzisiejszy Bank nie podjął jeszcze decyzji, czy zastosuje nowy standard, czy też będzie w dalszym ciągu stosować przepisy MSR 39.

Ujawnienia i dane porównawcze

W ocenie Banku zastosowanie MSSF 9 wymaga istotnej zmiany sposobu prezentacji oraz zakresu ujawnień dotyczących obszaru instrumentów finansowych, w tym w pierwszym roku jego zastosowania, kiedy wymagane są szerokie informacje dotyczące bilansu otwarcia i dokonanych przekształceń. Bank zamierza skorzystać z zapisów MSSF 9 umożliwiających zwolnienie z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny oraz utraty wartości. Różnice w wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych wynikające z zastosowania MSSF 9 zostaną ujęte jako element wyniku z lat ubiegłych w kapitałach własnych na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Harmonogram wdrożenia

Jak opisano powyżej w 2016 roku prowadzony był projekt „MSSF 9 Analiza luki”, który objął analizę biznesową luk w przygotowaniu Banku do wdrożenia MSSF 9. Projekt podzielony był na dwa obszary: 1) klasyfikacja i wycena, w tym rachunkowość zabezpieczeń oraz kwestie sprawozdawcze i podatkowe oraz 2) utrata wartości. Pierwszy obszar zarządzany był przez Pion Rachunkowości, drugi zaś przez Pion Ryzyka. Dodatkowo w Banku utworzono Komitet Sterujący, którego zadaniem było podejmowanie kluczowych decyzji oraz kontrola realizacji projektu. W skład Komitetu Sterującego weszli Dyrektorzy Pionu Rachunkowości, Pionu Ryzyka, Departamentów: Ryzyka Kredytowego, Rachunkowości i Sprawozdawczości, Informacji Zarządczej oraz Rozwoju Aplikacji Transakcyjnych. Komitet Sterujący wspierali Sponsorzy Projektu: Wiceprezes Zarządu odpowiedzialny za obszar zarządzania ryzykiem oraz Wiceprezes Zarządu odpowiedzialny za obszar finansów i rachunkowości. W projekt zaangażowani byli oprócz pracowników z obszaru rachunkowości i sprawozdawczości, podatków i ryzyka również pracownicy z departamentów biznesowych, rozliczeniowych i informatycznych. Dodatkowo w projekcie brali udział przedstawiciele PKO Banku Hipotecznego SA (obszar rachunkowości i ryzyka).

W 2017 roku rozpoczął się drugi etap projektu mający na celu wdrożenie zmian wynikających z MSSF 9. Podobnie jak pierwszy etap obejmujący analizę luki, projekt prowadzony jest w podziale na dwa współpracujące ze sobą obszary: 1) klasyfikacja i wycena, w tym rachunkowość zabezpieczeń oraz kwestie sprawozdawcze i podatkowe oraz 2) utrata wartości. Drugi etap projektu obejmuje m.in.:

- wypracowanie najbardziej optymalnych rozwiązań w systemach IT oraz ich wdrożenie;
- określanie modeli biznesowych i opracowanie nowych procesów biznesowych m.in. z zakresu: dokonywania testów SPPI, benchmark testów i dokonywania modyfikacji przepływów pieniężnych;
- zmiany w przepisach wewnętrznych Banku;
- kalkulację korekt na bilans otwarcia (1 stycznia 2018 roku) wynikających z implementacji MSSF 9, w tym tych które zostaną odniesione na kapitały własne Banku na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Bank jest na zaawansowanym etapie prac w zakresie wdrożenia wypracowanych rozwiązań metodologicznych w zakresie klasyfikacji i wyceny, jak i utraty wartości.

W celu dostosowania rozwiązań informatycznych Banku do wymogów wynikających z MSSF 9 w obszarze klasyfikacji i wyceny, Bank wypracował rozwiązania dotyczące systemu centralnego obsługującego produkty kredytowe oraz przygotował założenia do zmian w systemach obsługujących transakcje skarbowe (papiery wartościowe, instrumenty pochodne). Modyfikacji w systemach źródłowych ulegną kategorie klasyfikacji aktywów finansowych w celu dostosowania ich do wymogów MSSF 9 oraz zapewnione zostaną rozwiązania w zakresie modyfikacji aktywów finansowych. Bank rozbudowuje dostępne aplikacje w celu zapewnienia kalkulacji korekt do wartości godziwej zaangażowań kredytowych zaklasyfikowanych do wyceny do wartości godziwej, jak i identyfikacji ekspozycji POCl.

W obszarze utraty wartości działania Banku polegają na dostosowaniu aplikacji dedykowanych pomiarowi utraty wartości do oczekiwanych zmian, w szczególności modyfikacji zakresu danych wejściowych i wyjściowych, implementacji algorytmów pomiaru utraty wartości zgodnie z wymaganiami MSSF 9 oraz optymalizacji infrastruktury IT w celu uzyskania efektywności aplikacji adekwatnej do zakresu obliczeń, istotnie większego niż w ramach MSR 39. Ze względu na istotność zagadnienia Bank realizuje zmiany przy wsparciu doradcy zewnętrznego.

Równocześnie trwają prace nad zmianami w hurtowni danych Banku oraz ekstraktach sprawozdawczych stanowiących podstawę do sporządzenia sprawozdawczości.

Zakończenie implementacji zmian z tytułu MSSF 9 planowane jest na 4 kwartał 2017 roku.

Kwantyfikacja wpływu MSSF 9 na sytuację finansową i fundusze własne

Z uwagi na toczące się prace metodologiczne w zakresie przede wszystkim obszaru utraty wartości, a także brak informacji o kierunkowych zmianach w przepisach podatkowych (głównie w zakresie rozpoznania podatku odroczonego z tytułu odpisów aktualizujących ekspozycje kredytowe), prezentacja wstępnych danych ilościowych zdaniem Banku nie zwiększyłaby wartości informacyjnej sprawozdania finansowego dla jego odbiorców. Mając to na uwadze Bank zaprezentował informacje jakościowe pozwalające na ocenę wpływu MSSF 9 na pozycję finansową Banku oraz zarządzanie kapitałem.

Bank zakłada, że wprowadzenie nowego modelu utraty wartości opartego na koncepcji straty oczekiwanej i w efekcie wcześniejszego rozpoznania straty będzie miało wpływ szczególnie na wysokość odpisów dla ekspozycji zaklasyfikowanych do koszyka 2. W zakresie wpływu MSSF 9 na wymogi kapitałowe, zgodnie z wersją wstępną dokumentu CRR II / CRD V opublikowaną 23 listopada 2016 roku, Bank będzie miał prawo uwzględnić tymczasowo dodatkowy składnik funduszy własnych w ramach Tier 1 związany z wdrożeniem MSSF 9. Dodatkowy składnik funduszy własnych ma na celu w sposób stopniowy (tj. w ciągu 5 lat, z gradacją liniową 20% rocznie) uwzględnić wpływ istotnego wzrostu odpisów na poziom funduszy własnych. Dodatkowy składnik funduszy własnych miałby być kalkulowany jako różnica w poziomie odpisów z tytułu oczekiwanej straty kredytowej w horyzoncie trwania ekspozycji i oczekiwanej straty kredytowej 12-miesięcznej dla kredytów z istotnym wzrostem ryzyka kredytowego. Zgodnie z projektem CRR II, Bank będzie miał prawo rozpoznania 100% tej różnicy jako składnik funduszy własnych w 2018 roku, w 2019 roku możliwe będzie rozpoznanie 80% tej wartości; w kolejnych latach będą to odpowiednio poziomy 60%; 40% i 20%. Spadek funduszy własnych wynikający ze zmiany horyzontu kalkulacji odpisów ze stosowanego obecnie okresu ujawnienia straty poniesionej (parametr LIP) do 12 miesięcy zostanie w całości uwzględniony już w kalkulacji współczynników kapitałowych na moment wdrożenia MSSF 9. Ilościowa ocena wpływu zmian w zakresie utraty wartości na sprawozdania finansowe nie jest jeszcze dostępna, przede wszystkim z uwagi na aktualnie toczące się prace związane z implementacją założeń ustalonych w projekcie MSSF 9 „Analiza luki” w modelach ryzyka kredytowego.

W przypadku portfela kredytów hipotecznych objętych poolingiem, Bank na poziomie jednostkowego sprawozdania finansowego będzie wyceniał ten portfel do wartości godziwej, z zastrzeżeniem że wpływ tej korekty będzie rozpoznawany w innych dochodach całkowitych.

MSSF 15 PRZYCHODY Z UMÓW Z KLIENTAMI

MSSF 15 zastępuje MSR 11 Umowy o budowę, MSR 18 Przychody, KIMSF 13 Programy lojalnościowe, KIMSF 15 Umowy dotyczące budowy nieruchomości, KIMSF 18 Przekazanie aktywów przez klientów, oraz SKI 31 Przychody – transakcje barterowe dotyczące usług reklamowych.

Podstawową zasadą jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby odzwierciedlić transakcję przeniesienia na klienta towarów lub usług w kwocie odzwierciedlającej wartość wynagrodzenia, którego jednostka oczekuje w zamian za te towary lub usługi. W celu rozpoznania przychodu w odpowiednim momencie i wysokości, standard przedstawia pięciostopniowy model analizy polegający na: identyfikacji umowy z klientem i wiążącego zobowiązania, następnie określeniu ceny transakcyjnej, jej odpowiedniej alokacji i rozpoznaniu przychodu w momencie, kiedy zobowiązanie zostało wypełnione.

NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE I NIE SĄ ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ

MSSF 16 LEASING

Opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 13 stycznia 2016 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie. Nowy standard zastąpi obecnie obowiązujący MSR 17 Leasing.

MSSF 16 wprowadza nowe zasady ujmowania leasingu. Główną zmianą jest wyeliminowanie klasyfikacji leasingu na leasing operacyjny i leasing finansowy, a zamiast tego wprowadzenie jednego modelu księgowego leasingu. Stosując jeden model leasingobiorca jest zobowiązany rozpoznać aktywa będące przedmiotem leasingu w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz odpowiadające im zobowiązania, za wyjątkiem krótkoterminowych umów leasingowych do 12 miesięcy oraz umów leasingowych dotyczących nieistotnych kwotowo składników aktywów. Leasingobiorca jest również zobowiązany rozpoznać koszty amortyzacji aktywa będącego przedmiotem leasingu oddzielnie od kosztów odsetek z tytułu zobowiązania leasingowego w rachunku zysków i strat.

Aktualne ujęcie księgowe przez leasingodawcę pozostanie w znacznej mierze niezmienione przez MSSF 16. Oznacza to, że leasingodawca kontynuuje klasyfikacje leasingów jako leasing operacyjny lub leasing finansowy oraz ich ujęcie księgowe jako dwa oddzielne typy leasingu.

Bank uważa, że zastosowanie nowego standardu będzie miało wpływ na ujmowanie, prezentację, wycenę oraz ujawnienia aktywów będących przedmiotem leasingu operacyjnego oraz odpowiadających im zobowiązań w sprawozdaniu finansowym Banku jako leasingobiorcy.

POZOSTAŁE ZMIANY:

- Zmiany do MSR 12 Podatek dochodowy dotyczą wyjaśnienia sposobu wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku w związku z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej.
- Zmiany do MSSF 10 oraz MSR 28 dotyczą sprzedaży lub wniesienia aktywów przez inwestora do wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej. Bank nie oczekuje, że wpływ wyżej wymienionych zmian będzie istotny.
- Zmiany w MSR 40 Nieruchomości inwestycyjne oraz poprawki do MSSF 2014-2016 (MSSF 1, MSR 28) nie będą miały wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.
- Zmiany do MSSF 2 Płatności na bazie akcji zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 20 czerwca 2016 roku i obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie. Bank uważa, że zastosowanie zmienionego standardu nie będzie miało znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe na moment jego początkowego zastosowania.
- Zmiany do MSSF 15 Przychody z umów z klientami, wyjaśnienia do MSSF 15, zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 12 kwietnia 2016 roku i obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie. Zmiany do MSSF 15 precyzują wytyczne dotyczące identyfikacji obowiązków spełnienia świadczeń, rachunkowości licencji dotyczących własności intelektualnej oraz oceny „mocodawca czy agent” w kontekście prezentowania przychodów w kwotach brutto czy netto. Dodano również praktyczne rozwiązania ułatwiające wdrożenie nowego standardu. Bank uważa, że zastosowanie standardu nie będzie miało znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe na moment jego początkowego zastosowania.
- Interpretacja KIMSF 22 Transakcje w walucie obcej i płatności zaliczkowe została opublikowana przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 8 grudnia 2016 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie. Bank uważa, że zastosowanie interpretacji nie będzie miało znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe na moment jego początkowego zastosowania.

NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

5. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
kredytów i innych należności udzielonych bankom	46	96	37	66
kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	2 043	4 022	1 947	3 878
od kredytów z rozpoznaną utratą wartości	60	117	68	137
inwestycyjnych papierów wartościowych	266	498	192	375
pochoďnych instrumentów zabezpieczających	95	176	87	182
aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	48	109	56	109
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu z wyłączeniem pochoďnych instrumentów finansowych	12	23	16	35
inne	-	-	2	3
Razem	2 510	4 924	2 337	4 648

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
zobowiązań wobec banków	(36)	(65)	(27)	(43)
zobowiązań wobec klientów	(458)	(901)	(450)	(903)
własnej emisji papierów dłużnych i zobowiązań podporządkowanych	(19)	(42)	(24)	(47)
dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(18)	(38)	(18)	(32)
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu z wyłączeniem pochoďnych instrumentów finansowych	(3)	(5)	(6)	(15)
aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(3)	(6)	(6)	(13)
Razem	(537)	(1 057)	(531)	(1 053)

6. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT OD:	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
kart płatniczych i kredytowych	268	514	270	499
obsługi rachunków bankowych	211	424	216	431
udzielonych kredytów i pożyczek	165	322	161	306
oferowania produktów ubezpieczeniowych	27	46	11	24
obsługi funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	95	180	64	129
operacji kasowych	22	44	24	46
obsługi masowych operacji zagranicznych	25	50	22	41
działalności maklerskiej i organizacji emisji	54	102	35	68
produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	4	8	3	7
sprzedaży i dystrybucji znaków opłaty sądowej	2	3	2	5
zleceń klientowskich	10	21	11	21
usług powierniczych	2	3	1	2
innych	16	36	15	32
Razem	901	1 753	835	1 611

KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT OD:	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
działalności kartowej	(150)	(280)	(154)	(282)
provizji poniesionych na rzecz podmiotów zewnętrznych za sprzedaż produktów	(22)	(44)	(22)	(41)
kontroli inwestycji budowlanych i wyceny nieruchomości	(10)	(21)	(11)	(20)
usług rozliczeniowych	(7)	(17)	(9)	(18)
provizji za usługi operacyjne banków	(5)	(9)	(4)	(8)
wysyłki SMS	(5)	(10)	(4)	(7)
opłat poniesionych przez Dom Maklerski	(5)	(11)	(3)	(7)
innych	(23)	(45)	(22)	(43)
Razem	(227)	(437)	(229)	(426)

7. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND

PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
od emitentów niepowiązanych z Bankiem, z tytułu:	11	11	9	9
inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	10	10	9	9
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	1	1	-	-
od spółek zależnych, wspólnych przedsięwzięć i stowarzyszonych, w tym od:	113	113	81	140
PKO Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych SA	60	60	56	56
CEUP eService Sp. z o.o.	3	3	-	-
PKO BP BANKOWY PTE SA	5	5	7	7
PKO BP Finat Sp. z o.o.	45	45	17	76
PKO Finance AB	-	-	1	1
Razem	124	124	90	149

8. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ

WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ:	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Instrumenty dłużne	5	6	5	7
Instrumenty kapitałowe	(1)	(1)	(1)	-
Instrumenty pochodne (w tym nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych)	(3)	(3)	(7)	(30)
Pozostałe	-	-	-	5
Razem	1	2	(3)	(18)

9. WYNIK NA INWESTYCYJNYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH

WYNIK NA INWESTYCYJNYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Kapitałowe papiery wartościowe*	-	-	419	419
Dłużne papiery wartościowe	1	(1)	8	58
Razem	1	(1)	427	477

* W II kwartale 2016 Bank rozpoznał zysk z tytułu rozliczenia transakcji Visa w wysokości 418 milionów PLN (szczegółowy opis transakcji zawarto w notcie „Inwestycyjne papiery wartościowe” sprawozdania finansowego PKO Banku Polskiego SA za 2016 rok).

10. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane, jak i niezrealizowane, wynikające z wyceny aktywów i zobowiązań walutowych oraz z wyceny do wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych (FX forward, FX swap, CIRS oraz opcje walutowe). W pozycji tej ujmowana jest również część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla strategii zabezpieczających, w których pozycją zabezpieczającą są kontrakty CIRS.

Odписы z tytułu utraty wartości kredytów, pożyczek i innych należności wyrażonych w walutach obcych, które są tworzone w złotych, podlegają aktualizacji wraz ze zmianą wartości wyceny aktywów walutowych, na które są tworzone. Efekt tej aktualizacji ujmowany jest w wyniku z pozycji wymiany.

11. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE

POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
zyski ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	12	16	9	13
przychody uboczne	7	13	7	13
odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	1	2	1	2
pozostałe	17	27	13	24
Razem	37	58	30	52

POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
straty na sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(1)	(11)	(10)	(14)
koszty przekazanych darowizn	(4)	(13)	(13)	(14)
koszty uboczne	(4)	(9)	(4)	(8)
pozostałe	(10)	(13)	(11)	(25)
Razem	(19)	(46)	(38)	(61)

12. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI I REZERW

WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI I REZERW	Nota	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	24	(4)	(11)	(8)	(40)
Należności od banków		-	-	1	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	23	(350)	(693)	(367)	(702)
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży		(1)	(3)	-	(6)
Rzeczowe aktywa trwałe		(1)	(1)	-	-
Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone		-	(15)	-	-
Inne należności (inne aktywa)		(7)	(12)	(1)	(2)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	34	(10)	(10)	(8)	(4)
Rezerwa na przyszłe zobowiązania (Inne rezerwy)	34	-	-	1	1
Razem		(373)	(745)	(382)	(753)

13. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE

OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Świadczenia pracownicze	(664)	(1 316)	(650)	(1 281)
Koszty rzeczowe	(305)	(594)	(305)	(616)
Amortyzacja	(181)	(363)	(185)	(358)
Składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG)	(49)	(305)	(108)	(218)
Podatki i opłaty	(14)	(26)	(13)	(25)
Razem	(1 213)	(2 604)	(1 261)	(2 498)

Zgodnie z interpretacją KIMSF 21 Opłaty publiczne, opłaty ponoszone przez Bank na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie zajścia zdarzenia obligującego.

W 2016 roku Bank zobligowany był do wnoszenia składek z tytułu opłaty obowiązkowej oraz opłaty ostrożnościowej w okresach kwartalnych, w związku z tym koszty z tego tytułu były ujmowane w rachunku zysków i strat kwartalnie. Począwszy od 2017 roku Bank wnosi składki na fundusz gwarancyjny banków (kwartalnie) i fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (raz do roku). W przypadku składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków obowiązek wniesienia składki powstaje z dniem 1 stycznia danego roku, stąd jej wartość ujęta została w kosztach I kwartału 2017 roku (209 milionów PLN).

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Wynagrodzenia, w tym:	(553)	(1 092)	(536)	(1 056)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(11)	(24)	(11)	(23)
Ubezpieczenia, w tym:	(94)	(192)	(93)	(187)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(77)	(163)	(75)	(158)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(17)	(32)	(21)	(38)
Razem	(664)	(1 316)	(650)	(1 281)

14. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

Z dniem 1 lutego 2016 roku weszła w życie ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych, która objęła m.in. banki oraz zakłady ubezpieczeń. Podstawę opodatkowania stanowi nadwyżka sumy aktywów podmiotu ponad 4 miliardy PLN, w przypadku banków wynikająca z zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca. Banki są uprawnione do pomniejszenia podstawy opodatkowania m.in. o wartość funduszy własnych, a także wartość skarbowych papierów wartościowych. Dodatkowo banki obniżają podstawę opodatkowania o wartość aktywów nabytych od NBP, stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP. Stawka podatku dla wszystkich podatników wynosi 0,0366% miesięcznie, a podatek jest płacony miesięcznie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy. Podatek po raz pierwszy został zapłacony za luty 2016 roku. Zapłacony podatek nie stanowi kosztu uzyskania przychodu w podatku dochodowym od osób prawnych.

	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(223)	(450)	(220)	(368)

15. PODATEK DOCHODOWY

	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Bieżące obciążenie podatkowe	(263)	(476)	(308)	(518)
Odroczony podatek dochodowy z tytułu różnic przejściowych	18	2	57	121
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(245)	(474)	(251)	(397)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych z tytułu różnic przejściowych	(40)	(89)	73	39
Razem	(285)	(563)	(178)	(358)

	30.06.2017	30.06.2016
Zysk brutto	1 725	1 970
Podatek dochodowy według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce (19%)	(328)	(374)
Wpływ trwałych różnic pomiędzy zyskiem brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	(149)	(52)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(85)	(70)
Składki na BFG	(58)	(13)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	(17)	(9)
Utworzenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości inwestycji w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	(3)	-
Przychody z tytułu dywidend	24	28
Pozostałe różnice trwałe	(10)	12
Wpływ innych różnic pomiędzy zyskiem brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym ulga na nowe technologie i darowizny	3	29
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(474)	(397)
Efektywna stopa podatkowa	27,5%	20,2%

REZERWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO	31.12.2016	Rachunek zysków i strat	Inne dochody całkowite	30.06.2017
Odsetki naliczone od należności (kredytów)	237	(10)	-	227
Odsetki skapitalizowane od kredytów mieszkaniowych	118	(5)	-	113
Odsetki od papierów wartościowych	43	13	1	57
Różnica między wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	329	7	-	336
Rezerwy brutto z tytułu podatku odroczonego	727	5	1	733
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO				
Odsetki naliczone od zobowiązań	105	(10)	-	95
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	186	(37)	(4)	145
Wycena papierów wartościowych	134	(9)	(84)	41
Rezerwa na świadczenia pracownicze	84	(7)	-	77
Odpisy z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych	596	43	-	639
Prowizje do rozliczenia w czasie metodą liniową i efektywną stopą procentową	572	33	-	605
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	84	(6)	-	78
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 761	7	(88)	1 680
AKTYWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	1 034	2	(89)	947

16. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ

Zysk na akcję	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Zysk netto	841	1 251	913	1 573
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Zysk przypadający na jedną akcję (w PLN na akcję)	0,67	1,00	0,73	1,26

Zarówno w okresie sześciu miesięcy 2017 roku, jak i w okresie sześciu miesięcy 2016 roku nie występowały instrumenty rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję. W związku z powyższym wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

17. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM

KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	30.06.2017	31.12.2016
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	9 318	7 444
Gotówka	4 250	4 153
Lokaty w Banku Centralnym	-	1 680
Razem	13 568	13 277

18. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	30.06.2017	31.12.2016
Lokaty w bankach	2 228	3 851
Należność od PKO Banku Hipotecznego SA z tytułu sprzedaży przez Bank kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie	1 787	3 038
Rachunki bieżące	729	429
Udzielone kredyty i pożyczki	1 233	492
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	661
Razem brutto	5 977	8 471
Razem netto	5 977	8 471

Należności od banków - ekspozycja na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.06.2017	31.12.2016
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane	5 977	8 471
Razem brutto	5 977	8 471
Razem netto	5 977	8 471

19. AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

AKTYWA PRZEZNACZONE DO OBROTU Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	30.06.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe	1 512	344
obligacje skarbowe PLN	1 313	186
obligacje skarbowe walutowe	47	6
obligacje komunalne PLN	32	42
obligacje korporacyjne PLN	77	76
obligacje korporacyjne walutowe	-	2
hipoteczne listy zastawne	43	32
Udziały i akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	26	11
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	4	3
Razem	1 542	358

20. POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE

POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE	30.06.2017		31.12.2016	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty zabezpieczające	430	602	382	1 163
Pozostałe instrumenty pochodne	1 791	2 422	2 513	3 067
Razem	2 221	3 024	2 895	4 230

RODZAJE KONTRAKTU	30.06.2017		31.12.2016	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	1 164	1 532	1 388	2 098
CIRS	390	634	570	1 423
FX Swap	185	207	205	164
Opcje	359	356	540	437
FRA	2	2	2	2
Forward	119	293	177	106
Inne	2	-	13	-
Razem	2 221	3 024	2 895	4 230

21. POCHODNE INSTRUMENTY ZABEZPIEZAJĄCE

Bank stosuje następujące strategie zabezpieczające:

STRATEGIA 1	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W CHF ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCI CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN
POZYCJA ZABEZPIEZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR 39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2017 roku - październik 2026 roku

STRATEGIA 2	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W PLN O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKЦИИ IRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę WIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów w PLN indeksowanych do stopy zmiennej WIBOR 3M
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2017 roku – grudzień 2021 roku

STRATEGIA 3	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W EUR O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKЦИИ IRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w EUR o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów w EUR indeksowanych do stopy zmiennej EURIBOR 3M
	Na dzień 30 czerwca 2017 Bank nie posiada aktywnych powiązań zabezpieczających w ramach niniejszej strategii

STRATEGIA 4	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W WALUTACH WYMIENIALNYCH O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH I RYZYKA KURSOWEGO ORAZ ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ZOBOWIĄZANIA FINANSOWEGO O STAŁYM OPROCENTOWANIU W WALUCIE WYMIENIALNEJ, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKcji CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymiennalnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka kursowego oraz eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu w walucie wymiennalnej, wynikającej z ryzyka kursowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę USD od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu w USD
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2017 roku - wrzesień 2022 roku
STRATEGIA 5	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH INNYCH NIŻ CHF ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKcji CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty denominowane w walutach wymiennalnych innych niż CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych, oraz zmian kursu walutowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w EUR i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR 39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2017 roku - marzec 2021 roku

STRATEGIA 6	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM DWÓCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH: IRS ORAZ CIRS-EP.
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty hipoteczne denominowane w walucie wymienialnej oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych oraz zmian kursu walutowego, z wykorzystaniem dwóch instrumentów zabezpieczających: IRS oraz CIRS-EP, w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS-EP (Cross-Currency Interest Rate Swap - Extension Period) z przedłużoną zapadalnością, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie w EUR, a otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty oraz transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty na zmiennej stopie EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty na stałej stopie EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty. W przypadku ogłoszenia upadłości przez podmiot bazowy (podmiot, którego upadłość jest w ramach transakcji monitorowana), następuje automatyczne wydłużenie transakcji CIRS-EP na warunkach określonych w dniu zawarcia transakcji
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w EUR i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR 39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2017 roku - luty 2024 roku
STRATEGIA 7	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM DWÓCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH: CIRS ORAZ CIRS-EP.
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty hipoteczne denominowane w walucie wymienialnej oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych oraz zmian kursu walutowego, z wykorzystaniem dwóch instrumentów zabezpieczających: CIRS oraz CIRS-EP, w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS-EP (Cross-Currency Interest Rate Swap - Extension Period) z przedłużoną zapadalnością, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie w EUR, a otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty oraz transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty na zmiennej stopie LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty na stałej stopie EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty. W przypadku ogłoszenia upadłości przez podmiot bazowy (podmiot, którego upadłość jest w ramach transakcji monitorowana), następuje automatyczne wydłużenie transakcji CIRS-EP na warunkach określonych w dniu zawarcia transakcji
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR 39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2017 roku - styczeń 2023 roku

STRATEGIA 8	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ PRODUKTÓW BANKOWYCH REGULARNEGO OSZCZĘDZANIA W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKЦИИ CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz produktów bankowych regularnego oszczędzania w PLN o zmiennym oprocentowaniu, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel produktów bankowych regularnego oszczędzania o zmiennym oprocentowaniu w PLN
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2017 roku - lipiec 2023 roku

Wartość bilansowa (wartość godziwa) instrumentów pochodnych zabezpieczających	30.06.2017		31.12.2016	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS		111	90	32
CIRS		319	292	1 131
Razem		430	382	1 163

Zmiana innych dochodów całkowitych z tytułu zabezpieczeń przepływów pieniężnych oraz nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto	(86)	(109)	66	(71)
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie	130	895	(159)	49
Kwota przeniesiona z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat, w tym:	(127)	(869)	236	165
- przychody odsetkowe	(95)	(176)	(87)	(182)
- wynik z pozycji wymiany	(32)	(693)	323	347
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu brutto	(83)	(83)	143	143
Efekt podatkowy	15	15	(27)	(27)
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu netto	(68)	(68)	116	116
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	3	26	77	214
Efekt podatkowy	(1)	(5)	(15)	(41)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto	2	21	62	173
Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat, w tym kwota odniesiona na:	2	4	(2)	(2)
Wynik z pozycji wymiany	2	3	-	-
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-	1	(2)	(2)

22. INSTRUMENTY FINANSOWE PRZY POCZĄTKOWYM UJĘCIU WYZNACZONE JAKO WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	30.06.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe		
bony pieniężne NBP	3 499	8 999
obligacje skarbowe PLN	2 407	1 432
obligacje skarbowe walutowe	972	1 075
obligacje komunalne PLN	106	111
obligacje komunalne walutowe	118	127
Razem	7 102	11 744

23. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według typu produktu	30.06.2017			31.12.2016		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto
Kredyty	192 889	(7 363)	185 526	190 100	(7 243)	182 857
mieszkaniowe	96 476	(2 051)	94 425	100 010	(2 144)	97 866
gospodarcze	71 193	(3 723)	67 470	65 810	(3 667)	62 143
konsumpcyjne	25 220	(1 589)	23 631	24 280	(1 432)	22 848
Dłużne papiery wartościowe	4 951	(76)	4 875	4 948	(77)	4 871
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	2 422	(70)	2 352	2 352	(69)	2 283
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 529	(6)	2 523	2 596	(8)	2 588
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	155	-	155	1 339	-	1 339
Razem	197 995	(7 439)	190 556	196 387	(7 320)	189 067

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów	30.06.2017			31.12.2016		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto
metoda zindywidualizowana, w tym:	5 023	(1 971)	3 052	5 714	(2 159)	3 555
ze stwierdzoną utratą wartości	3 960	(1 966)	1 994	4 420	(2 150)	2 270
bez stwierdzonej utraty wartości	1 063	(5)	1 058	1 294	(9)	1 285
metoda portfelowa	7 368	(4 899)	2 469	7 022	(4 656)	2 366
metoda grupowa (IBNR)	185 604	(569)	185 035	183 651	(505)	183 146
Razem	197 995	(7 439)	190 556	196 387	(7 320)	189 067

Kredyty i pożyczki udzielone klientom - ekspozycja Banku na ryzyko kredytowe	30.06.2017			31.12.2016		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto
z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	11 328	(6 865)	4 463	11 442	(6 806)	4 636
oceniane metodą zindywidualizowaną	3 960	(1 966)	1 994	4 420	(2 150)	2 270
bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	186 667	(574)	186 093	184 945	(514)	184 431
z rozpoznaną przesłanką indywidualną	1 063	(5)	1 058	1 234	(9)	1 225
nieprzeteterminowane	849	(4)	845	1 022	(8)	1 014
przeteterminowane	214	(1)	213	212	(1)	211
bez rozpoznanej przesłanki indywidualnej/ IBNR, w tym:	185 604	(569)	185 035	183 711	(505)	183 206
nieprzeteterminowane	183 149	(413)	182 736	180 830	(348)	180 482
przeteterminowane	2 455	(156)	2 299	2 881	(157)	2 724
Razem	197 995	(7 439)	190 556	196 387	(7 320)	189 067

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według segmentów klienta	30.06.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	197 995	196 387
bankowości hipotecznej	89 874	93 078
korporacyjne (w tym transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży)	62 440	58 458
bankowości detalicznej i prywatnej	25 220	24 280
małych i średnich przedsiębiorstw	20 461	20 571
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(7 439)	(7 320)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	190 556	189 067

Wskaźniki jakości kredytowej	30.06.2017	31.12.2016
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	5,7%	5,8%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości*	65,7%	64,0%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom	4,5%	4,4%

* Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości jest liczony jako iloraz całości odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek (zarówno dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości, jak i IBNR) oraz wartości brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości.

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom - uzgodnienie ruchu w I półroczu 2017 roku	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Spisania aktywów i rozliczenia	Inne	Wartość na koniec okresu	Odzyski z ekspozycji spisanych*	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
kredyty mieszkaniowe	2 144	410	(290)	(147)	(66)	2 051	5	(115)
kredyty gospodarcze	3 667	1 081	(732)	(240)	(53)	3 723	16	(333)
kredyty konsumpcyjne	1 432	651	(403)	(82)	(9)	1 589	2	(246)
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	69	1	-	-	-	70	-	(1)
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	8	-	(2)	-	-	6	-	2
Razem	7 320	2 143	(1 427)	(469)	(128)	7 439	23	(693)

* Pozycja dotyczy odzysków z tytułu spłat klienta oraz sprzedaży kredytów.

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom - uzgodnienie ruchu w I półroczu 2016 roku	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Spisania aktywów i rozliczenia	Inne	Wartość na koniec okresu	Odzyski z ekspozycji spisanych*	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
kredyty mieszkaniowe	2 291	625	(454)	(218)	1	2 245	2	(169)
kredyty gospodarcze	3 987	931	(543)	(266)	(14)	4 095	34	(354)
kredyty konsumpcyjne	1 540	545	(374)	(59)	3	1 655	1	(170)
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	69	4	-	-	-	73	-	(4)
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	3	5	-	-	-	8	-	(5)
Razem	7 890	2 110	(1 371)	(543)	(10)	8 076	37	(702)

* Pozycja dotyczy odzysków z tytułu spłat klienta oraz sprzedaży kredytów.

REKLASYFIKACJA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

W 2012 roku ze względu na zmianę intencji co do utrzymywania wybranego portfela nieskarbowych papierów wartościowych zakwalifikowanych przy początkowym ujęciu do kategorii dostępne do sprzedaży Bank dokonał ich przekwalifikowania do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom. W wyniku reklasyfikacji portfela zmianie uległy zasady wyceny portfela, tj. z wyceny do wartości godziwej na wycenę według zamortyzowanego kosztu.

Portfel reklasyfikowany w 2012 roku	30.06.2017		31.12.2016	
	wartość godziwa	wartość bilansowa	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne		600	606	623
Obligacje korporacyjne		8	8	8
Razem		608	614	636

Portfel reklasyfikowany w 2012 roku na dzień reklasyfikacji	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	1 219	1 237	1 237
Obligacje korporacyjne	1 289	1 294	1 294
Razem	2 508	2 531	2 531

Szacunkowa zmiana poziomu odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek na skutek realizacji scenariuszy pogorszenia bądź poprawy parametrów ryzyka, w tym: *	30.06.2017		31.12.2016	
	scenariusz +10%	scenariusz -10%	scenariusz +10%	scenariusz -10%
zmiany wartości bieżącej szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dla portfela kredytów i pożyczek Banku z rozpoznaną indywidualnie utratą wartości ocenianych metodą zindywidualizowaną	(173)	269	(196)	320
zmiany prawdopodobieństwa defaultu	47	(47)	49	(49)
zmiany stóp odzysku	(345)	345	(353)	353

* (in plus – wzrost odpisów, in minus – spadek odpisów)

24. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	30.06.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe brutto	37 676	35 588
obligacje skarbowe PLN	28 222	25 147
obligacje skarbowe walutowe	-	457
obligacje komunalne PLN	4 527	4 552
obligacje korporacyjne PLN	4 372	4 791
obligacje korporacyjne walutowe	555	641
Odpisy z tytułu utraty wartości	(243)	(274)
obligacje korporacyjne PLN	(243)	(210)
obligacje korporacyjne walutowe	-	(64)
Razem dłużne papiery wartościowe netto	37 433	35 314
Kapitałowe papiery wartościowe brutto	176	162
niedopuszczone do publicznego obrotu	129	128
dopuszczone do publicznego obrotu	47	34
Odpisy z tytułu utraty wartości	(1)	(1)
Razem kapitałowe papiery wartościowe netto	175	161
Tytuły uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania	255	298
Razem inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	37 863	35 773

Inwestycyjne dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - ekspozycja Banku na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.06.2017	31.12.2016
z rozpoznaną utratą wartości, metoda zindywidualizowana	817	1 293
bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane	36 859	34 295
z ratingiem zewnętrznym	32 188	29 207
z ratingiem wewnętrznym	4 671	5 088
Razem brutto	37 676	35 588
Odpisy z tytułu utraty wartości	(243)	(274)
Razem według wartości bilansowej netto	37 433	35 314

Odpisy z tytułu utraty wartości - uzgodnienie ruchu w I półroczu 2017 roku	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Spisania aktywów i rozliczenia	Inne	Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
Dłużne papiery wartościowe	274	77	(66)	-	(42)	243	(11)
Kapitałowe papiery wartościowe	1	-	-	-	-	1	-
Razem	275	77	(66)	-	(42)	244	(11)

Odpisy z tytułu utraty wartości - uzgodnienie ruchu w I półroczu 2016 roku	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Spisania aktywów i rozliczenia	Inne	Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
Dłużne papiery wartościowe	53	40	-	-	1	94	(40)
Razem	53	40	-	-	1	94	(40)

25. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE UTRZYMYWANE DO TERMINU ZAPADALNOŚCI

Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	30.06.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	911	157
obligacje skarbowe PLN	911	157
Razem	911	157

26. AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	30.06.2017	31.12.2016
Inwestycje w jednostki zależne	344	351
Finansowa Kampania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o. o.	26	29
„Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością	-	4
Qualia Development Sp. z o. o.	318	318
Grunty i budynki	25	10
Razem	369	361

27. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE

Wartości niematerialne	30.06.2017	31.12.2016
Oprogramowanie	1 532	1 583
Wartość firmy	871	871
Relacje z klientami	29	34
Inne, w tym nakłady	235	329
Razem	2 667	2 817

WARTOŚĆ FIRMY

Wartość firmy netto	30.06.2017	31.12.2016
Nordea Bank Polska SA	863	863
Centrum Finansowe Puławska Sp. z o.o.	8	8
Razem	871	871

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

Rzeczowe aktywa trwałe	30.06.2017	31.12.2016
Grunty i budynki	1 541	1 602
Maszyny i urządzenia	426	428
Środki trwałe w budowie	35	104
Inne	183	191
Razem	2 185	2 325

28. INNE AKTYWA

Inne aktywa	30.06.2017	31.12.2016
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	1 179	1 235
Rozliczenia instrumentów finansowych (w tym nierozliczone premie z tytułu opcji)	363	382
Należności z tytułu rozliczeń gotówkowych	94	125
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	51	80
Należności z tytułu dywidend do otrzymania i dopłat do spółek zależnych	97	-
Należności z tytułu sprzedaży waluty	62	26
Aktywa do zbycia	61	78
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	78	54
Należności od odbiorców	102	77
Pozostałe	69	86
Razem	2 156	2 143
w tym aktywa finansowe	1 806	1 791

29. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW

Zobowiązania wobec Banków	30.06.2017	31.12.2016
Otrzymane kredyty i pożyczki*	14 875	17 109
Depozyty banków	682	793
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	408	206
Rachunki bieżące	498	567
Inne depozyty z rynku pieniężnego	34	42
Razem	16 497	18 717

* Finansowanie portfela kredytów nabytych w transakcji przejścia Nordea Bank Polska

30. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG TYPU PRODUKTU	30.06.2017	31.12.2016
Zobowiązania wobec ludności	149 292	147 392
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	79 452	72 196
Depozyty terminowe	69 423	74 876
Pozostałe zobowiązania	417	320
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	52 604	53 570
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	29 865	30 661
Depozyty terminowe	13 370	12 168
Otrzymane kredyty i pożyczki	8 506	9 680
Pozostałe zobowiązania	863	1 061
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	9 368	8 409
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	8 263	8 163
Depozyty terminowe	1 083	187
Pozostałe zobowiązania	22	59
Razem	211 264	209 371

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG SEGMENTU KLIENTA	30.06.2017	31.12.2016
Zobowiązania wobec klientów, w tym:		
bankowości detalicznej i prywatnej	141 644	139 423
korporacyjne	39 303	38 025
otrzymane kredyty i pożyczki	8 506	9 680
małych i średnich przedsiębiorstw	21 811	22 243
Razem	211 264	209 371

31. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	30.06.2017	31.12.2016
obligacje bankowe	665	1 693
Razem	665	1 693

W I półroczu 2017 roku Bank wyemitował 6 700 sztuk obligacji bankowych o wartości nominalnej 670 milionów PLN przy jednoczesnym wykupie obligacji bankowych w EUR w wysokości 200 milionów EUR oraz obligacji bankowych w PLN w wysokości 815 milionów PLN (w I półroczu 2016 roku Bank wyemitował obligacje bankowe w EUR o wartości nominalnej 886 milionów PLN (200 milionów EUR) wyceniane według zamortyzowanego kosztu. W I półroczu 2016 roku umorzone bankowe papiery wartościowe i obligacje bankowe w PLN o wartości nominalnej 860 milionów PLN oraz obligacje bankowe w EUR o wartości nominalnej 858 milionów PLN (200 milionów EUR).

32. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE

	Wartość nominalna w walucie	Waluta	Okres	Warunki szczególne	Stan zobowiązania w PLN	
					30.06.2017	31.12.2016
Obligacje podporządkowane	1 601	PLN	14.09.2012-14.09.2022	prawo do dokonania przedterminowego wykupu w terminie 5 lat od daty emisji	1 617	1 617
Pożyczka podporządkowana od Nordea Bank AB (publ)	224	CHF	24.04.2012 - 24.04.2022		-	922
Razem					1 617	2 539

W dniu 25 kwietnia 2017 roku nastąpiła spłata pożyczki podporządkowanej od Nordea Bank AB (publ).

33. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA

	30.06.2017	31.12.2016
Koszty do zapłacenia	452	463
Przychody pobierane z góry	464	406
Zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	75	76
Rozliczenia międzybankowe	423	813
Zobowiązania w zakresie działalności inwestycyjnej i gospodarki własnej	166	350
Zobowiązania wobec dostawców	52	61
Zobowiązania i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	374	209
Rozliczenia instrumentów finansowych (w tym nierozliczone premie z tytułu opcji)	302	356
Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	238	-
Rozliczenia publiczno-prawne	102	83
Zobowiązania z tytułu działalności dewizowej	192	217
Zobowiązania z tytułu kart płatniczych	45	111
Pozostałe	212	195
Razem	3 097	3 340
w tym zobowiązania finansowe	2 360	2 693

Na dzień 30 czerwca 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank nie posiadał zobowiązań, w przypadku których nie wywiązywałyby się z płatności wynikających z zawartych umów.

34. REZERWY

Za okres zakończony dnia 30 czerwca 2017 roku	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2017 roku, w tym:	20	45	67	91	223
Rezerwa krótkoterminowa	20	7	51	91	169
Rezerwa długoterminowa	-	38	16	-	54
Utworzenie/aktualizacja rezerw	2	-	113	1	116
Wykorzystanie rezerw	(6)	-	-	(21)	(27)
Rozwiązanie rezerw	(5)	(1)	(100)	(1)	(107)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	-	(1)	-	(1)
Stan na dzień 30 czerwca 2017 roku, w tym:	11	44	79	70	204
Rezerwa krótkoterminowa	11	6	64	70	151
Rezerwa długoterminowa	-	38	15	-	53

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 38 milionów PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 3 miliony PLN.

Za okres zakończony dnia 30 czerwca 2016 roku	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2016 roku, w tym:	20	45	83	98	246
Rezerwa krótkoterminowa	20	3	64	98	185
Rezerwa długoterminowa	-	42	19	-	61
Utworzenie/aktualizacja rezerw	11	-	142	3	156
Wykorzystanie rezerw	(6)	-	-	(12)	(18)
Rozwiązanie rezerw	-	-	(149)	(4)	(153)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	-	1	-	1
Stan na dzień 30 czerwca 2016 roku, w tym:	25	45	77	85	232
Rezerwa krótkoterminowa	25	3	56	85	169
Rezerwa długoterminowa	-	42	21	-	63

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 55 milionów PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 2 miliony PLN.

Rezerwy na sprawy sporne utworzone zostały w wysokości oczekiwanych wpływów korzyści ekonomicznych.

35. KAPITAŁY WŁASNE I AKCJONARIAT BANKU

Kapitały własne	30.06.2017	31.12.2016
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Kapitał zapasowy	27 118	24 268
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	1 070
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 593	3 555
Inne dochody całkowite, w tym:	(59)	(442)
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	20	(342)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	(68)	(89)
Zyski i straty aktuarialne	(11)	(11)
Wynik okresu bieżącego	1 251	2 888
Razem	34 223	32 589

Zgodnie z wiedzą PKO Banku Polskiego SA na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego akcjonariuszami Banku posiadającymi bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji (co najmniej 5%) są trzy podmioty: Skarb Państwa, Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny oraz Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny.

Nazwa podmiotu	Ilość akcji	Ilość głosów %	Wartość nominalna 1 akcji	Udział w kapitale podstawowym %
Na dzień 30 czerwca 2017 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43	1 zł	29,43
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	83 952 447	6,72	1 zł	6,72
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny ²	64 594 448	5,17	1 zł	5,17
Pozostali akcjonariusze	733 534 125	58,68	1 zł	58,68
Razem	1 250 000 000	100,00	---	100,00
Na dzień 31 grudnia 2016 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43	1 zł	29,43
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	83 952 447	6,72	1 zł	6,72
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny ²	64 594 448	5,17	1 zł	5,17
Pozostali akcjonariusze	733 534 125	58,68	1 zł	58,68
Razem	1 250 000 000	100,00	---	100,00

- 1) Stan posiadania akcji na dzień 29 stycznia 2013 roku, raportowany przez Aviva OFE po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 153,1 mln akcji PKO Banku Polskiego SA przez BGK oraz Skarb Państwa.
- 2) Stan posiadania akcji na dzień 24 lipca 2012 roku, raportowany przez Nationale-Nederlanden OFE po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 95 mln akcji PKO Banku Polskiego SA przez Skarb Państwa.

Ze wszystkich akcji PKO Banku Polskiego SA wynikają te same prawa i obowiązki. Akcje nie są uprzywilejowane w zakresie prawa głosu oraz w zakresie dywidendy. Statut PKO Banku Polskiego SA ogranicza jednak prawa głosu przysługujące akcjonariuszom dysponującym powyżej 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu i zakazuje wykonywania więcej niż 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu przez takich akcjonariuszy. Powyższe nie dotyczy:

- 1) akcjonariuszy, którzy w dniu podjęcia uchwały Walnego Zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie prawa głosowania akcjonariuszy są uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w Banku (tj. Skarb Państwa i BGK),
- 2) akcjonariuszy, którzy są uprawnieni z akcji imiennych serii A (Skarb Państwa),
- 3) akcjonariuszy działających z akcjonariuszami, o których mowa w punkcie 2 powyżej na podstawie zawartych porozumień dotyczących wspólnego wykonywania prawa głosu z akcji.

Ponadto, ograniczenia prawa głosowania akcjonariuszy wygasają, kiedy udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym Banku spadnie poniżej poziomu 5%.

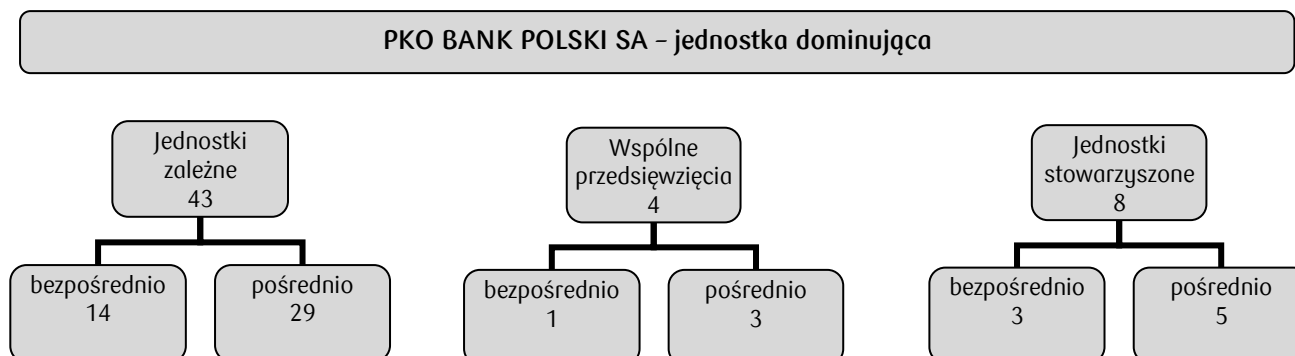
Zgodnie ze Statutem PKO Banku Polskiego SA zamiana akcji imiennych serii A na akcje na okaziciela oraz przeniesienie tych akcji wymaga zgody wyrażonej w uchwale Rady Ministrów. Zamiana na akcje na okaziciela lub przeniesienie akcji imiennych serii A po uzyskaniu powyższej zgody powoduje wygaśnięcie ograniczeń przewidzianych w zdaniu poprzednim w stosunku do akcji będących przedmiotem zamiany na akcje na okaziciela lub przeniesienia, w zakresie w jakim zgoda została udzielona.

Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Seria	Rodzaj akcji	Ilość akcji	Wartość nominalna 1 akcji	Wartość serii wg wartości nominalnej
Seria A	akcje zwykłe imienne	312 500 000	1 zł	312 500 000 zł
Seria A	akcje zwykłe na okaziciela	197 500 000	1 zł	197 500 000 zł
Seria B	akcje zwykłe na okaziciela	105 000 000	1 zł	105 000 000 zł
Seria C	akcje zwykłe na okaziciela	385 000 000	1 zł	385 000 000 zł
Seria D	akcje zwykłe na okaziciela	250 000 000	1 zł	250 000 000 zł
Razem	---	1 250 000 000	---	1 250 000 000 zł

W I półroczu 2017 roku nie wystąpiły zmiany w wysokości kapitału zakładowego Banku. Wyemitowane akcje Banku nie są uprzywilejowane i są w pełni opłacone.

INFORMACJE O PODMIOTACH GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA, WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH I JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH

36. SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI PODMIOTÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

W skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wchodzi następujące jednostki zależne:

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI JEDNOSTKI ZALEŻNE BEZPOŚREDNIO	SIEDZIBA	% UDZIAŁ W KAPITALE	
			30.06.2017	31.12.2016
1	PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Warszawa	100	100
2	PKO BP BANKOWY PTE SA	Warszawa	100	100
3	PKO Leasing SA	Łódź	100	100
4	PKO BP Finat Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
5	PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	100	100
6	PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	100	100
7	PKO Bank Hipoteczny SA	Gdynia	100	100
8	PKO Finance AB	Sztokholm, Szwecja	100	100
9	KREDOBANK SA	Lwów, Ukraina	99,6293	99,6293
10	Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. ¹	Kijów, Ukraina	95,4676	95,4676
11	Qualia Development Sp. z o.o. ²	Warszawa	100	100
12	ZenCard Sp. z o.o. ³	Warszawa	100	-
13	Merkury - fiz an ⁴	Warszawa	100	100
14	NEPTUN - fiz an ⁴	Warszawa	100	100

- 1) Drugim udziałowcem Spółki jest „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością; Spółka wykazywana jest w pozycji aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży.
- 2) Spółka wykazywana jest w pozycji aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży.
- 3) Spółka została nabyta w dniu 26 stycznia 2017 roku.
- 4) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu; w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział Banku w certyfikatach inwestycyjnych Funduszu.

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI JEDNOSTKI ZALEŻNE POŚREDNIO	SIEDZIBA	% UDZIAŁ W KAPITALE *	
			30.06.2017	31.12.2016
GRUPA PKO Leasing SA ¹				
1	PKO Leasing Sverige AB	Sztokholm, Szwecja	100	100
2	PKO Faktoring SA	Warszawa	100	100
3	PKO Leasing Nieruchomości Sp. z o.o. ²	Warszawa	100	100
4	PKO Agencja Ubezpieczeniowa Sp. z o.o. ³	Warszawa	100	100
	PKO Leasing Finanse Sp. z o.o. ⁴	Warszawa	100	100
5	ROOF Poland Leasing 2014 DAC ⁵	Dublin, Irlandia	-	-
GRUPA PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA				
6	Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
GRUPA KREDOBANK SA				
7	Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o.	Lwów, Ukraina	100	100
GRUPA Qualia Development Sp. z o.o. ⁶				
8	Qualia 3 Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
9	Qualia 2 Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
10	Qualia Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
11	Qualia 3 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k.	Warszawa	99,9975	99,9975
12	Qualia sp. z o.o. – Sopot Sp. k.	Warszawa	99,9546	99,9787
13	Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k.	Warszawa	99,9750	99,9750
14	Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Zakopane Sp. k.	Warszawa	99,9123	99,9123
15	Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
16	Qualia - Residence Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
17	Sarnia Dolina Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
18	Giełda Nieruchomości Wartościowych Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
19	FORT MOKOTÓW Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	51	51
	Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Projekt 1 Sp. k. ⁷	Warszawa	-	50
Merkury - fiz an				
20	„Zarząd Majątkiem Górczewska” Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
21	Molina Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
22	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Warszawa	100	100
23	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	Warszawa	100	100
24	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A.	Warszawa	100	100
25	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A.	Warszawa	100	100
26	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	Warszawa	100	100
27	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	Warszawa	100	100
NEPTUN - fiz an				
28	Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	Warszawa	100	100
	„Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością ⁸	Kijów, Ukraina	99,90	-
29	„CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o.	Sopot	72,9766	72,9766
	„Sopot Zdrój” Sp. z o.o.	Sopot	100	100
	„Promenada Sopocka” Sp. z o.o.	Sopot	100	100

* udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

- 1) W dniu 28 kwietnia 2017 roku nastąpiło połączenie Raiffeisen-Leasing Polska SA (jako spółki przejmowanej) z PKO Leasing SA (jako spółką przejmującą); do 27 kwietnia 2017 roku Raiffeisen-Leasing Polska SA była spółką bezpośrednio zależną od PKO Leasing SA.
- 2) Poprzednia nazwa: Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o.; do 27 kwietnia 2017 roku Spółka była spółką bezpośrednio zależną od Raiffeisen-Leasing Polska SA.
- 3) Poprzednia nazwa: „Raiffeisen Insurance Agency” Sp. z o.o.; do 27 kwietnia 2017 roku Spółka była spółką bezpośrednio zależną od Raiffeisen-Leasing Polska SA.
- 4) Poprzednia nazwa: Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o.
- 5) Spółka PKO Leasing SA (jako następcą prawnym spółki Raiffeisen-Leasing Polska SA), zgodnie z MSSF 10 sprawuje kontrolę nad Spółką, mimo że nie posiada w Spółce zaangażowania kapitałowego.
- 6) W spółkach komandytowych Grupy Qualia Development Sp. z o.o. komandytariuszem jest Qualia Development Sp. z o.o., a komplementariuszem odpowiednio: Qualia Sp. z o.o., Qualia 2 Sp. z o.o. lub Qualia 3 Sp. z o.o.; zgodnie z umowami wyżej wymienionych spółek komandytariusz uczestniczy w zyskach, stratach oraz w majątku spółki komandytowej w przypadku jej likwidacji w 99,9%, a komplementariusz w 0,1%; w zestawieniu w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział komandytariusza w wartości wniesionych wkładów.
- 7) Spółka w 2017 roku została rozwiązana bez prowadzenia postępowania likwidacyjnego.
- 8) Drugim udziałowcem Spółki jest Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o.; do 27 kwietnia 2017 roku Spółka była spółką bezpośrednio zależną od PKO Banku Polskiego SA.

NAZWA PODMIOTÓW ZALEŻNYCH	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI
<p>PKO TOWARZYSTWO FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH SA</p>	<p>Podstawowym przedmiotem działalności spółki jest tworzenie, reprezentowanie wobec osób trzecich i zarządzanie otwartymi i zamkniętymi funduszami inwestycyjnymi oraz zarządzanie portfelami klientów, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych. Spółka oferuje również specjalistyczne programy inwestycyjne oraz prowadzi pracownicze programy emerytalne (PPE).</p>
<p>PKO BP BANKOWY PTE SA</p>	<p>Przedmiotem działalności spółki jest tworzenie i zarządzanie otwartym i dobrowolnym funduszem emerytalnym oraz ich reprezentowanie wobec osób trzecich. Spółka zarządza PKO BP Bankowym Otwartym Funduszem Emerytalnym (OFE) oraz PKO Dobrowolnym Funduszem Emerytalnym (DFE), w ramach którego oferowane jest Indywidualne Konto Emerytalne (IKE) i Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE).</p>
<p>PKO BANK HIPOTECZNY SA</p>	<p>Podstawowym celem spółki jest emisja listów zastawnych, które mają stanowić główne źródło długoterminowego finansowania kredytów zabezpieczonych nieruchomościami. Spółka specjalizuje się w udzielaniu mieszkaniowych kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych, jak również nabywa wierzytelności z tytułu takich kredytów od Banku.</p>
<p>PKO LEASING SA</p>	<p>Spółka wraz z podmiotami zależnymi - PKO Leasing Sverige AB oraz PKO Leasing Nieruchomości Sp. z o.o. świadczy usługi leasingowe. Spółki oferują leasing finansowy i operacyjny: samochodów osobowych, dostawczych, pojazdów ciężarowych, maszyn, urządzeń, linii technologicznych, sprzętu medycznego, nieruchomości, sprzętu i oprogramowania IT, statków, samolotów oraz sprzętu kolejowego. W ofercie znajduje się usługa zarządzania flotą pojazdów.</p> <p>Ponadto spółka zależna PKO Leasing Finanse Sp. z o.o. zajmuje się przechowywaniem, przygotowaniem i aktywną sprzedażą przedmiotów powindykacyjnych i pokontraktowych, a spółka PKO Agencja Ubezpieczeniowa Sp. z o.o. świadczy wyspecjalizowane usługi w zakresie tworzenia produktów i programów ubezpieczeniowych dla klientów instytucji finansowych. W Grupie tej znajduje się również spółka celowa z siedzibą w Irlandii powołana na potrzeby sekurytyzacji wierzytelności leasingowych.</p> <p>W skład Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA wchodzi także spółka PKO Faktoring SA, która świadczy usługi faktoringu krajowego i eksportowego z przejęciem ryzyka i bez przejęcia ryzyka, faktoringu odwrotnego oraz usługę programu faktoringowego dla dostawców.</p>
<p>PKO BP FINAT SP. Z O.O.</p>	<p>PKO BP Finat Sp. z o.o. świadczy kompleksowe usługi firmom z sektora finansowego – m.in.: usługi agenta transferowego oraz księgowości funduszy i spółek. Specjalizuje się również w outsourcingu kompetencyjnym specjalistów IT, zespołów projektowych oraz procesów informatycznych. Na podstawie zezwolenia KNF spółka świadczy również usługi w charakterze krajowej instytucji płatniczej. Jej klientami są zarówno spółki z Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA jak również spółki spoza Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. W 2016 roku spółka rozpoczęła prowadzenie obsługi ubezpieczeń grupowych dedykowanych do produktów oferowanych przez Bank.</p>
<p>PKO ŻYCIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA</p>	<p>Przedmiotem działalności spółki jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu I ubezpieczeń – ubezpieczenia na życie. Rzeczowy zakres działalności spółki obejmuje polisy we wszystkich grupach, które mieszczą się w przedmiocie licencji KNF (1, 2, 3, 4, 5 Działu I). Spółka oferuje szeroką gamę produktów ubezpieczeniowych. Koncentruje się na ubezpieczaniu życia i zdrowia swoich klientów. Posiada w ofercie produkty samodzielne, jak również stanowiące uzupełnienie produktów bankowych oferowanych przez Bank.</p>

<p>PKO TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA</p>	<p>Przedmiotem działalności spółki jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu II ubezpieczeń – pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe. Rzeczowy zakres działalności spółki obejmuje polisy we wszystkich grupach, które mieszczą się w przedmiocie licencji KNF (1, 2, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18 Działu II).</p> <p>PKO TU SA koncentruje się na ubezpieczaniu ryzyka utraty dochodu, następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby oraz ubezpieczaniu nieruchomości dla pożyczkobiorców i osób zaciągających kredyty hipoteczne.</p> <p>Spółka oferuje szeroką gamę produktów ubezpieczeniowych skierowanych do klientów PKO Banku Polskiego SA oraz innych podmiotów w Grupie Kapitałowej Banku.</p>
<p>PKO FINANCE AB</p>	<p>Przedmiotem działalności spółki jest pozyskiwanie dla Banku środków finansowych z rynków międzynarodowych poprzez emisje obligacji.</p>
<p>QUALIA DEVELOPMENT SP. Z O.O.</p>	<p>Przedmiotem działalności spółek Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o. jest prowadzenie działalności deweloperskiej, a w szczególności realizacja projektów budowlanych, wykonywanie instalacji budowlanych i robót budowlanych wykończeniowych. Ponadto Grupa zajmuje się prowadzeniem działalności hotelowej oraz pośrednictwem w obrocie nieruchomościami.</p> <p>W I półroczu 2017 roku Grupa kontynuowała działania związane z zakończeniem realizacji dotychczasowych projektów oraz sprzedaż wybranych nieruchomości i spółek.</p>
<p>KREDOBANK SA</p>	<p>KREDOBANK SA jest bankiem uniwersalnym, ukierunkowanym na obsługę klientów detalicznych oraz klientów małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność głównie w zachodniej części Ukrainy i w Kijowie. Jednocześnie dąży do pozyskania klientów korporacyjnych o wysokiej wiarygodności kredytowej.</p> <p>Spółka oferuje usługi w zakresie między innymi: prowadzenia rachunków osób fizycznych i podmiotów gospodarczych, gromadzenia depozytów, udzielania kredytów, poręczeń i gwarancji, leasingu, obrotu czekowego i wekslowego, operacji na rynku walutowym, a także operacji na rynku papierów wartościowych.</p> <p>Przedmiotem działalności spółki Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o. – spółki zależnej od KREDOBANK SA - jest świadczenie różnych usług finansowych, w tym usług faktoringu polegających, zgodnie z prawem ukraińskim, na nabywaniu cesji praw do roszczeń pieniężnych z tytułu umów kredytowych.</p>
<p>FINANSOWA KOMPANIA „PRYWATNE INWESTYCJE” SP. Z O.O.</p>	<p>Przedmiotem działalności spółki jest świadczenie różnych usług finansowych, w tym usług faktoringu polegających, zgodnie z prawem ukraińskim, na nabywaniu cesji praw do roszczeń pieniężnych z tytułu umów kredytowych.</p>
<p>ZENCARD SP. Z O.O.</p>	<p>Spółka prowadzi działalność usługową w zakresie technologii informatycznych i komputerowych. Specjalizuje się w tworzeniu rozwiązań związanych z wykorzystaniem kart płatniczych w programach rabatowo-łojalnościowych.</p> <p>Spółka zbudowała platformę do tworzenia przez sprzedawców programów rabatowo-łojalnościowych, umożliwiającą jednocześnie wirtualizację kart lojalnościowych. Platforma ta zintegrowana jest z terminalem płatniczym i pozwala na rezygnację z wielu oddzielnych kart lojalnościowych, czy oddzielnych aplikacji instalowanych na telefonie, na rzecz karty płatniczej klienta będącej jednocześnie wirtualną kartą lojalnościową każdego ze sprzedawców.</p> <p>Partnerem strategicznym spółki jest CEUP eService Sp. z o.o. - jeden z największych agentów rozliczeniowych w Polsce.</p>
<p>MERKURY - FIZ AN</p>	<p>Przedmiotem działalności Funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz jest zarządzany przez PKO TFI SA. Fundusz prowadzi działalność inwestycyjną poprzez spółki zależne, których przedmiotem działalności jest kupno i sprzedaż nieruchomości na rachunek własny oraz zarządzanie nieruchomościami.</p>

NEPTUN - FIZAN

Przedmiotem działalności Funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz jest zarządzany przez PKO TFI SA. PKO Bank Polski SA na rzecz Funduszu sukcesywnie zbywa akcje i udziały spółek, których działalność nie jest komplementarna do oferty usług finansowych Banku.

Grupa Kapitałowa posiada następujące jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia:

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	% UDZIAŁ W KAPITALE*	
			30.06.2017	31.12.2016
Wspólne przedsięwzięcia PKO Banku Polskiego SA				
1	Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	Warszawa	34	34
	1 EVO Payments International Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
	2 EVO Payments International s.r.o.	Praga, Czechy	100	100
Wspólne przedsięwzięcie NEPTUN - fizan				
	3 „Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	Poznań	41,44	41,44
Jednostki stowarzyszone PKO Banku Polskiego SA				
1	Bank Pocztowy SA	Bydgoszcz	25,0001	25,0001
	1 Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	Bydgoszcz	100	100
	2 Spółka Dystrybucyjna Banku Poczтового Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
2	„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	Poznań	33,33	33,33
3	FERRUM SA	Katowice	22,14	22,14
	3 FERRUM MARKETING Sp. z o.o.	Katowice	100	100
	4 Zakład Konstrukcji Spawanych FERRUM SA	Katowice	100	100
	5 Walcownia Rur FERRUM Sp. z o.o.	Katowice	100	-

* udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

NAZWA WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I PODMIOTÓW STOWARZYSZONYCH	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI
CENTRUM ELEKTRONICZNYCH USŁUG PŁATNICZYCH ESERVICE SP. Z O.O.	<p>Spółka oferuje usługę przetwarzania transakcji dokonywanych instrumentami płatniczymi zarówno w terminalach POS w kraju i poza jego granicami, jak również w internecie, wynajem terminali, usługę doładowań kart telefonów komórkowych oraz obsługę kart подарunkowych.</p> <p>PKO Bank Polski SA wspólnie ze spółką oferują kompleksowe usługi w zakresie pozyskania oraz obsługi podmiotów pod kątem posadowienia terminali POS oraz rozliczania transakcji dokonywanych instrumentami płatniczymi z wykorzystaniem tych terminali.</p> <p>Oba podmioty wspólnie biorą udział w przetargach, a współpracę regulują m.in. umowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obsługi transakcji bezgotówkowych dokonywanych przy użyciu instrumentów płatniczych dla dwustronnych umów z akceptantami, • współpracy marketingowej w zakresie usług o fundamentalnym znaczeniu dla funkcjonowania produktów i usług oferowanych zarówno przez Bank, jak i Spółkę, • świadczenia usług związanych z obsługą wypłaty gotówki w agencjach i oddziałach Banku oraz urzędach pocztowych przy użyciu kart płatniczych Visa i MasterCard z wykorzystaniem terminali POS, • współpracy w zakresie świadczenia usług związanych z pozyskiwaniem placówek akceptujących instrumenty płatnicze. <p>Spółka posiada dwie spółki bezpośrednio zależne, w których sprawuje pełną kontrolę.</p>
„CENTRUM OBSŁUGI BIZNESU” SP. Z O.O.	<p>Spółka to wspólna inwestycja PKO Banku Polskiego SA, Buildco Poznań SA oraz Miasta Poznań polegająca na wybudowaniu hotelu w Poznaniu. Bank jest uczestnikiem konsorcjum bankowego, które udzieliło spółce kredytu inwestycyjnego na realizację powyższego projektu. Hotel został wybudowany i rozpoczął działalność w lutym 2007 roku. Osiągane przez spółkę wyniki z działalności operacyjnej nie są w stanie zapewnić bieżącej, pełnej obsługi zobowiązań wynikających z umowy kredytowej. Na wniosek spółki, w ramach</p>

	<p>restrukturyzacji zadłużenia kredytowego, konsorcjum bankowe dokonało zmiany harmonogramu płatności rat kredytowych i odsetkowych. Harmonogram obowiązuje do 30 czerwca 2018 roku.</p> <p>Od czerwca 2015 roku udziały Spółki znajdują się w portfelu NEPTUN – fizan – podmiotu zależnego od Banku.</p>
BANK POCZTOWY SA	<p>Bank Poczty SA specjalizuje się w standardowych produktach bankowych oferowanych dla klientów detalicznych z uzupełnioną ofertą dla mikroprzedsiębiorstw oraz klientów instytucjonalnych. Prowadzi również działalność w segmencie rozliczeniowym i skarbowym. W ramach strategicznego partnerstwa z Poczta Polska SA (akcjonariuszem posiadającym 75% akcji minus 10 akcji spółki) korzysta z potencjału akcjonariusza i rozwija ofertę produktową we współpracy z podmiotami całej Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej SA. Spółka posiada dwie spółki bezpośrednio zależne, w których sprawuje pełną kontrolę.</p>
„POZNAŃSKI FUNDUSZ PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH” SP. Z O.O.	<p>Spółka specjalizuje się we wspieraniu rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw poprzez udzielanie poręczeń oraz świadczenie szeregu usług dla biznesu. Spółka poręcza kredyty i pożyczki udzielane przez banki, w tym również przez PKO Bank Polski SA oraz gwarancje bankowe, transakcje leasingowe i faktoringowe, a także zapłatę wadium. Współpracuje m.in. z PKO Leasing SA. W ofercie spółki znajdują się również poręczenia dla małych i średnich przedsiębiorstw udzielane w ramach inicjatywy JEREMIE (<i>Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises</i>), które są poręczane drugostronnie w 70% lub 80% ze środków Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, zarządzanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.</p> <p>W ramach świadczonych usług dla biznesu, spółka zajmuje się m.in. przygotowaniem biznesplanów, studiów wykonalności, programów naprawczych i restrukturyzacyjnych, przygotowaniem dokumentacji finansowej i poszukiwaniem odpowiedniej formy finansowania działalności przedsiębiorstw.</p>
FERRUM SA	<p>Przedmiotem działalności spółki jest produkcja rur stalowych ze szwem, produkcja profili zamkniętych (kształtowników) oraz wykonywanie izolacji rur. Spółka posiada trzy spółki bezpośrednio zależne, w których sprawuje pełną kontrolę¹.</p> <p>Akcje spółki zostały objęte przez Bank w ramach działań windykacyjnych (przejęcie na własność przedmiotu zabezpieczenia). Spółka jest spółką publiczną, której akcje notowane są na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie SA.</p>

¹ Dane zgodne z rozszerzonym skonsolidowanym raportem Grupy Kapitałowej FERRUM SA za I kwartał 2017 roku.

37. INWESTYCJE W JEDNOSTKI ZALEŻNE, WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA I STOWARZYSZONE

Na dzień 30 czerwca 2017 roku	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
JEDNOSTKI ZALEŻNE			
KREDOBANK SA	1 070	(793)	277
PKO Bank Hipoteczny SA	950	-	950
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	241	-	241
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	187	-	187
PKO Leasing SA	178	-	178
PKO BP BANKOWY PTE SA	151	-	151
NEPTUN - fizan ¹	132	-	132
Merkury - fiz an ¹	120	-	120
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	110	-	110
PKO BP Finat Sp. z o.o.	22	-	22
PKO Finance AB ²	0	-	0
ZenCard Sp. z o.o.	18	-	18
WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	197	-	197
JEDNOSTKI STOWARZYSZONE			
Bank Pocztowy SA	161	(44)	117
FERRUM SA	25	-	25
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych" Sp. z o.o.	2	(2)	-
		-	
Razem	3 564	(839)	2 725

- 1) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu umożliwiający, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad Funduszem.
- 2) Wyżej podana wartość nie uwzględnia opłaconych przez Bank akcji nowej emisji o wartości 5,5 miliona EUR. Przedmiotowe podwyższenie kapitału na dzień 30 czerwca 2017 roku nie zostało zarejestrowane i zostało zaprezentowane w pozycji Inne aktywa, należności z tytułu dywidend do otrzymania i dopłat do spółek zależnych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
JEDNOSTKI ZALEŻNE			
KREDOBANK SA	1 070	(793)	277
PKO Bank Hipoteczny SA	800	-	800
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	241	-	241
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	187	-	187
PKO Leasing SA	178	-	178
PKO BP BANKOWY PTE SA	151	-	151
Merkury - fiz an ¹	120	-	120
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	110	-	110
NEPTUN - fizan ¹	95	-	95
PKO BP Finat Sp. z o.o.	22	-	22
PKO Finance AB	0	-	0
WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	197	-	197
JEDNOSTKI STOWARZYSZONE			
Bank Pocztowy SA	161	(29)	132
FERRUM SA	25	-	25
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych" Sp. z o.o.	2	(2)	-
Razem	3 359	(824)	2 535

- 1) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu umożliwiający, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad Funduszem.

38. ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

W I półroczu 2017 roku miały miejsca następujące zdarzenia wpływające na strukturę Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA:

DOTYCZĄCE NABYCIA I DOKAPITALIZOWANIA SPÓŁKI ZENCARD SP. Z O.O.

W dniu 26 stycznia 2017 roku Bank nabył 1 374 udziałów spółki ZenCard Sp. z o.o. o wartości nominalnej 50 PLN każdy, stanowiących 100% kapitału zakładowego spółki i uprawniających do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników. Jednocześnie w dniu 26 stycznia 2017 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników spółki ZenCard Sp. z o.o. (reprezentowane przez Bank jako jedynego wspólnika spółki) podjęło uchwałę dotyczącą podwyższenia kapitału zakładowego spółki o kwotę 22 050 PLN, poprzez ustanowienie nowych 441 udziałów o wartości nominalnej 50 PLN każdy.

Wyżej wymienione zmiany zostały zarejestrowane w KRS w dniu 14 marca 2017 roku.

Według stanu na 30 czerwca 2017 roku kapitał zakładowy spółki wynosi 90 750 PLN i dzieli się na 1 815 udziałów o wartości nominalnej 50 PLN każdy.

ZenCard Sp. z o.o. jest spółką technologiczną. Bank jest zainteresowany wykorzystaniem know-how spółki oraz jej założycieli w zakresie opracowanych przez spółkę rozwiązań, w szczególności w zakresie tworzenia programów lojalnościowych przy wykorzystaniu kart płatniczych oraz wsparcia własnych promocji.

DOTYCZĄCE GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO LEASING SA

W dniu 28 kwietnia 2017 roku w KRS właściwym dla spółki przejmującej zostało zarejestrowane połączenie PKO Leasing SA jako spółki przejmującej i Raiffeisen-Leasing Polska SA (RLPL) jako spółki przejmowanej. Połączenie nastąpiło w drodze przeniesienia całego majątku spółki RLPL na spółkę PKO Leasing SA (łączenie przez przejęcie), bez podwyższenia kapitału zakładowego spółki PKO Leasing SA oraz bez wymiany akcji. W związku z powyższym spółka PKO Leasing SA wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki spółki RLPL. Proces integracji spółek zamknie fuzja operacyjna, której zakończenie zaplanowane jest na przełomie 2017 i 2018 roku.

W dniu 28 kwietnia 2017 roku w KRS zostały zarejestrowane następujące zmiany nazw spółek z Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA:

- ✓ Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. na PKO Leasing Nieruchomości Sp. z o.o.,
- ✓ „Raiffeisen Insurance Agency” Sp. z o.o. na PKO Agencja Ubezpieczeniowa Sp. z o.o.,
- ✓ Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o. na PKO Leasing Finanse Sp. z o.o.

DOTYCZĄCE GRUPY KAPITAŁOWEJ QUALIA DEVELOPMENT SP. Z O.O.

• Qualia sp. z o.o. - Sopot Sp. k.

W I półroczu 2017 roku (18 stycznia 2017 roku i 10 kwietnia 2017 roku) w KRS zostały zarejestrowane zmiany umowy spółki Qualia sp. z o.o. - Sopot Sp. k. dotyczące obniżenia wkładu komandytariusza – spółki Qualia Development Sp. z o.o. - z kwoty 10 200 000 PLN do kwoty 2 200 000 PLN oraz obniżenia sumy komandytowej z kwoty 4 700 000 PLN do kwoty 2 200 000 PLN. Środki z tytułu wyżej opisanego obniżenia wkładu komandytariusza zostały zwrócone komandytariuszowi, w tym w wysokości 5 500 000 PLN w grudniu 2016 roku.

• Qualia Hotel Management Sp. z o.o.

W dniu 6 lutego 2017 roku w KRS zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Qualia Hotel Management Sp. z o.o. o kwotę 1 149 700 PLN. Wszystkie udziały zostały objęte i opłacone w październiku 2016 roku przez dotychczasowego, jedynego wspólnika – spółkę Qualia Development Sp. z o.o.

Według stanu na 30 czerwca 2017 roku kapitał zakładowy spółki wynosi 1 411 500 PLN i dzieli się na 28 230 udziałów o wartości nominalnej 50 PLN każdy.

• Sarnia Dolina Sp. z o.o.

W dniu 6 kwietnia 2017 roku w KRS zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Sarnia Dolina Sp. z o.o. o kwotę 5 000 PLN. Wszystkie udziały zostały objęte przez dotychczasowego, jedynego wspólnika – spółkę Qualia Development Sp. z o.o.

W dniu 7 kwietnia 2017 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników podjęło uchwałę o zwrocie wspólnikowi dopłaty w wysokości 21 549 527 PLN wniesionej do spółki zgodnie z art. 177-179 Kodeksu spółek handlowych. W tym samym dniu dokonano przelewu środków.

Według stanu na 30 czerwca 2017 roku kapitał zakładowy spółki wynosi 6 979 000 PLN i dzieli się na 13 958 udziałów o wartości nominalnej 500 PLN każdy.

- **Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Projekt 1 Sp. k.**

W dniu 10 marca 2017 roku wspólnicy spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Projekt 1 Sp. k. podjęli uchwałę dotyczącą rozwiązania spółki bez prowadzenia postępowania likwidacyjnego. W dniu 18 kwietnia 2017 roku spółka została wykreślona z Rejestru Przedsiębiorców.

- **Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k.**

W dniu 27 kwietnia 2017 roku wspólnicy spółki Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k. podjęli uchwałę o zmniejszeniu udziału kapitałowego komandytariusza - spółki Qualia Development Sp. z o.o. o kwotę 28 000 000 PLN, w drodze wypłaty środków zgromadzonych na kapitale (funduszu) rezerwowym powstałym z dopłat wniesionych do spółki zgodnie z art. 177-179 Kodeksu spółek handlowych, przed przekształceniem spółki ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w spółkę komandytową. W kwietniu 2017 roku dokonano przelewu środków.

DOTYCZĄCE POZOSTAŁYCH SPÓŁEK

- **PKO Bank Hipoteczny SA**

W dniu 12 kwietnia 2017 roku w KRS zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki PKO Bank Hipoteczny SA o kwotę 150 000 000 PLN. Wszystkie akcje w podwyższonym kapitale zostały objęte przez dotychczasowego, jedyne akcjonariusza.

Według stanu na 30 czerwca 2017 roku kapitał zakładowy spółki PKO Bank Hipoteczny SA wynosi 950 000 000 PLN i dzieli się na 950 000 000 akcji wartości nominalnej 1 PLN każda.

- **dotyczące NEPTUN – fundusz inwestycyjny zamknięty aktywów niepublicznych**

W dniu 25 kwietnia 2017 roku Bank nabył 2 000 000 sztuk certyfikatów inwestycyjnych serii E wyemitowanych przez NEPTUN – fizan.

- **dotyczące spółki „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością**

W dniu 28 kwietnia 2017 roku Bank dokonał zbycia, w ramach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, 100% udziału w kapitale zakładowym spółki, w tym 99,9% udziału - na rzecz spółki Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA, a 0,1% udziału - na rzecz spółki Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o.

W dniu 28 kwietnia 2017 roku w Jednolitym państwowym rejestrze osób prawnych, osób fizycznych – przedsiębiorców i organizacji Ukrainy została zarejestrowana zmiana Umowy spółki uwzględniająca wyżej wymienione zmiany właścicielskie.

DOTYCZĄCE ZDARZEŃ, KTÓRE SPOWODUJĄ ZMIANY W GRUPIE KAPITAŁOWEJ BANKU W NASTĘPNYCH KWARTAŁACH

- **Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA**

W dniu 31 maja 2017 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie spółki Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA podjęło uchwałę dotyczącą podwyższenia kapitału zakładowego spółki o kwotę 30 000 000 PLN tj. do kwoty 63 243 900 PLN poprzez emisję nowych akcji. Akcje nowej emisji zostały objęte przez dotychczasowego, jedyne akcjonariusza, tj. NEPTUN – fizan. Wyżej wymieniona zmiana została zarejestrowana w KRS w dniu 18 lipca 2017 roku.

- **PKO Finance AB**

W dniu 9 czerwca 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie spółki PKO Finance AB podjęło uchwałę dotyczącą podwyższenia kapitału zakładowego spółki o kwotę 5 491 884,42 EUR, tj. do kwoty 5 547 358,00 EUR poprzez emisję nowych akcji. Akcje nowej emisji zostały przeznaczone do objęcia przez dotychczasowego, jedyne akcjonariusza. W dniu 20 czerwca 2017 roku Bank przekazał środki do spółki. Wyżej wymieniona zmiana została zarejestrowana w szwedzkim rejestrze w dniu 1 sierpnia 2017 roku.

- **połączenia wybranych spółek zależnych w ramach Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o.**

W dniu 26 czerwca 2017 roku w Monitorze Sadowym i Gospodarczym ukazało się ogłoszenie planu połączenia spółki Qualia sp. z o.o. – Sopot Sp. k. i spółki Giełda Nieruchomości Wartościowych Sp. z o.o. (spółki przejmowane) ze spółką Qualia Sp. z o.o. (spółka przejmująca) poprzez przeniesienie całego majątku spółek przejmowanych na spółkę przejmującą. Plan połączenia uwzględnia podwyższenie kapitału zakładowego spółki przejmującej oraz wymianę udziałów.

- **PKO Bank Hipoteczny SA**

W dniu 28 czerwca 2017 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie spółki PKO Bank Hipoteczny SA podjęło uchwałę dotyczącą podwyższenia kapitału zakładowego spółki o kwotę 150 000 000 PLN, tj. do kwoty 1 100 000 000 PLN poprzez emisję nowych akcji. Akcje nowej emisji zostały przeznaczone do objęcia przez dotychczasowego jedyne akcjonariusza, tj. PKO Bank Polski SA. W dniu 30 czerwca 2017 roku Bank dokonał zapisu na wyżej wymienione akcje oraz w dniu 3 lipca 2017 roku przekazał środki do spółki.

ZDARZENIA WPŁYWAJĄCE NA STRUKTURĘ POZOSTAŁYCH JEDNOSTEK PODPORZĄDKOWANYCH

W I półroczu 2017 roku miały miejsce następujące zdarzenia wpływające na strukturę pozostałych jednostek podporządkowanych:

- **dotyczące Grupy Kapitałowej FERRUM SA**

W dniu 8 lutego 2017 roku w KRS zostały zarejestrowane zmiany dotyczące spółki Walcownia Blach Grubych Batory Sp. z o.o., w tym m.in.:

- ✓ zmiana nazwy spółki: obecna nazwa to Walcownia Rur FERRUM Sp. z o.o.,
- ✓ zmiana wspólników spółki: 100% udziałów spółki posiada obecnie FERRUM SA (przed zmianą jedynym wspólnikiem spółki był Zakład Konstrukcji Spawanych FERRUM SA – spółka zależna od FERRUM SA),
- ✓ zmiana przedmiotu przeważającej działalności spółki: obecnie to produkcja rur, przewodów, kształtowników zamkniętych i łączników ze stali.

- **dotyczące Grupy Kapitałowej Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.**

W I półroczu 2017 roku (11 stycznia 2017 roku i 1 marca 2017 roku) w KRS zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki EVO Payments International Sp. z o.o. łącznie o kwotę 364 400 PLN. Udziały w podwyższonym kapitale spółki zostały objęte w 2016 roku przez jedynego wspólnika – spółkę Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.

POZOSTAŁE NOTY

39. DYWIDENDY Z PODZIAŁEM NA AKCJE I PODZIAŁ ZYSKU

W dniu 9 marca 2017 roku PKO Bank Polski SA otrzymał od Komisji Nadzoru Finansowego indywidualne zalecenie zatrzymania całego zysku wypracowanego w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku.

W dniu 22 czerwca 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PKO Bank Polskiego SA podjęło uchwałę (nr 7/2017, Uchwała o Podziale Zysku) w sprawie podziału zysku PKO Banku Polskiego SA osiągniętego w 2016 roku, zgodnie z którą całość zysku w wysokości 2 888 miliona PLN została zaliczona do kapitałów w następujący sposób:

- kapitał zapasowy w wysokości 2 850 milionów PLN,
- kapitał rezerwowy w wysokości 38 miliona PLN.

Zatrzymanie zysku za 2016 rok w kwocie 2 888 miliona PLN, przełożyło się efektywnie na wzrost funduszy własnych o 1 299 miliona PLN, gdyż część zysku wypracowanego w okresie od stycznia 2016 roku do września 2016 roku w kwocie 1 589 miliona PLN była już zaliczona do funduszy własnych za zgodą KNF w 2016 roku.

Polityka dywidendowa PKO Banku Polskiego SA zakłada realizowanie wypłat zysku w długim terminie z zachowaniem zasady ostrożnego zarządzania Bankiem i Grupą Kapitałową Banku, stosownie do możliwości finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku z uwzględnieniem wymogów i rekomendacji KNF w zakresie polityki dywidendowej. Obowiązująca polityka dywidendowa zakłada możliwość realizowania wypłat z nadwyżki kapitału powyżej określonego przez Komisję Nadzoru Finansowego dla celów wypłaty dywidendy przez Bank minimalnego poziomu współczynnika kapitału Tier 1 na poziomie 14,62% (raport bieżący 3/2017).

40. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE

PROGRAMY PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH OBJĘTE SUBEMISJĄ (MAKSYMALNE ZOBOWIĄZANIE BANKU DO OBJĘCIA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH)

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Data zakończenia obowiązywania umowy
Stan na dzień 30 czerwca 2017 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 055	31.07.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 032	31.12.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	443	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	64	31.12.2022
Spółka E	obligacje korporacyjne	4	31.12.2026
Razem		2 598	

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Data zakończenia obowiązywania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2016 roku			
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 126	31.12.2020
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 055	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	512	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	69	31.12.2022
Spółka E	obligacje korporacyjne	9	31.12.2026
Razem		2 771	

Wszystkie umowy dotyczą Umów Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji. Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Bank subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i niezajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE

Udzielone zobowiązania finansowe według wartości nominalnej	30.06.2017	31.12.2016
Linie i limity kredytowe		
dla podmiotów finansowych	5 495	7 607
dla podmiotów niefinansowych	34 715	37 899
dla podmiotów budżetowych	4 325	3 856
Razem	44 535	49 362
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	27 412	31 078

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA GWARANCYJNE

Udzielone gwarancje i poręczenia	30.06.2017	31.12.2016
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	7 187	7 780
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	5 508	4 769
Udzielone akredytywy	1 489	1 600
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty	150	151
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	576	351
Razem	14 910	14 651
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 533	2 447

ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI

Pozabilansowe zobowiązania udzielone według terminów zapadalności - 30.06.2017	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy łącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku łącznie	powyżej 1 roku do 5 lat łącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone finansowe	10 379	2 583	12 335	12 659	6 579	44 535
Zobowiązania udzielone gwarancyjne	236	833	3 683	7 490	2 668	14 910
Razem	10 615	3 416	16 018	20 149	9 247	59 445

Pozabilansowe zobowiązania udzielone według terminów zapadalności - 31.12.2016	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy łącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku łącznie	powyżej 1 roku do 5 lat łącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone finansowe	12 669	5 749	13 408	11 104	6 432	49 362
Zobowiązania udzielone gwarancyjne	263	569	3 700	8 583	1 536	14 651
Razem	12 932	6 318	17 108	19 687	7 968	64 013

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE

Pozabilansowe zobowiązania otrzymane według wartości nominalnej	30.06.2017	31.12.2016
finansowe	87	81
gwarancyjne	9 276	7 385
Razem	9 363	7 466

ZOBOWIĄZANIA UMOWNE

Wartość zobowiązań umownych dotyczących:	30.06.2017	31.12.2016
wartości niematerialnych	26	34
rzeczowych aktywów trwałych	70	9
Razem	96	43

41. SPRAWY SPORNE

Według stanu na dzień 30 czerwca 2017 roku, łączna wartość postępowań sądowych (procesów), w których Bank jest pozwany wynosiła 321 milionów PLN (na dzień 31 grudnia 2016 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 383 miliony PLN), a kwota łącznej wartości postępowań sądowych (procesów) z powództwa Banku na dzień 30 czerwca 2017 roku wynosiła 956 milionów PLN (na dzień 31 grudnia 2016 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 1 027 milionów PLN).

Bank nie prowadził postępowań toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej, dotyczących zobowiązań albo wierzytelności, których wartość stanowi co najmniej 10% kapitałów własnych PKO Banku Polskiego SA.

Poniżej przedstawiono opis najistotniejszych spraw spornych PKO Banku Polskiego SA:

a) POSTĘPOWANIA W SPRAWIE STOSOWANIA PRAKTYK NARUSZAJĄCYCH KONKURENCJĘ

POSTĘPOWANIE PRZECIW PRAKTYKOM OGRANICZAJĄCYM KONKURENCJĘ NA RYNKU PŁATNOŚCI ZA POMOCĄ KART PŁATNICZYCH W POLSCE:

Bank jest stroną postępowania wszczętego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2001 roku na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard. Postępowanie dotyczy praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu do rynku podmiotom zewnętrznym. Dnia 29 grudnia 2006 roku UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za ograniczające konkurencję oraz nakazał ich zaniechania, jednocześnie nakładając m.in. na Bank karę pieniężną w kwocie 16,6 miliona PLN.

Bank odwołał się od decyzji Prezesa UOKiK do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK). Na rozprawie w dniu 20 grudnia 2011 roku nie doszło do merytorycznego rozstrzygnięcia odwołania. Sąd zobowiązał MasterCard do złożenia wyjaśnień w sprawie i wyznaczył termin kolejnego posiedzenia na dzień 9 lutego 2012 roku, a następnie SOKiK odroczył ogłoszenie postanowienia w sprawie wniosku o zawieszenie do dnia 8 maja 2012 roku. W dniu 8 maja 2012 roku SOKiK zawiesił postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania przed Sądem Unii Europejskiej w sprawie MasterCard przeciwko Komisji Europejskiej. W dniu 24 maja 2012 roku Sąd Unii Europejskiej utrzymał w mocy decyzję Komisji Europejskiej zakazującą wielostronnie uzgadnianych opłat „interchange” stosowanych przez MasterCard. W dniu 28 maja 2012 roku uczestnik postępowania Visa Europe Ltd., a w dniu 29 maja 2012 roku pełnomocnik powodów, w tym PKO Banku Polskiego SA, złożyli zażalenie na postanowienie SOKiK z dnia 8 maja 2012 roku. W sierpniu 2012 roku wpłynęło do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie MasterCard od wyroku Sądu UE z dnia 24 maja 2012 roku oddalającego skargę MasterCard. W dniu 25 października 2012 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił postanowienie z dnia 8 maja 2012 roku i oddalił wniosek MasterCard

o zawieszenie postępowania. Wyrokiem z dnia 21 listopada 2013 roku SOKiK zmniejszył karę wymierzoną Bankowi do kwoty 10,4 miliona PLN. W dniu 7 lutego 2014 roku została złożona apelacja od tego wyroku w imieniu Banku oraz ośmiu powodów reprezentowanych przez pełnomocnika Banku. Wyrok został również zaskarżony przez innych uczestników postępowania, tj. przez Prezesa UOKiK oraz Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji (POHiD) (apelacje zmierzające do nałożenia na uczestników porozumień surowszych kar pieniężnych), a także: Visa Europe Ltd., Bank Poczty S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A., mBank S.A., Deutsche Bank PBC S.A., HSBC Bank Polska S.A. (apelacje zmierzające przede wszystkim do zmiany rozstrzygnięcia w przedmiocie uznania porozumień za naruszające prawo konkurencji oraz nałożenia kar na ich uczestników). Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 6 października 2015 roku oddalił apelacje banków i Visa Europe Ltd, a równocześnie uwzględnił apelację UOKiK i przywrócił pierwotną wysokość nałożonych kar pieniężnych określonych w decyzji UOKiK tj. karę w kwocie 16,6 miliona PLN i karę w kwocie 4,8 miliona PLN (kara nałożona na Nordea Bank Polska SA). Kary zostały zapłacone przez Bank w październiku 2015 roku. W dniu 28 kwietnia 2016 roku Bank złożył skargę kasacyjną wraz z innymi uczestnikami postępowania. W dniu 28 listopada 2016 roku pełnomocnik Banku złożył wniosek o zezwolenie na złożenie pisma procesowego wraz z uzasadnieniem i pismem procesowym. Postanowieniem z dnia 5 grudnia 2016 roku Sąd Najwyższy zezwolił na złożenie pisma. Sąd Najwyższy na dzień 4 kwietnia 2017 roku wyznaczył termin posiedzenia niejawnego w przedmiocie przyjęcia skarg kasacyjnych banków do rozpoznania (tzw. przedsądu). Postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2017 roku Sąd Najwyższy przyjął do rozpoznania na rozprawie skargę kasacyjną m.in. Banku, odmówił natomiast przyjęcia do rozpoznania skarg wniesionych przez DNB Bank Polska SA, Bank Ochrony Środowiska SA, Getin Noble Bank SA, oraz HSBC Bank Polska SA. Nie wyznaczono terminu rozprawy przed Sądem Najwyższym.

Na dzień 30 czerwca 2017 roku dodatkowo Bank jest stroną m.in. następujących postępowań:

- **PRZED SĄDEM APELACYJNYM – W WYNIKU APELACJI STRONY OD ORZECZENIA SOKiK WYDANEGO W WYNIKU ODWOŁANIA PREZESA UOKiK W ZWIĄZKU Z PODEJRZENIEM STOSOWANIA NIEDOZWOLONYCH POSTANOWIEŃ UMOWNYCH WE WZORCACH UMÓW O KREDYT KONSUMENCKI, Z WYŁĄCZENIEM UMÓW O KARTY KREDYTOWE.**

Decyzją z dnia 31 grudnia 2013 roku Prezes UOKiK uznał działania Banku za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nałożył na Bank karę pieniężną w wysokości 29 milionów PLN. Bank odwołał się od tej decyzji do SOKiK. Wyrokiem z dnia 9 lipca 2015 roku SOKiK uchylił w całości decyzję Prezesa UOKiK. Pismem z dnia 21 sierpnia 2015 roku Prezes UOKiK wniósł apelację od tego wyroku. W dniu 11 września 2015 roku Bank udzielił odpowiedzi na apelację odrzucając zarzuty Prezesa UOKiK. Wyrokiem z dnia 31 maja 2017 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie podtrzymał rozstrzygnięcie SOKiK w przedmiocie uchylenia pkt I sentencji Decyzji, tj. uznania, że Bank naruszył zbiorowe interesy konsumentów stosując tzw. klauzule zmiennego oprocentowania (które UOKiK uznał za tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych). Sąd Apelacyjny podzielił prezentowane w odwołaniu od Decyzji oraz późniejszej uchwale Sądu Najwyższego (III CZP 17/15) stanowisko, że wpis klauzuli do rejestru odnosi tylko skutek wobec przedsiębiorcy, którego postanowienie wpisano do rejestru (ale nie innych przedsiębiorców). W konsekwencji, Sąd Apelacyjny podtrzymał rozstrzygnięcie o uchyleniu kary w wysokości 17 milionów PLN. W przedmiocie drugiej zarzucanej praktyki (jednodniowy formularz informacyjny), Sąd Apelacyjny uznał apelację UOKiK za zasadną, jednakże tylko w części. Uznano bowiem, że stosowanie formularza o jednodniowym okresie "ważności" przeczyło celom dyrektywy 2008/48/WE i nie pozwalało konsumentom na zapoznanie się z warunkami kredytu i porównanie ofert różnych banków. Sąd Apelacyjny obniżył jednak nałożoną przez UOKiK karę z 12 milionów PLN do 6 milionów PLN. Sąd Apelacyjny uwzględnił, że postępowanie wyjaśniające w sprawie zostało wszczęte w 3 miesiące po wejściu w życie przepisów o formularzu w życie oraz to, że przychód Banku z obszaru działalności, która obejmowała produkty dotknięte wyżej wymienioną praktyką, stanowił jedynie część (ok. 20%) całości przychodów Banku i z tego powodu obniżył kwotę bazową pierwotnie zastosowaną przez UOKiK o 40%. Całkowita kara nałożona w tej sprawie na Bank została obniżona do 6 milionów PLN. Decyzja co do ewentualnego wniesienia przez Bank skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego zostanie podjęta po doręczeniu Bankowi pismem uzasadnienia wyroku. W lipcu 2017 roku kara została zapłacona.

- **Z POWÓDZTWA BANKU – W WYNIKU ZAKOŃCZENIA POSTĘPOWANIA ODWOŁAWCZEGO WSZCZĘTEGO PRZEZ BANK PRZED SOKiK OD DECYZJI PREZESA UOKiK W ZWIĄZKU Z MOŻLIWOŚCIĄ STOSOWANIA NIEDOZWOLONYCH POSTANOWIEŃ UMOWNYCH WE WZORCACH UMÓW INDYWIDUALNYCH (IKE)**

W dniu 19 grudnia 2012 roku Prezes UOKiK nałożył na Bank łączną karę pieniężną w wysokości 14,7 miliona PLN, w tym:

- 1) w wysokości 7,1 miliona PLN za niewskazywanie w umowach IKE zakresu odpowiedzialności Banku za terminowe i prawidłowe przeprowadzania rozliczeń pieniężnych oraz odszkodowania za przekroczenie terminu realizacji dyspozycji posiadacza;
- 2) w wysokości 4,7 miliona PLN za stosowanie we wzorcach umów IKE otwartego katalogu przesłanek wypowiedzenia;
- 3) w wysokości 2,9 miliona PLN za stosowanie klauzuli wpisanej do rejestru określającej dla sporów z konsumentami sąd właściwy dla siedziby oddziału PKO Banku Polskiego SA prowadzącego rachunek lokacyjny IKE.

W dniu 2 stycznia 2013 roku Bank odwołał się do SOKiK od decyzji Prezesa UOKiK i wyrokiem z dnia 25 listopada 2014 roku SOKiK obniżył nałożoną na Bank karę łącznie do kwoty 4 milionów PLN, w tym odnośnie:

- praktyki opisanej powyżej w pkt 1 - do kwoty 2,5 miliona PLN,
- praktyki opisanej powyżej w pkt 2 - do kwoty 1,5 miliona PLN,
- praktyki opisanej powyżej w pkt 3 - kara została uchylona, gdyż Sąd uznał, że praktyka Banku nie naruszała zbiorowych interesów konsumentów.

W styczniu 2015 roku zarówno Bank, jak i Prezes UOKiK wnieśli apelację od wyroku. Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 10 lutego 2016 roku oddalił apelację Banku oraz apelację Prezesa UOKiK. Ponieważ wyrok jest prawomocny Bank zapłacił karę w wysokości 4 milionów PLN w dniu 23 lutego 2016 roku. W dniu 26 września 2016 roku Bank złożył skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego. Postanowieniem z dnia 20 kwietnia 2017 roku Sąd Najwyższy przyjął skargę kasacyjną Banku do rozpoznania.

- **PRZED SOKiK PIĘĆ POSTĘPOWAŃ Z POWÓDZTWA OSÓB FIZYCZNYCH O:**

- 1) uznanie za niedozwolone i zakazanie Bankowi wykorzystania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umownego dotyczącego kredytu denominowanego w CHF wskazując, że kwestionowane postanowienia dotyczące zasad przeliczania przez Bank kursów walut na potrzeby wypłaty kredytu oraz na potrzeby przeliczania rat kredytu, jak również postanowienia dotyczące wysokości oprocentowania są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumentów (postępowanie zawieszono),
- 2) ustalenie nieważności klauzul zawartych w umowie kredytu hipotecznego poprzez uznanie ich za niedozwolone (nieistniejące) i zakazanie Bankowi wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowień wzorca umownego stosowanego przez pozwanego przy wykonywaniu działalności gospodarczej,
- 3) uznanie za niedozwolone postanowień zawartych we wzorcu umownym obejmującym treść Umowy o kredyt mieszkaniowy Nordea-Habitat oraz umowy poręczenia,
- 4) uznanie postanowień wzorca umowy kredytowej za niedozwolone; powód (rzeczoznawca majątkowy) zarzuca Bankowi, że akceptuje jedynie wyceny nieruchomości sporządzone przez wyznaczonych rzeczoznawców majątkowych co rażąco narusza interesy konsumentów, poprzez narzucenie konsumentom, jako słabszej stronie umowy, uciążliwych warunków, eliminując prawa zakupu usługi wyceny u wybranej firmy,
- 5) uznanie postanowień wzorca umowy kredytu mieszkaniowego Własny Kąt hipoteczny za niedozwolone.

Na dzień 30 czerwca 2017 roku Bank nie utworzył rezerwy na te postępowania ponieważ prawdopodobieństwo niekorzystnego rozstrzygnięcia tych postępowań oceniane jest jako niskie.

- **PRZED PREZESEM UOKiK**

Przed Prezesem UOKiK prowadzone są trzy postępowania w sprawie stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów:

- 1) postępowanie wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK w sprawie stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, poprzez informowanie w przekazach marketingowych i uzależnienie zwolnienia konsumenta z opłaty miesięcznej za obsługę debetowej karty płatniczej od dokonania rozliczenia operacji bezgotówkowych dokonanych kartą (limit kwotowy lub liczbowy) w okresie, za który pobierana jest opłata miesięczna za kartę, w sytuacji gdy dokonanie rozliczenia tych operacji bezgotówkowych w ww. okresie nie zależy od konsumenta, lecz otrzymania przez Bank od agenta rozliczeniowego rozliczenia operacji. Postanowienie o wszczęciu postępowania zostało doręczone Bankowi w dniu 4 stycznia 2017 roku. Pismem z dnia 13 marca

2017 roku pełnomocnik Banku złożył wnioski o wydanie decyzji zobowiązującej o której mowa w artykule 28 Ustawy o ochronie konkurencji, wraz z propozycjami działań zmierzających do zakończenia naruszenia i usunięcia jego skutków,

- 2) postępowanie wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK w sprawie stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, którzy są stroną umowy o usługę płatniczą oraz posiadają dostęp do systemu bankowości elektronicznej, poprzez informowanie o proponowanych zmianach warunków umowy o usługę płatniczą w trakcie jej trwania wyłącznie za pomocą wiadomości elektronicznych przesyłanych w ramach bankowości elektronicznej, które nie stanowią trwałego nośnika informacji oraz niezamieszczanie w wiadomościach załączników w postaci dokumentów elektronicznych (regulaminów oraz taryf prowizji i opłat bankowych dla osób fizycznych) przesyłanych do konsumentów na temat dokonywanych zmian produktów PKO Banku Polskiego SA oraz Inteligo tj.: rachunków bankowych i kart debetowych, kart kredytowych, kart płatniczych, a przez to uniemożliwienie zweryfikowania przez konsumentów dopuszczalności zmiany warunków umowy. Postanowienie o wszczęciu postępowania zostało doręczone Bankowi w dniu 17 października 2016 roku. Pismem z dnia 13 października 2016 roku Prezes UOKiK wezwał Bank do ustosunkowania się do zarzutów zawartych w postanowieniu o wszczęciu postępowania, co Bank uczynił w piśmie z dnia 22 lutego 2017 roku. Pismem z dnia 14 marca 2017 roku prezes UOKiK poinformował Bank o przedłużeniu terminu załatwienia sprawy do dnia 12 sierpnia 2017 roku. Pismem z dnia 6 kwietnia 2017 roku prezes UOKiK wezwał Bank do złożenia dalszych wyjaśnień oraz dokumentacji w sprawie, które Bank przekazał w piśmie z dnia 30 czerwca 2017 roku.
- 3) postępowanie wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w związku ze stosowaniem przez Bank we wzorcach umów, aneksach do umów kredytów i pożyczek hipotecznych waloryzowanych/indeksowanych/denominowanych do walut obcych i załącznikach do nich, postanowień umownych, które mogą zostać uznane za niedozwolone postanowienia umowne, o których mowa w art. 385 § 1 Kodeksu cywilnego. Postanowienie o wszczęciu postępowania zostało doręczone Bankowi w dniu 4 lipca 2017 roku. Pismem z dnia 28 czerwca 2017 roku Prezes UOKiK zawiadomił Bank o możliwości ustosunkowania się do zarzutów zawartych w postanowieniu o wszczęciu postępowania. Bank przygotowuje stanowisko w sprawie.

Ponadto przed Prezesem UOKiK prowadzonych jest piętnaście postępowań wyjaśniających związanych z działalnością Banku oraz trzy wystąpienia Prezesa UOKiK bez wszczynania postępowania (w trybie art. 49a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

b) ROSZCZENIA REPRYWATYZACYJNE W STOSUNKU DO NIERUCHOMOŚCI POSIADANYCH PRZEZ BANK

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego prowadzonych jest osiem postępowań, w tym trzy zawieszono, w stosunku do nieruchomości Banku, których przedmiotem jest stwierdzenie nieważności decyzji odmawiających przyznania prawa własności czasowej, oddającej nieruchomości w zarząd i o nabyciu z mocy prawa użytkownika wieczystego gruntu i prawa własności budynku, zwrot nieruchomości, oraz regulacja stanów prawnych nieruchomości.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA uważa, że prawdopodobieństwo zaistnienia poważnych roszczeń wobec Banku z tytułu powyższych postępowań jest niewielkie.

42. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz środki pieniężne na rachunku nostro i lokata w Narodowym Banku Polskim, a także należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy licząc od daty nabycia.

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	30.06.2017	31.12.2016	30.06.2016
Kasa, środki w Banku Centralnym	13 568	11 597	12 087
Lokaty w Banku Centralnym	-	1 680	-
Bieżące należności od banków	2 957	4 278	4 593
Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania	11	13	10
Razem	16 536	17 568	16 690

43. TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI

TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA

Skarb Państwa jest jednostką sprawującą kontrolę nad jednostką dominującą Grupy Kapitałowej jako podmiot posiadający 29,43% udziału w kapitale podstawowym Banku. Szczegółowo akcjonariat Banku został opisany w nocie „Kapitały własne i akcjonariat Banku” niniejszego sprawozdania. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej wykazano należności i papiery wartościowe oraz zobowiązania z tytułu transakcji ze Skarbem Państwa, jednostkami budżetowymi oraz podmiotami, w których udziałowcem jest Skarb Państwa.

Na mocy ustawy z dnia 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych oraz zmianie niektórych ustaw, PKO Bank Polski SA otrzymuje środki z Budżetu Państwa tytułem wykupu odsetek od kredytów mieszkaniowych.

Przychody z tytułu przejściowego wykupu przez budżet państwa odsetek od kredytów mieszkaniowych „starego” portfela	01.01-30.06.2017	01.01-30.06.2016
Przychody memoriałowe	56	63
Przychody otrzymane kasowo	13	13
Różnica – pozycja „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”	43	50

W dniu 29 listopada 2000 roku przyjęto ustawę o objęciu poręczeniami Skarbu Państwa spłaty niektórych kredytów mieszkaniowych, która weszła w życie 1 stycznia 2001 roku. W wykonaniu postanowień tej ustawy PKO Bank Polski SA zawarł w dniu 3 sierpnia 2001 roku umowę z Ministrem Finansów, działającym w imieniu Skarbu Państwa, na mocy której udzielone zostało Bankowi poręczenie spłaty zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych, tzw. „starego” portfela. W dniu 29 grudnia 2011 roku okres obowiązywania niniejszej umowy (pierwotnie do 31 grudnia 2011 roku) został przedłużony do dnia 31 grudnia 2017 roku. Objęcie poręczeniami Skarbu Państwa należności wynikających z kredytów mieszkaniowych „starego” portfela powoduje neutralizację ryzyka niespłacalności tych kredytów.

Wykonanie przez Skarb Państwa umów poręczenia następuje w przypadku niedokonania przez kredytobiorcę spłaty kredytów w terminach wynikających z umowy kredytowej. Odpowiedzialność Skarbu Państwa ma charakter posiłkowy i skutkuje wówczas, gdy egzekwowanie niespłaconej części kredytów i odsetek, które Bank ma obowiązek podjąć, zanim wystąpi z roszczeniem do Skarbu Państwa, okaże się nieskuteczne. Powyższa ustawa obejmuje poręczeniem 90% pozostałych do spłaty kwot kredytów zaciągniętych, a jeszcze niespłaconych przez spółdzielnie mieszkaniowe. W wyniku wykonania obowiązków poręczyciela Skarb Państwa, zgodnie z instytucją poręczenia, wstępuje w prawa zaspokojonego wierzyciela (Banku) i staje się tym samym wierzycielem w stosunku do kredytobiorcy.

Bank prowadzi rozliczenia związane z wykupem odsetek od kredytów mieszkaniowych przez budżet państwa i z tego tytułu w okresie sześciu miesięcy zakończonym dnia 30 czerwca 2017 roku oraz w analogicznym okresie 2016 roku prowizja wynosiła 1 milion PLN.

Od 1 stycznia 1996 roku Bank jest generalnym dystrybutorem znaków wartościowych, z którego tytułu otrzymuje prowizję od Budżetu Państwa – w okresie sześciu miesięcy zakończonym dnia 30 czerwca 2017 roku 3 miliony PLN, a w analogicznym okresie 2016 roku 5 milionów PLN.

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA pełni funkcję agenta emisji skarbowych obligacji detalicznych na podstawie umowy zawartej 11 lutego 2003 roku z Ministrem Finansów. Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA na podstawie tej umowy otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji agenta emisji - w okresie sześciu miesięcy zakończonym dnia 30 czerwca 2017 roku 24 miliony PLN, a w analogicznym okresie 2016 roku 14 milionów PLN.

ISTOTNE TRANSAKcje BANKU Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI ZE SKARBEM PAŃSTWA

Transakcje zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od rynkowych.

	Zaangażowanie bilansowe, w tym z tytułu kredytów i instrumentów dłużnych		Zaangażowanie pozabilansowe		Zobowiązania z tytułu depozytów	
	30.06.2017	31.12.2016	30.06.2017	31.12.2016	30.06.2017	31.12.2016
kontraheant 1*	3 139	-	-	-	-	-
kontraheant 2	-	-	2 450	2 450	-	-
kontraheant 3	1 442	1 327	1 321	1 529	1	3
kontraheant 4	1 571	1 503	750	869	43	126
kontraheant 5	242	386	1 578	1 677	288	271
kontraheant 6	332	332	1 238	1 206	-	534
kontraheant 7	49	46	1 358	1 521	1 330	350
kontraheant 8	2	-	1 078	1 069	-	1 085
kontraheant 9	302	261	495	621	400	394
kontraheant 10	574	648	81	80	289	-

* W grudniu 2016 roku Bank wydał klientowi promesę, na podstawie której Bank zobowiązał się wobec klienta do udzielenia pożyczki w wysokości nieprzekraczającej kwoty 3 200 mln PLN przeznaczanej na sfinansowanie działalności inwestycyjnej klienta. Transakcja została opisana w sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku.

W I półroczu 2017 roku przychody z tytułu odsetek i prowizji z tytułu transakcji z wymienionymi wyżej 10 kontrahentami wyniosły 13 milionów PLN (w 2016 roku 7 milionów PLN), zaś koszty z tytułu odsetek wyniosły 6 milionów PLN (w 2016 roku 11 milionów PLN). Odpowiednio na dzień 30 czerwca 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku na powyższe należności nie zostały utworzone odpisy z tytułu utraty wartości metodą zindywidualizowaną.

Pozostałe transakcje z jednostkami powiązanyymi ze Skarbem Państwa obejmowały udzielone kredyty i pożyczki, linie kredytowe, udzielone gwarancje oraz złożone depozyty.

TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI KAPITAŁOWO

Wszystkie opisane poniżej transakcje z jednostkami zależnymi, wspólnymi przedsięwzięciami i jednostkami stowarzyszonymi zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od warunków rynkowych. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do siedemnastu lat.

Na dzień 30 czerwca 2017 roku/ Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
KREDOBANK SA i jego spółki zależne	174	77	9	111
Merkury - fiz an i jego spółki zależne	-	-	16	-
NEPTUN - fiz an i jego spółki zależne	229	229	74	-
PKO Bank Hipoteczny SA	3 026	1 145	8	2 670
PKO BP BANKOWY PTE SA	5	-	12	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	-	-	46	1
PKO Finance AB	23	-	6 097	-
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	12 028	12 027	39	3 374
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	82	-	86	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	18	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	399	1
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	229	-
ZenCard Sp. z o.o.	-	-	3	-
Razem jednostki zależne	15 567	13 478	7 036	6 157

Na dzień 30 czerwca 2017 roku/ Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	66	17	58	13
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	26	26	8	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	20	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	92	43	86	14

Na dzień 31 grudnia 2016 roku/ Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
KREDOBANK SA i jego spółki zależne	194	98	6	134
Merkury - fiz an i jego spółki zależne	-	-	13	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	243	243	44	-
PKO Bank Hipoteczny SA	3 468	394	13	1 506
PKO BP BANKOWY PTE SA	-	-	1	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	-	-	71	1
PKO Finance AB	-	-	6 704	-
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	10 710	10 709	67	6 112
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	19	-	57	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	14	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	352	1
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	130	-
Razem jednostki zależne	14 634	11 444	7 472	7 754

Na dzień 31 grudnia 2016 roku/ Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	10	10	18	21
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	28	28	10	-
Bank Pocztowy SA	-	-	1	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	8	-
Walcownia Rur Ferrum Sp. z o.o.	-	-	2	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	38	38	39	22

6 miesięcy zakończone dnia 30 czerwca 2017 roku/ Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
KREDOBANK SA i jego spółki zależne	5	5	-	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	1	1	-	-
PKO Bank Hipoteczny SA	42	37	-	-
PKO BP BANKOWY PTE SA	6	-	-	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	47	-	9	-
PKO Finance AB	-	-	115	114
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	139	133	7	-
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	187	126	1	1
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	31	-	9	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	8	-	7	4
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	1	2
Razem jednostki zależne	466	302	149	121

6 miesięcy zakończone dnia 30 czerwca 2017 roku/ Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	129	126	50	50
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	129	126	50	50

6 miesięcy zakończone dnia 30 czerwca 2016 roku/ Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
KREDOBANK SA i jego spółki zależne	4	3	-	-
PKO Bank Hipoteczny SA	29	11	-	-
PKO BP BANKOWY PTE SA	9	-	-	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	77	-	3	-
PKO Finance AB	1	-	140	140
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	62	58	10	-
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	169	112	1	1
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	90	1	138	1
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	4	4	1	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	2	2	-	-
Razem jednostki zależne	447	191	293	142

6 miesięcy zakończone dnia 30 czerwca 2016 roku/ Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	107	106	44	43
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	107	106	44	43

TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI OSOBOWO

Na dzień 30 czerwca 2017 jednostką powiązaną z Bankiem poprzez kluczowy personel kierowniczy PKO Banku Polskiego SA bądź bliskich członków rodziny kluczowego personelu kierowniczego pozostawały dwa podmioty (na dzień 31 grudnia 2016 roku jeden podmiot). W I półroczu 2017 roku oraz w I półroczu 2016 roku w Banku nie wystąpiły transakcje wzajemne z tymi podmiotami.

ŚWIADCZENIA DLA KLUCZOWEGO PERSONELU KIEROWNICZEGO PKO BANKU POLSKIEGO SA

Wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej otrzymane od Banku

Wynagrodzenia otrzymane od PKO Banku Polskiego SA (w tys. PLN)	01.01-30.06.2017	01.01-30.06.2016
Rada Nadzorcza Banku	603	333
Członkowie Rady Nadzorczej, którzy przestali pełnić swoje funkcje w 2016 roku	-	264
Razem	603	597

Świadczenia dla członków Zarządu Banku otrzymane, należne oraz potencjalnie należne od Banku

	Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (w tys. PLN)		Pozostałe świadczenia długoterminowe - zmienne wynagrodzenie w formie gotówkowej (w tys. PLN)		Płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych (w tys. PLN)		
	wynagrodzenie 01.01-30.06.2017	inne otrzymane 01.01-30.06.2017	inne otrzymane 01.01-30.06.2017	potencjalnie należne na dzień 30.06.2017	otrzymane w okresie 01.01-30.06.2017	należne na dzień 30.06.2017	potencjalnie należne na dzień 30.06.2017
Zarząd Banku	6 060	1 762	815	2 099	1 692	2 569	2 099
Członkowie Zarządu, którzy przestali pełnić swoje funkcje w 2016 roku	-	393	495	766	1 076	883	766
Razem	6 060	2 156	1 310	2 865	2 768	3 452	2 865

	Krótkoterminowe świadczenia pracownicze, w tym zmienne składniki wynagrodzeń w formie gotówkowej - nieodroczone (w tys. PLN)		Pozostałe świadczenia długoterminowe - zmienne wynagrodzenie w formie gotówkowej odroczone (w tys. PLN)		Płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych (w tys. PLN)		
	wynagrodzenie 01.01-30.06.2016	należne 01.01-30.06.2016	należne 01.01-30.06.2016	potencjalnie należne na dzień 30.06.2016	otrzymane w okresie 01.01-30.06.2016	należne na dzień 30.06.2016	potencjalnie należne na dzień 30.06.2016
Zarząd Banku	3 552	1 276	701	1 640	1 151	1 786	1 640
Członkowie Zarządu, którzy przestali pełnić swoje funkcje w 2016 roku	1 577	785	480	994	802	1 137	994
Razem	5 129	2 061	1 181	2 634	1 953	2 923	2 634

W dniu 13 marca 2017 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie (NWZ), podjęło uchwałę w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej, zgłoszoną przez Skarb Państwa, reprezentowany przez Ministra Rozwoju i Finansów wykonującego prawa z akcji Banku należących do Skarbu Państwa. Uchwała ta nakazała dostosować zasady wynagradzania członków Zarządu i Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego SA do przepisów ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami. Na podstawie przyjętej uchwały, Rada Nadzorcza wprowadziła nowe zasady zatrudniania i wynagradzania członków Zarządu, które zostały określone w sposób zgodny z przepisami ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami.

Z dniem 22 czerwca 2017 roku powyższe zasady zostały wdrożone. Z członkami Zarządu zostały podpisane umowy o świadczenie usług, które zastąpiły dotychczasowe umowy o pracę i wypłacone świadczenia z tytułu zmiany stosunku pracy zostały zaprezentowane w tabeli poniżej.

Świadczenia po okresie zatrudnienia (w tys. PLN)	30.06.2017	30.06.2016
Zarząd	1 794	-
Członkowie Zarządu, którzy przestali pełnić swoje funkcje w 2016 roku	59	725
Razem świadczenia	1 853	725

Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy dla Członków Zarządu, którzy przestali pełnić swoje funkcje w 2016 roku (w tys. PLN)	30.06.2017	30.06.2016
Razem	488	2 216

Wynagrodzenia dla członków Zarządu Banku otrzymane od jednostek powiązanych (innych niż Skarb Państwa i jednostki powiązane ze Skarbem Państwa)

Wynagrodzenia od jednostek podporządkowanych (w tys. PLN)	01.01-30.06.2017	01.01-30.06.2016
Zarząd	-	22
Razem świadczenia krótkoterminowe	-	22

Kredyty, pożyczki, gwarancje i inne pożyczki udzielone przez Bank na rzecz kierownictwa

Kredyty i pożyczki udzielone przez Bank na rzecz kierownictwa (w tys. PLN)	30.06.2017	31.12.2016
Rada Nadzorcza Banku	803	608
Zarząd	110	930
Razem	913	1 538

44. HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 30.06.2017	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu z wyłączeniem instrumentów pochodnych	19	1 542	1 542	-	-
Dłużne papiery wartościowe		1 512	1 512	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		26	26	-	-
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji oraz prawo poboru		4	4	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	20	2 221	3	2 218	-
Instrumenty zabezpieczające		430	-	430	-
Instrumenty o charakterze handlowym		1 791	3	1 788	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	22	7 102	3 379	3 723	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	24	37 842	29 316	5 605	2 921
Dłużne papiery wartościowe		37 433	29 267	5 605	2 561
Kapitałowe papiery wartościowe		154	49	-	105
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		255	-	-	255
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		48 707	34 240	11 546	2 921
Pochodne instrumenty finansowe	20	3 024	1	3 023	-
Instrumenty zabezpieczające		602	-	602	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 422	1	2 421	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		3 024	1	3 023	-

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 31.12.2016	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu z wyłączeniem instrumentów pochodnych	19	358	358	-	-
Dłużne papiery wartościowe		344	344	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		11	11	-	-
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru		3	3	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	20	2 895	3	2 892	-
Instrumenty zabezpieczające		382	-	382	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 513	3	2 510	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	22	11 744	2 507	9 237	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	24	35 739	26 674	5 691	3 374
Dłużne papiery wartościowe		35 314	26 639	5 691	2 984
Kapitałowe papiery wartościowe		127	35	-	92
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		298	-	-	298
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		50 736	29 542	17 820	3 374
Pochodne instrumenty finansowe	20	4 230	1	4 229	-
Instrumenty zabezpieczające		1 163	-	1 163	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 067	1	3 066	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		4 230	1	4 229	-

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych na Poziomie 3	30.06.2017		31.12.2016	
	Wartość godziwa według		Wartość godziwa według	
	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	267	242	313	283
Akcje Visa Inc.	112	83	100	70
Obligacje korporacyjne	2 568	2 554	2 992	2 977

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie zmian w okresie wartości godziwej instrumentów finansowych na poziomie 3

Uzgodnienie zmian w okresie wartości godziwej instrumentów finansowych na poziomie 3	01.01-30.06.2017	01.01-30.06.2016
Bilans otwarcia na początek okresu	3 374	3 635
Suma zysków lub strat	19	(29)
w wyniku finansowym	(24)	(30)
w innych dochodach całkowitych	43	1
Objęcie nowej emisji udziałów w Funduszu	10	68
Objęcie akcji Visa Inc.	-	81
Sprzedaż Visa Europe Limited	-	(337)
Pozostałe objęcia emisji i wykupy (w tym rozliczenia)	(443)	(120)
Obniżenie zaangażowania kapitałowego w Funduszu	(39)	-
Razem	2 921	3 298

45. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	30.06.2017	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	13 568	13 568
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	5 977	5 977
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			190 556	187 851
mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	94 425	90 439
gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	67 470	67 061
konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	23 631	25 396
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 352	2 277
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 523	2 523
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	155	155
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	1	kwotowania rynkowe	911	911
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	1 806	1 806
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	4	4
Zobowiązania wobec banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	16 497	16 497
Zobowiązania wobec klientów			211 264	211 538
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	52 604	52 942
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	9 368	9 368
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	149 292	149 228
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	665	665
Zobowiązania podporządkowane	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 617	1 603
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	2 360	2 360

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	31.12.2016	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	13 277	13 277
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	8 471	8 470
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			189 067	187 433
mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	97 866	94 091
gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	62 143	62 941
konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	22 848	24 265
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 283	2 209
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 588	2 588
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 339	1 339
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	1	kwotowania rynkowe	157	157
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	1 791	1 791
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	4	4
Zobowiązania wobec banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	18 717	18 717
Zobowiązania wobec klientów			209 371	209 559
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	53 570	53 813
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	8 409	8 409
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	147 392	147 337
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 693	1 695
Zobowiązania podporządkowane	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 539	2 526
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	2 693	2 693

46. KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

Bank kompensuje aktywa i zobowiązania finansowe i wykazuje je w sprawozdaniu z sytuacji finansowej netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesna realizacja danego składnika aktywów i uregulowanie zobowiązania. Z zapisów paragrafu 42 MSR 32 wynika między innymi, że aby kompensata była możliwa, tytuł prawny nie może być uwarunkowany wystąpieniem określonego zdarzenia w przyszłości.

Bank zawiera porozumienia dotyczące kompensowania, czyli umowy ISDA (International Swaps and Derivatives Association Master Agreements) oraz GMRA (Global Master Repurchase Agreement), które umożliwiają kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych (końcowe potrącenie i rozliczenie transakcji, tzw. close out netting) w przypadku zaistnienia przypadku naruszenia w stosunku do którejś ze stron umowy. Umowy te mają szczególne znaczenie dla ograniczania ryzyka związanego z instrumentami pochodnymi, gdyż umożliwiają kompensowanie zarówno wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego), jak i niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrozliczeniowego). Umowy te nie spełniają jednak wymogów określonych w MSR 32, gdyż tytuł kompensaty uwarunkowany jest wystąpieniem określonego zdarzenia w przyszłości (przypadki naruszenia).

Dodatkowym zabezpieczeniem ekspozycji wynikającej z instrumentów pochodnych są depozyty zabezpieczające składane przez kontrahentów w ramach realizacji umów CSA (Credit Support Annex).

47. AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU TRANSAKCYJ Z PRYZRZECZENIEM ODKUPU

Do aktywów finansowych, których Bank nie wyłącza ze sprawozdania finansowego należy zaliczyć aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu (obligacje skarbowe).

Wartość bilansowa	30.06.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe	409	182
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	408	206
Pozycja netto	1	(24)

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU UJEMNEJ WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH

Środki pieniężne na lokatach w bankach zawierają aktywa będące zabezpieczeniem zobowiązań własnych, w tym rozliczenia z tytułu ujemnej wyceny instrumentów pochodnych. Wartość tych aktywów na dzień 30 czerwca 2017 roku wynosiła 974 miliony PLN (na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiła 1 289 milionów PLN).

WSTĘPNY DEPOZYT ROZLICZENIOWY KDPW

Dom Maklerski utrzymuje obligacje w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych stanowiące zabezpieczenie rozliczeń transakcji z Izbą Rozliczeniową.

Wartość bilansowa	30.06.2017	31.12.2016
Wartość depozytu	8	8
Wartość nominalna zabezpieczenia	8	8
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Wartość bilansowa zabezpieczenia	8	8

FUNDUSZ OCHRONY ŚRODKÓW GWARANTOWANYCH

	30.06.2017	31.12.2016
Wartość funduszu	1 081	1 005
Wartość nominalna zabezpieczenia	1 200	1 060
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024	25.01.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	1 173	1 021

ŚRODKI STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ DO ZAPŁATY SKŁADEK WNOSZONYCH DO BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO

	30.06.2017
Wartość składki wnoszonej w formie zobowiązań do zapłaty	29
Wartość nominalna aktywów w które ulokowano środki odpowiadające zobowiązaniom do zapłaty	50
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	49

Wartość składek wnoszonych w formie zobowiązań do zapłaty stanowi 30% składek na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego ("BFG") na fundusz gwarantowania depozytów lub fundusz przymusowej restrukturyzacji banków. Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty są obligacje skarbowe zablokowane na rzecz BFG, w wysokości zapewniającej utrzymanie stosunku wartości praw majątkowych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty do kwoty zobowiązań do zapłaty na poziomie nie niższym niż 110%.

Wartość praw majątkowych stanowiących pokrycie zobowiązań do zapłaty dla celów ustalenia minimalnego poziomu stosunku wartości aktywów do wielkości zobowiązań do zapłaty określa się według wartości ustalonej na podstawie ostatniego kursu fixingowego z danego dnia z elektronicznego rynku skarbowych papierów wartościowych organizowanego przez ministra właściwego do spraw budżetu, przy czym wartość tę powiększa się o odsetki należne na dzień wyceny, chyba że wartość odsetek została uwzględniona w tym kursie.

Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych, nie mogą być przedmiotem zastawu, nie mogą być obciążane w jakikolwiek sposób, nie podlegają egzekucji sądowej i administracyjnej ani nie wchodzi do masy upadłości.

Wartość środków stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty składek wnoszonych na rzecz BFG będzie ulegała zwiększeniu w terminach wnoszenia składek na fundusz gwarantowania depozytów (w okresach kwartalnych) oraz na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (w III kwartale danego roku) w wysokości nie wyższej niż 30% wartości składki ustalonej przez BFG. Wartość środków może ulec zmniejszeniu w przypadku otrzymania przez Bank wezwania BFG do przekazania w formie pieniężnej środków odpowiadających zobowiązaniom do zapłaty.

OGRANICZENIA PRAWA DOTYCZĄCE TYTUŁU PRAWNEGO PKO BANKU POLSKIEGO SA

W okresach zakończonych odpowiednio dnia 30 czerwca 2017 roku oraz dnia 30 czerwca 2016 roku nie występowały wartości niematerialne ani rzeczowe aktywa trwałe, do których tytuł prawny Banku podlegał ograniczeniu oraz stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.

PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE

Na dzień 30 czerwca 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank nie posiadał przeniesionych aktywów finansowych, które są wyłączone ze sprawozdania finansowego w całości, dla których Bank utrzymuje zaangażowanie w tych aktywach.

48. DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA

Bank jest bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych oraz Rejestru Papierów Wartościowych (NBP). Podmiot dominujący prowadzi rachunki papierów wartościowych oraz obsługuje transakcje na rynku krajowym i rynkach zagranicznych, świadczy usługi powiernictwa i pełni funkcję depozytariusza dla funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Aktywa przechowywane przez Bank w ramach świadczenia usług powierniczych, ze względu na niespełnienie definicji składnika aktywów Banku, nie zostały wykazane w niniejszym sprawozdaniu finansowym.

CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

49. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W PKO BANKU POLSKIM SA

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych w PKO Banku Polskim SA. Zarządzanie ryzykiem ma na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu odpowiedniego poziomu miar adekwatności kapitałowej oraz kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. System zarządzania ryzykiem wspiera realizację Strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem. Uwzględnia on realizację pożądaných przez Bank celów kapitałowych, poziom tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

W PKO Banku Polskim SA zidentyfikowane zostały następujące rodzaje ryzyka, które podlegają zarządzaniu i część z nich uznana jest za istotne¹.

RODZAJ RYZYKA	UZNANE ZA ISTOTNE
KREDYTOWE	TAK
KONCENTRACJI	TAK
RYZYO WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH	TAK
STOPY PROCENTOWEJ	TAK
WALUTOWE	TAK
PŁYNNOŚCI, W TYM RYZYKO FINANSOWANIA	TAK
CEN TOWARÓW	
CEN KAPITAŁOWYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	
INNE RYZYKA CENOWE	
INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	TAK
OPERACYJNE	TAK
BRAKU ZGODNOŚCI I POSTĘPOWANIA	TAK
BIZNESOWE	TAK
UTRATY REPUTACJI	TAK
MODELI	TAK
ZMIAN MAKROEKONOMICZNYCH	TAK
KAPITAŁOWE	TAK
NADMIERNEJ DŹWIGNI FINANSOWEJ	TAK

W jednostkowym sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok 2016 oraz w raporcie Adekwatność Kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku opisane zostały szczegółowo następujące elementy: definicja ryzyka, cel zarządzania określonym ryzykiem, identyfikacja ryzyka, pomiar lub ocena, kontrola, prognozowanie i monitorowanie, raportowanie i działania zarządcze dla zidentyfikowanych przez Bank istotnych rodzajów ryzyka.

¹ Na podstawie informacji ilościowych i jakościowych, cyklicznie dokonywana jest ocena istotności poszczególnych rodzajów ryzyka. Wynikiem oceny jest przypisanie danemu rodzajowi ryzyka poziomu istotne/nieistotne.

CEL ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Celem zarządzania ryzykiem poprzez dążenie do utrzymywania poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

- ochrona wartości kapitału akcjonariuszy,
- ochrona depozytów klientów,
- wsparcie Banku w prowadzeniu efektywnej działalności.

Cele zarządzania ryzykiem osiąga się w szczególności poprzez zapewnianie właściwej informacji o ryzyku, tak aby decyzje mogły być podejmowane z pełną świadomością poszczególnych rodzajów ryzyka, jakie ze sobą niosą.

GŁÓWNE ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Zarządzanie ryzykiem w Banku opiera się w szczególności na następujących zasadach:

- 1) Bank zarządza wszystkimi zidentyfikowanymi rodzajami ryzyka,
- 2) system zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka i na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
- 3) metody zarządzania ryzykiem (w szczególności modele i ich założenia) oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka są dostosowane do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności Banku oraz otoczenia, w którym Bank działa oraz okresowo weryfikowane i walidowane,
- 4) zachowana jest niezależność organizacyjna obszaru zarządzania ryzykiem i windykacji od działalności biznesowej,
- 5) zarządzanie ryzykiem jest zintegrowane z systemami planistycznymi i kontrolingowymi,
- 6) poziom ryzyka jest na bieżąco kontrolowany,
- 7) system zarządzania ryzykiem wspiera realizację strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko.

PROCES ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Na zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Polskim SA składają się następujące elementy:

- **IDENTYFIKACJA RYZYKA**

Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na sytuację finansową Banku. W ramach identyfikacji ryzyka określone są te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne w działalności Banku.

- **POMIAR I OCENA RYZYKA**

Pomiar ryzyka obejmuje określanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz ilościowej kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar, a także ocenę ryzyka polegającą na określeniu rozmiarów lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się prace związane z wyceną poszczególnych rodzajów ryzyka dla potrzeb polityki cenowej oraz testy warunków skrajnych na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka. Scenariusze testów warunków skrajnych obejmują m.in. wymagania wynikające z rekomendacji Komisji Nadzoru Finansowego. Dodatkowo przeprowadzane są w Banku kompleksowe testy warunków skrajnych (KTWS), które stanowią integralny element zarządzania ryzykiem oraz uzupełniają testy warunków skrajnych specyficzne dla poszczególnych rodzajów ryzyka. KTWS obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu (w szczególności sytuacji makroekonomicznej) i funkcjonowaniu Banku na jego sytuację finansową.

- **KONTROLA RYZYKA**

Kontrola ryzyka polega na określeniu narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania lub ograniczania poziomu ryzyka w poszczególnych obszarach działalności Banku. Obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku mechanizmów kontroli ryzyka, w szczególności w postaci strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka. Działanie mechanizmów kontroli ryzyka zapewnia stosowanie odpowiednio zaprojektowanych mechanizmów kontrolnych, np. monitorowanie ewentualnych przekroczeń strategicznych limitów tolerancji na ryzyko.

- **PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA**

Prognozowanie i monitorowanie ryzyka polega na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka oraz monitorowaniu odchyżeń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzaniu testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych). Prognozy poziomu ryzyka poddaje się weryfikacji. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności.

- **RAPORTOWANIE RYZYKA**

Raportowanie ryzyka polega na cyklicznym informowaniu organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka lub oceny ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są dostosowane do szczebla zarządczego odbiorców.

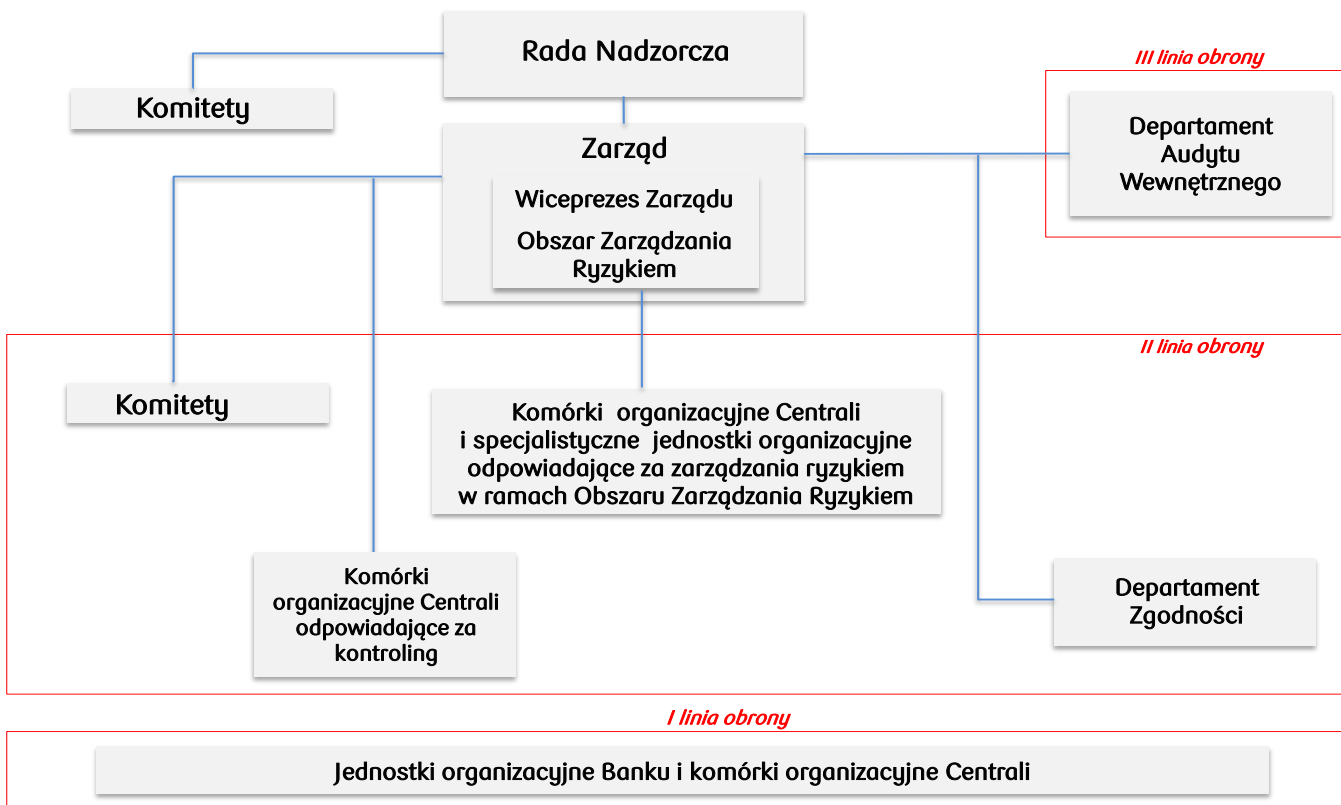
- **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE**

Działania zarządcze polegają w szczególności na wydawaniu przepisów wewnętrznych kształtujących proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko, ustalaniu wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji w tym o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem. Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem oraz poziomu ryzyka.

ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W PKO BANKU POLSKIM SA

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku.

Organizacja zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA przedstawiona jest na poniższym schemacie:

System zarządzania ryzykiem nadzorowany jest przez Radę Nadzorczą, która kontroluje i ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza ocenia czy poszczególne elementy systemu zarządzania ryzykiem służą zapewnieniu prawidłowości procesu wyznaczania i realizacji szczegółowych celów Banku. W szczególności weryfikuje ona, czy system stosuje sformalizowane zasady służące określeniu wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem oraz sformalizowane procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności banku, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości. Weryfikuje ona, czy w ramach systemu zarządzania ryzykiem stosowane są sformalizowane limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów oraz czy przyjęty system sprawozdawczości zarządczej umożliwia monitorowanie poziomu ryzyka. Rada ocenia czy system zarządzania ryzykiem jest na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka. Radę Nadzorczą wspierają m.in. następujące komitety: Komitet ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej i Komitet Audytu Rady Nadzorczej.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA w zakresie zarządzania ryzykiem odpowiada za strategiczne zarządzanie ryzykiem, w tym za nadzorowanie, kontrolowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem. Podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na profil ryzyka Banku oraz uchwała przepisy wewnętrzne Banku dotyczące zarządzania ryzykiem. W zarządzaniu ryzykiem Zarząd wspierają następujące komitety działające w Banku:

- 1) Komitet Ryzyka,
- 2) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami,
- 3) Komitet Kredytowy Banku,
- 4) Komitet Ryzyka Operacyjnego.

System zarządzania ryzykiem jest realizowany na trzech, wzajemnie niezależnych poziomach:

- 1) pierwszy poziom tworzą struktury organizacyjne Banku realizujące sprzedaż produktów i obsługę klientów oraz inne struktury realizujące zadania operacyjne generujące ryzyko, funkcjonujące na podstawie przepisów wewnętrznego Banku w tym zakresie,

- 2) drugi poziom obejmuje działalność komórki do spraw zgodności oraz identyfikację, pomiar lub szacowanie, kontrolę, monitorowanie i raportowanie istotnych dla Banku rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń i nieprawidłowości – zadania realizowane są przez wyspecjalizowane struktury organizacyjne Banku działające na podstawie obowiązujących zasad, metodyk i procedur; celem tych struktur jest zapewnienie, by działania realizowane na pierwszym poziomie były właściwie zaprojektowane i skutecznie ograniczały ryzyko, wspierały pomiar i analizę ryzyka oraz efektywność działalności,
- 3) trzeci poziom stanowi audyt wewnętrzny, realizujący niezależne audyty elementów systemu zarządzania Bankiem, w tym systemu zarządzania ryzykiem, oraz systemu kontroli wewnętrznej z wyłączeniem komórki audytu; audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu i może wspierać realizowane tam działania poprzez konsultacje, ale bez możliwości wpływu na podejmowane decyzje.

Na wszystkich trzech poziomach, pracownicy stosują odpowiednio mechanizmy kontrolne dostosowane do specyfiki działania Banku lub niezależnie monitorują ich przestrzeganie.

Informacje o działaniach podejmowanych w ramach systemów zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej oraz o wynikach tych działań przekazywane są okresowo Zarządowi i Radzie Nadzorczej.

Struktura organizacyjna Banku dostosowana jest do wielkości i profilu ponoszonego przez Bank ryzyka i w celu zapewnienia efektywności zarządzania tym ryzykiem oraz uniknięcia konfliktów interesów, w szczególności poprzez wydzielenie struktur organizacyjnych zarządzających poszczególnymi rodzajami ryzyka - niezależność struktur organizacyjnych odpowiedzialnych za identyfikację, pomiar lub szacowanie, kontrolę, monitorowanie i raportowanie ryzyka od struktur, których działalność generuje ryzyko - pełną niezależność w tym zakresie struktur audytu wewnętrznego i komórki do spraw zgodności - niezależność struktur organizacyjnych monitorujących bezpieczeństwo systemu informatycznego Banku i ochrony informacji od struktur realizujących działania operacyjne w Banku. Na zakres odpowiedzialności i poziom niezależności struktur organizacyjnych z wyłączeniem komórek audytu wewnętrznego i do spraw zgodności, wpływ ma istotność i poziom ryzyka związanego z działalnością Banku.

SPECYFICZNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W PKO BANKU POLSKIM SĄ PODJĘTE W I PÓŁROCZU 2017 ROKU

Priorytetem Banku jest utrzymanie silnej pozycji kapitałowej, przyrost stabilnych źródeł finansowania, które stanowią podstawę stabilnego rozwoju działalności biznesowej, przy równoczesnym utrzymaniu priorytetów w zakresie efektywności działania, skutecznej kontroli kosztów i odpowiedniej oceny ryzyka oraz efektywnego zarządzania adekwatnością kapitałową i przeciwdziałanie cyberzagrożeniom.

Realizując cele zarządzania ryzykiem Bank w I półroczu 2017 roku podjął następujące działania:

- 1) zamienił zapadające własne obligacje krótkoterminowe w kwocie 815 milionów PLN na obligacje o terminie wymagalności 6 miesięcy w kwocie 670 mln PLN,
- 2) W dniu 22 czerwca 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku dokonało podziału zysku Banku za rok obrotowy 2016, przeznaczając zysk zgodnie z rekomendacją Zarządu na kapitały zapasowy i rezerwy, bez przeznaczania kwot na wypłatę dywidendy. Komisja Nadzoru Finansowego („KNF”) zaleciła Bankowi zwiększenie funduszy własnych poprzez zatrzymanie przez PKO Bank Polski SA całości zysku wypracowanego w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku. Uchwała Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku w sprawie podziału zysku za 2016 roku jest spójna z zaleceniem KNF,
- 3) Bank prowadził prace przygotowawcze do rozpoczęcia działalności nowego oddziału Banku w Republice Czeskiej, który rozpoczął działalność operacyjną 3 kwietnia 2017 roku. W ramach tych prac w lutym 2017 roku Bank uzyskał zgodę Komisji Nadzoru Finansowego na łączne stosowanie podejścia zaawansowanego (AMA) i wskaźnika bazowego (BIA) do wyliczenia wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego z zastosowaniem metody BIA w odniesieniu do działalności oddziału w Niemczech i Czechach oraz z zastosowaniem podejścia AMA dla pozostałej działalności Banku.

50. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM

Stopień narażenia na ryzyko kredytowe - Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej	30.06.2017	31.12.2016
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	9 318	7 444
Należności od banków	5 977	8 471
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu - dłużne papiery wartościowe	1 512	344
Pochodne instrumenty finansowe	2 221	2 895
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - dłużne papiery wartościowe	7 102	11 744
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	190 556	189 067
mieszkaniowe	94 425	97 866
gospodarcze	67 470	62 143
konsumpcyjne	23 631	22 848
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	2 352	2 283
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 523	2 588
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	155	1 339
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe	37 433	35 314
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	911	157
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	1 806	1 791
Razem	256 836	257 227

Stopień narażenia na ryzyko kredytowe - Pozycje pozabilansowe	30.06.2017	31.12.2016
Udzielone zobowiązania nieodwołalne	27 412	31 078
Udzielone gwarancje	7 337	7 931
Udzielone akredytywy	1 489	1 600
Gwarancje emisji	6 084	5 120
Razem	42 322	45 729

Aktywa finansowe brutto, które są zaległe, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości	30.06.2017			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty, pożyczki udzielone klientom	1 941	579	149	2 669
Razem	1 941	579	149	2 669

Aktywa finansowe brutto, które są zaległe, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości	31.12.2016			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty, pożyczki udzielone klientom	2 317	609	167	3 093
Razem	2 317	609	167	3 093

Zabezpieczeniami powyższych należności są: hipoteka, zastaw rejestrowy, przeniesienie prawa własności, blokada rachunku lokaty, ubezpieczenie ekspozycji kredytowej oraz gwarancje i poręczenia. W ramach przeprowadzonej oceny stwierdzono, że dla powyższych aktywów finansowych przewidywane przepływy pieniężne w pełni pokrywają wartość bilansową tych ekspozycji.

Aktywa finansowe wyceniane metodą zindywidualizowaną, wobec których wykazano indywidualną utratę wartości według wartości bilansowej brutto	30.06.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	3 960	4 420
kredyty mieszkaniowe	577	739
kredyty konsumpcyjne	212	218
kredyty gospodarcze	3 096	3 389
dłużne papiery wartościowe	75	74
Inwestycyjne dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	817	1 293
Razem	4 777	5 713

W odniesieniu do kredytów i pożyczek udzielonych klientom ustanowione były na rzecz PKO Banku Polskiego SA następujące zabezpieczenia: hipoteka, zastaw rejestrowy, weksel własny dłużnika oraz przelew wierzytelności.

WEWNĘTRZNE KLASY RATINGOWE

Ekspozycje wobec klientów instytucjonalnych niespełniające przesłanek indywidualnej utraty wartości klasyfikowane są ze względu na rating klienta, w ramach wewnętrznych klas ratingowych od A do G (w zakresie podmiotów finansowych A-F).

Systemem ratingowym objęte są następujące portfele:

- klienci rynku korporacyjnego,
- małe i średnie przedsiębiorstwa (z wyłączeniem pewnych grup produktów ocenianych w sposób uproszczony).

Kredyty i pożyczki niespełniające przesłanek indywidualnej utraty wartości niepodlegające ocenie ratingowej charakteryzują się satysfakcjonującym poziomem ryzyka kredytowego. Dotyczy to w szczególności kredytów detalicznych (w tym kredytów mieszkaniowych), wśród których brak jest indywidualnie istotnych zaangażowań, których istnienie skutkowałoby powstaniem istotnego ryzyka kredytowego.

51. KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO W BANKU

Bank definiuje ryzyko koncentracji kredytowej jako ryzyko powstania istotnych strat lub znaczącej zmiany profilu ryzyka Banku z powodu nadmiernej koncentracji ekspozycji:

- wobec poszczególnych klientów i grup powiązanych klientów,
- wobec klientów działających w tym samym sektorze gospodarki,
- wobec klientów działających w tym samym regionie geograficznym,
- wobec podmiotów należących do grupy kapitałowej Banku (zarówno w ujęciu transgranicznym, jak i krajowym),
- denominowanych w tej samej walucie lub indeksowanych do tej samej waluty,

lub z powodu nadmiernej koncentracji z tytułu stosowanych technik ograniczenia ryzyka kredytowego oraz dużych pośrednich ekspozycji kredytowych, takich jak pojedynczy wystawca zabezpieczenia.

KONCENTRACJA WOBEC NAJWIĘKSZYCH PODMIOTÓW

Na dzień 30 czerwca 2017 roku oraz 31 grudnia 2016 roku limity koncentracji nie były przekroczone. Na dzień 30 czerwca 2017 roku największe zaangażowanie Banku wobec pojedynczego podmiotu wyniosło 44,7% uznanego kapitału Banku (na dzień 31 grudnia 2016 roku największe zaangażowanie Banku stanowiło 37,3% uznanego kapitału Banku), które to zaangażowanie jest wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań.

KONCENTRACJA WOBEC NAJWIĘKSZYCH GRUP KAPITAŁOWYCH

Największa koncentracja zaangażowania Banku w grupę kapitałową kredytobiorców wyniosła 5,83% portfela kredytowego Banku (na dzień 31 grudnia 2016 roku udział w portfelu wyniósł: 6,35%). Na dzień 30 czerwca 2017 roku oraz 31 grudnia 2016 roku, poziom ryzyka koncentracji Banku w grupę podmiotów wyniósł odpowiednio 48,6% i 55,2% uznanego kapitału Banku. Zaangażowanie te są wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań.

KONCENTRACJA WOBEC SEKCJI BRANŻOWYCH

W stosunku do 31 grudnia 2016 roku wzrosło zaangażowanie PKO Banku Polskiego SA w sekcje branżowe o około 2,7 miliarda PLN. Łączne zaangażowanie w cztery największe grupy branż „Przetwórstwo przemysłowe”, „Działalność związana z obsługą nieruchomości”, „Handel hurtowy i detaliczny (...)” oraz „Administracja publiczna i obrona narodowa” wyniosła 51% wartości portfela kredytów objętych analizą branżową (na dzień 31 grudnia 2016 roku wyniosła: 55%).

KONCENTRACJA WOBEC REGIONÓW GEOGRAFICZNYCH

Portfel kredytowy PKO Banku Polskiego SA jest zdywersyfikowany pod względem koncentracji geograficznej. Struktura portfela kredytowego według regionów geograficznych różniana jest ze względu na obszar klienta Banku – odrębna jest dla Obszaru Rynku Detalicznego (ORD), odrębna dla Obszaru Bankowości Korporacyjnej i Inwestycyjnej (OKI). W ramach ORD wyróżnia się 11 regionów geograficznych oraz centralę. Na dzień 30 czerwca 2017 roku największa koncentracja portfela kredytowego ORD występuje w regionie warszawskim i katowickim (około 25% portfela ORD). Na dzień 31 grudnia 2016 roku największa koncentracja portfela kredytowego ORD występowała w regionie warszawskim i katowickim (około 25% portfela ORD). W ramach OKI Bank wyróżnia 7 makroregionów, centralę i oddziały zagraniczne. Na dzień 30 czerwca 2017 roku największa koncentracja portfela kredytowego OKI występuje w makroregionie centralnym.

KONCENTRACJA WALUTOWA RYZYKA KREDYTOWEGO

Na dzień 30 czerwca 2017 roku udział ekspozycji w walutach wymienialnych, innych niż PLN, w całym portfelu PKO Banku Polskiego SA wyniósł 21,9% (na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiła 24,5%). Największą część zaangażowania walutowego Banku stanowią ekspozycje w CHF – 64,2% portfela walutowego Banku (na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiła 65,1%). Ekspozycje w EUR stanowią 31,4% portfela walutowego (na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiła 29,9%).

INNE RODZAJE KONCENTRACJI

Zgodnie z rekomendacjami S, T i C Komisji Nadzoru Finansowego Bank stosuje wewnętrzne limity związane z ekspozycjami kredytowymi klientów Banku określające apetyt na ryzyko kredytowe i koncentracji. Na dzień 30 czerwca 2017 roku i 31 grudnia 2016 roku limity te nie zostały przekroczone.

Z początkiem 2017 roku, Bank wdrożył zmiany w procesie zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań, które stanowią realizację wymogów uchwały nr 351/2016 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 24 maja 2016 roku w sprawie wydania Rekomendacji C dotyczącej zarządzania ryzykiem koncentracji. Przedmiotowe zmiany objęły m.in. cele i proces zarządzania ryzykiem koncentracji, wprowadzenie nowych miar tolerancji na ryzyko koncentracji, w tym wewnętrznych limitów ograniczających ryzyko nadmiernej koncentracji oraz sposób przeprowadzania testów warunków skrajnych na ryzyko koncentracji.

52. PRAKTYKI FORBEARANCE

Bank jako forbearance traktuje działania mające na celu dokonanie uzgodnionych z dłużnikiem lub emitentem zmian warunków umowy, wymuszonych jego trudną sytuacją finansową (działania restrukturyzacyjne wprowadzające udogodnienia, które w innym przypadku nie byłyby przyznane). Celem działań forbearance jest przywrócenie dłużnikowi lub emitentowi zdolności wywiązania się z zobowiązań wobec Banku oraz maksymalizacja efektywności zarządzania wierzytelnościami trudnymi, tj. uzyskanie możliwie najwyższych odzysków, przy jednoczesnym ograniczaniu do minimum ponoszonych w związku z tym kosztów.

Działalność forbearance polega na zmianie warunków spłaty wierzytelności, które są indywidualnie ustalane wobec każdego kontraktu. Zmiany mogą dotyczyć:

- rozłożenia zadłużenia wymagalnego na raty,
- zmiany formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące),
- wydłużenia okresu kredytowania,
- zmiany oprocentowania,
- zmiany wysokości marży,
- redukcji wierzytelności.

W wyniku zawarcia i terminowej obsługi umowy forbearance wierzytelność staje się wierzytelnością niewymagalną. Elementem procesu forbearance jest ocena możliwości wywiązania się przez dłużnika z warunków umowy ugody (spłaty zadłużenia w ustalonych terminach). Umowy forbearance są na bieżąco monitorowane. Jeśli w odniesieniu do wynikających z nich ekspozycji kredytowych rozpoznaje się utratę wartości, tworzone są odpisy aktualizujące – odzwierciedlające zidentyfikowaną stratę.

Ekspozycje ze statusem forbearance klasyfikowane jako nieobsługiwane włącza się do portfela ekspozycji obsługiwanych, gdy spełnione są łącznie warunki:

- wierzytelność nie spełnia przesłanki indywidualnej utraty wartości i nie rozpoznaje się w odniesieniu do niej utraty wartości,
- upłynęło przynajmniej 12 miesięcy od zawarcia umowy restrukturyzacyjnej,
- umową restrukturyzacyjną objęto całość zadłużenia,
- dłużnik wykazał zdolność do wywiązania się z warunków umowy restrukturyzacyjnej.

Ekspozycje przestają spełniać kryteria ekspozycji ze statusem forbearance, gdy spełnione są łącznie warunki:

- upłynęło przynajmniej 24 miesiące od włączenia ekspozycji ze statusem forbearance do portfela ekspozycji obsługiwanych (okres warunkowy),
- na koniec okresu warunkowego, o którym mowa powyżej, klient nie posiada zadłużenia przeterminowanego wobec Banku przekraczającego 30 dni,
- nastąpiła terminowa spłata przynajmniej 12 rat w docelowej wysokości.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

Wartość ekspozycji podlegających forbearance w portfelu kredytowym	30.06.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	197 995	196 387
podlegające forbearance	4 231	3 852
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	(7 439)	(7 320)
podlegające forbearance	(956)	(899)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto, w tym:	190 556	189 067
podlegające forbearance	3 275	2 953

Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance według typu produktu (brutto)	30.06.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance brutto	4 231	3 852
kredyty mieszkaniowe	1 434	1 546
kredyty gospodarcze	2 514	1 999
kredyty konsumpcyjne	283	307
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom podlegających forbearance	(956)	(899)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto	3 275	2 953

INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY

Wartość ekspozycji podlegających forbearance w portfelu inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	30.06.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto, w tym:	37 676	35 588
podlegające forbearance	1 159	1 293
Odpisy z tytułu utraty wartości inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	(243)	(274)
podlegające forbearance	(243)	(274)
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto, w tym:	37 433	35 314
podlegające forbearance	916	1 019

53. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH

Bank w sposób szczególny analizuje portfel walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych. Bank na bieżąco monitoruje jakość tego portfela i analizuje ryzyko pogorszenia się jakości tego portfela. Obecnie jakość portfela pozostaje na akceptowalnym poziomie. Bank uwzględnia ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych w zarządzaniu adekwatnością kapitałową i kapitałem własnym.

W dniu 13 stycznia 2017 roku Komitet Stabilności Finansowej przyjął uchwałę nr 14/2017 w sprawie rekomendacji dotyczącej restrukturyzacji portfela kredytów mieszkaniowych w walutach obcych i zalecił:

- 1) Ministrowi właściwemu do spraw instytucji finansowych:
 - podwyższenie wagi ryzyka do 150% dla ekspozycji w walucie, w pełni i całkowicie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej,
 - podwyższenie przez banki stosujące IRB minimalnej wartości parametru LGD dla walutowych ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej,
 - zmianę zasad funkcjonowania Funduszu Wsparcia Kredytobiorców,
 - neutralizację efektów podatkowych dla kredytobiorców i banków, które zdecydują się na przewalutowanie kredytów mieszkaniowych,
 - nałożenie bufora ryzyka systemowego w wysokości 3%.
- 2) Komisji Nadzoru Finansowego:
 - aktualizację Metodyki BION oraz jej poszerzenie o zasady pozwalające przypisać odpowiedni poziom narzutu kapitałowego,
 - uzupełnienie obecnie stosowanych w ramach filara II dodatkowych wymogów kapitałowych związanych z ryzykiem operacyjnym, rynkowym i kredytowym,
 - wydanie rekomendacji nadzorczej dotyczącej dobrych praktyk przy restrukturyzacji portfeli walutowych kredytów mieszkaniowych.
- 3) Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu: uwzględnienie ryzyka związanego z walutowymi kredytami mieszkaniowymi w metodzie wyznaczania składek na fundusz gwarancyjny banków.

Poniższe tabele prezentują analizę jakościową kredytów w CHF

Kredyty i pożyczki udzielone klientom w CHF według metod kalkulacji odpisów (w przeliczeniu na PLN według kursu 1 CHF=3,8667 PLN)	30.06.2017			
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	120	117	237
ze stwierdzoną utratą wartości	-	109	105	214
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-	17	1 172	1 189
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	3	311	26 393	26 707
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	3	448	27 682	28 133
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	(51)	(45)	(96)
ze stwierdzoną utratą wartości	-	(51)	(45)	(96)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-	(13)	(804)	(817)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	-	(2)	(60)	(62)
Odpisy na ekspozycje - razem	-	(66)	(909)	(975)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	3	382	26 773	27 158

Kredyty i pożyczki udzielone klientom w CHF według metod kalkulacji odpisów (w przeliczeniu na PLN według kursu 1 CHF= 4,1173 PLN)	31.12.2016			
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	155	166	321
ze stwierdzoną utratą wartości	-	128	137	265
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-	23	1 184	1 207
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	5	346	29 361	29 712
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	5	524	30 711	31 240
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	(55)	(64)	(119)
ze stwierdzoną utratą wartości	-	(54)	(64)	(118)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-	(16)	(793)	(809)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	-	(2)	(70)	(72)
Odpisy na ekspozycje - razem	-	(73)	(927)	(1 000)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	5	451	29 784	30 240

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR)	30.06.2017		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	144 226	26 707	14 671
przeterminowane	1 766	543	146
nieprzeterminowane	142 460	26 164	14 525
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(405)	(62)	(102)
przeterminowane	(123)	(30)	(3)
nieprzeterminowane	(282)	(32)	(99)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	143 821	26 645	14 569

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR)	31.12.2016		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	138 160	29 712	15 779
przeterminowane	2 056	658	168
nieprzeterminowane	136 104	29 054	15 611
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(388)	(72)	(45)
przeterminowane	(119)	(35)	(4)
nieprzeterminowane	(269)	(37)	(41)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	137 772	29 640	15 734

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR) podlegające forbearance według walut	30.06.2017		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	1 090	466	215
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(33)	(16)	(5)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto	1 057	450	210

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR) podlegające forbearance według walut	31.12.2016		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	899	557	89
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(33)	(21)	(1)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto	866	536	88

Na dzień 30 czerwca 2017 roku średnie LTV dla portfela kredytów w CHF wyniosło 75,1% (na dzień 31 grudnia 2016 roku; 82,7%) - w porównaniu do średniego LTV dla całego portfela wynoszącego 66,4% (na dzień 31 grudnia 2016 roku; 70,6%).

54. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

LUKA PRZESZACOWAŃ

Luka przeszacowań prezentuje różnicę między wartością bieżącą pozycji aktywnych oraz pasywnych narażonych na ryzyko stopy procentowej, podlegających przeszacowaniu w danym przedziale czasowym, przy czym pozycje te ujemne są w dacie transakcji.

Na koniec I półrocza 2017 roku i koniec 2016 roku Bank posiadał złotową skumulowaną lukę dodatnią w PLN we wszystkich horyzontach czasowych.

MIARY WRAŻLIWOŚCI

Ekspozycja Banku na ryzyko stopy procentowej kształtowała się na dzień 30 czerwca 2017 roku i 31 grudnia 2016 roku w ramach przyjętych limitów. Bank był głównie narażony na ryzyko złotej stopy procentowej. Spośród wszystkich stosowanych przez Bank testów warunków skrajnych polegających na równoległym przesunięciu krzywych stóp procentowych, najbardziej niekorzystnym dla Banku był scenariusz równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych w PLN.

VaR Banku oraz analizę *stress-testową* narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej przedstawia poniższa tabela:

Nazwa miary wrażliwości	30.06.2017	31.12.2016
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN)	361	269
Równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych o 200 p.b. (mln PLN) (test warunków skrajnych)*	1 905	2 131

* W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: przesunięcie krzywych stóp w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

55. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

MIARY WRAŻLIWOŚCI

VaR Banku oraz analizę *stress-testową* narażenia Banku na ryzyko walutowe, łącznie dla wszystkich walut przedstawia poniższa tabela:

Nazwa miary wrażliwości	30.06.2017	31.12.2016
VaR 10-dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN)	4	9
Zmiana kursów WAL/PLN o 20% (mln PLN) (test warunków skrajnych)*	12	78

* W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

POZYCJA WALUTOWA

Wielkość pozycji walutowych jest kluczowym (poza zmiennościami kursów walutowych) czynnikiem determinującym poziom ryzyka walutowego, na jakie narażony jest Bank. Na poziom pozycji walutowych wpływają wszystkie transakcje walutowe, jakie zostają zawarte przez Bank, nie tylko bilansowe (np. kredyty), ale również pozabilansowe (np. transakcje pochodne, w szczególności CIRS). Zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami zarządzania ryzykiem walutowym codziennie otwierana przez Bank pozycja walutowa w działalności bankowej (np. spłata przez klienta zaciągniętego kredytu walutowego w PLN, przewalutowanie kredytu) jest w każdym dniu domykana, także przy wykorzystaniu instrumentów pochodnych. Oznacza to, że pozycja walutowa Banku na koniec dnia może się składać wyłącznie z wygenerowanej w tym dniu niedomkniętej pozycji w działalności bankowej oraz ograniczonej limitami pozycji walutowej pochodzącej z działalności handlowej, co powoduje, że narażenie Banku na ryzyko walutowe jest niskie w odniesieniu do funduszy własnych VaR 10-dniowy dla pozycji walutowej Banku na dzień 30 czerwca 2017 roku wynosił ok. 0,07%.

Pozycja walutowa	30.06.2017	31.12.2016
EUR	(114)	108
USD	(46)	69
CHF	(7)	(38)
GBP	2	9
Pozostałe (Globalna Netto)	35	39

56. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI

LUKA PŁYNNOŚCI

Poniżej prezentowane luki płynności zawierają między innymi urealnienia pozycji bilansowych Banku dotyczące osadu depozytów podmiotów niefinansowych i ich wymagalności, osadu kredytów w rachunku bieżącym podmiotów niefinansowych i ich zapadalności oraz płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności.

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiący	3 - 6 miesiący	6 - 12 miesiący	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiący	pow. 60 miesiący
30.06.2017								
Urealniona luka okresowa	17 330	14 792	(450)	2 082	7 318	8 264	32 426	(81 762)
Urealniona skumulowana luka okresowa	17 330	32 122	31 672	33 754	41 072	49 336	81 762	-
31.12.2016								
Urealniona luka okresowa	12 018	20 185	641	(223)	8 593	9 101	23 850	(74 165)
Urealniona skumulowana luka okresowa	12 018	32 203	32 844	32 621	41 214	50 315	74 165	-

We wszystkich przedziałach urealniona skumulowana luka płynności Banku wykazywała wartości dodatnie na dzień 30 czerwca 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku. Oznacza to nadwyżkę zapadających aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami.

REZERWA PŁYNNOŚCI I NADWYŻKA PŁYNNOŚCI

Miara ryzyka płynności	30.06.2017	31.12.2016
Rezerwa płynności do 1 miesiąca* (mld PLN)	25	31
Nadwyżka płynności w horyzoncie do 30 dni** (mld PLN)	12	13

* Rezerwa płynności – różnica pomiędzy najbardziej płynnymi aktywami, a oczekiwanymi i potencjalnymi zobowiązaniami, które stają się wymagalne w danym okresie.

** Nadwyżka płynności – nadwyżki płynności określa zdolność do pokrycia przez Bank potrzeb płynnościowych w zadanym okresie przetrwania w sytuacji realizacji zdefiniowanych scenariuszy warunków skrajnych.

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI

Nadzorcze miary płynności	30.06.2017	31.12.2016
M1 - luka płynności krótkoterminowej	16 616	24 464
M2 - współczynnik płynności krótkoterminowej	1,49	1,89
M3 - współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi	12,72	11,63
M4 - współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,16	1,19
LCR - wskaźnik pokrycia płynności	116,8%	134,2%

W okresie zakończonym 30 czerwca 2017 i 2016 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych.

OSAD DEPOZYTÓW

Na dzień 30 czerwca 2017 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 93,9% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza wzrost o ok. 0,1 p.p. w porównaniu do końca 2016 roku.

57. POZOSTAŁE RYZYKA

Szczegółowe informacje o sposobie zarządzania ryzykami: operacyjnym, cen towarów, cen kapitałowych papierów wartościowych, innych ryzyk cenowych, instrumentów pochodnych, braku zgodności i postępowania, utraty reputacji, zmian makroekonomicznych, modeli, biznesowym, kapitałowym i nadmiernej dźwigni finansowej zostały opisane w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok 2016 oraz w raporcie Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku.

58. KOMPLEKSOWE TESTY WARUNKÓW SKRAJNYCH

Kompleksowe testy warunków skrajnych stanowią integralny element zarządzania ryzykiem w Banku oraz uzupełnienie testów warunków skrajnych specyficznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka. Uwzględniają one zbiorczo ryzyka uznane przez Bank za istotne. Obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu i funkcjonowaniu Banku na sytuację finansową Banku, w szczególności: rachunek zysków i strat, sprawozdanie z sytuacji finansowej, fundusze własne, adekwatność kapitałową, wybrane miary płynności.

Kompleksowe testy warunków skrajnych na potrzeby Banku przeprowadzane są co pół roku w horyzoncie trzyletnim, przy uwzględnieniu zmian wartości i struktury pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej oraz rachunku zysków i strat (testy dynamiczne). Testy nadzorcze przeprowadzane są na żądanie organów nadzorczych zgodnie z założeniami dostarczonymi przez organy nadzorcze.

59. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

Zarządzanie adekwatnością kapitałową to proces mający na celu zapewnienie, iż poziom ryzyka, które Bank podejmuje w związku z rozwojem działalności biznesowej, może zostać pokryty posiadany kapitałem, biorąc pod uwagę określony poziom tolerancji na ryzyko oraz horyzont czasowy. Proces zarządzania adekwatnością kapitałową obejmuje w szczególności przestrzeganie obowiązujących regulacji organów nadzoru i kontroli, a także określonego w Banku poziomu tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

Celem zarządzania adekwatnością kapitałową jest utrzymywanie, w sposób ciągły, funduszy własnych na poziomie adekwatnym do skali oraz profilu ryzyka działalności Banku.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową Banku obejmuje:

- określanie oraz realizację pożądaných przez Bank celów kapitałowych,
- identyfikację i monitorowanie istotnych rodzajów ryzyka,
- szacowanie kapitału wewnętrznego na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz łącznego kapitału wewnętrznego,
- ustalanie wewnętrznych limitów na poziom adekwatności kapitałowej,
- prognozowanie, monitorowanie oraz raportowanie poziomu i struktury kapitału własnego oraz adekwatności kapitałowej,
- zarządzanie strukturą sprawozdania z sytuacji finansowej pod kątem optymalizacji jakości posiadanych przez Bank funduszy własnych,
- kapitałowe działania awaryjne,
- alokację wymogu w zakresie funduszy własnych oraz kapitału wewnętrznego na obszary biznesowe i segmenty klienta w Banku,
- ocenę rentowności poszczególnych obszarów biznesowych i segmentów klienta.

Miarami adekwatności kapitałowej są:

- łączny współczynnik kapitałowy (TCR),
- relacja funduszy własnych do kapitału wewnętrznego,
- współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1),
- współczynnik kapitału Tier 1 (T1),
- wskaźnik dźwigni.

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR, minimalny poziom współczynników kapitałowych utrzymywanych przez Bank wynosi:

- 1) TCR – 8,0%,
- 2) T1 – 6,0%,
- 3) CET1 – 4,5%.

Jednocześnie PKO Bank Polski zobowiązany jest do przestrzegania dodatkowych wymogów nałożonych przez KNF oraz wymogów wynikających z ustawy o nadzorze makroostrożnościowym. PKO Bank Polski SA utrzymywał poziom adekwatności kapitałowej na bezpiecznym poziomie, powyżej limitów nadzorczych i regulacyjnych. Na dzień 30 czerwca 2017 roku TCR ukształtował się na poziomie 18,82%, a CET1 ukształtował się na poziomie 17,92%. PKO Bank Polski SA utrzymał bezpieczną bazę kapitałową, powyżej limitów nadzorczych i regulacyjnych.

FUNDUSZE WŁASNE DLA POTRZEB ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ

Na dzień 30 czerwca 2017 roku fundusze własne Banku wyliczane na potrzeby adekwatności kapitałowej wzrosły głównie w wyniku podjętej w dniu 22 czerwca 2017 roku przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku decyzji o dokonaniu podziału zysku Banku za rok 2016 na kapitały zapasowy i rezerwowy bez przeznaczania kwot na wypłatę dywidendy.

Wzrost wartości funduszy własnych z tego tytułu wyniósł 1 299 miliona PLN, natomiast pozostała część zysku (1 589 milionów PLN) była uwzględniona już w funduszach własnych na dzień 31 grudnia 2016 roku w związku z uzyskaniem przez Bank odpowiednich zgód KNF na zaliczenie do kapitału podstawowego Tier I zysku netto Banku osiągniętego za 3 kwartały 2016 roku, po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia. Jednocześnie fundusze własne spadły w wyniku uzyskania przez Bank w dniu 24 marca 2017 roku zgody na wcześniejszą spłatę pożyczki podporządkowanej o wartości 224 miliony CHF (równowartość 884 miliony PLN) zaliczonej na dzień 31 grudnia 2016 roku do kapitału Tier II. Od momentu uzyskania przedmiotowej zgody pożyczka nie jest ujmowana w funduszach własnych Banku.

WYMOGI W ZAKRESIE FUNDUSZY WŁASNYCH (FILAR I)

Łączny wymóg w zakresie funduszy własnych Banku składa się z sumy niżej wymienionych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka:

RYZYO KREDYTOWE	<p>zgodnie z metodą standardową stosując następujące formuły w zakresie:</p> <p>EKSPOZYCJI BILANSOWYCH - iloczyn wartości bilansowej (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka przypisanej ekspozycji zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),</p> <p>UDZIELONYCH ZOBOWIĄZAŃ POZABILANSOWYCH - iloczyn wartości zobowiązania (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka produktu, wagi ryzyka przypisanej ekspozycji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),</p> <p>TRANSAKCJI POZABILANSOWYCH (INSTRUMENTÓW POCHODNYCH) - iloczyn wagi ryzyka przypisanej transakcji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego, ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych oraz 8% (wartość ekwiwalentu bilansowego wyliczana jest zgodnie z metodą wyceny rynkowej).</p>
RYZYO OPERACYJNE	<ul style="list-style-type: none">• zgodnie z podejściem AMA - w zakresie działalności prowadzonej przez Bank, z wyłączeniem oddziałów zagranicznych w Niemczech i Czechach,• zgodnie z podejściem BIA - w zakresie działalności Oddziału w Niemczech oraz Oddziału w Czechach.

RYZYSKO RYNKOWE	<ul style="list-style-type: none"> • ryzyko walutowe – wyliczane metodą podstawową, • ryzyko cen towarów – wyliczane metodą uproszczoną, • ryzyko instrumentów kapitałowych – wyliczane metodą uproszczoną, • ryzyko szczególne instrumentów dłużnych – wyliczane metodą podstawową, • ryzyko ogólne instrumentów dłużnych – wyliczane zgodnie z podejściem opartym na duracji, • pozostałe rodzaje ryzyka, inne niż ryzyko delta (ryzyko non-delta) wyliczane metodą scenariuszową w przypadku opcji, dla których Bank stosuje własne modele wyceny oraz metodą delta plus dla pozostałych opcji.
POZOSTAŁE RYZYKA	<ul style="list-style-type: none"> • ryzyko rozliczenia i ryzyka dostawy – wyliczane metodą określoną w Rozporządzeniu CRR, • ryzyko kredytowe kontrahenta – wyliczane metodą określoną w Rozporządzeniu CRR. • ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA) – wyliczane metodą określoną w Rozporządzeniu CRR, • przekroczenie limitu dużych ekspozycji – wyliczane metodą określoną w Rozporządzeniu CRR, • dla ekspozycji wobec kontrahenta centralnego wyliczany jest wymóg z tytułu transakcji oraz wniesionych wkładów do funduszu kwalifikującego się kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania (wyznaczony zgodnie z metodą określoną w Rozporządzeniu CRR).

	30.06.2017	31.12.2016
Fundusze własne razem	32 031	31 129
Kapitał Tier I	30 497	28 673
Kapitał Tier I przed korektami regulacyjnymi i pomniejszeniami, w tym:	33 031	31 733
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Pozostałe kapitały rezerwowe	30 711	27 824
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	1 070	1 070
Zyski zatrzymane	-	1 589
(-) Wartość firmy	(871)	(871)
(-) Inne wartości niematerialne	(1 549)	(1 694)
Skumulowane inne całkowite dochody	(59)	(442)
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	8	11
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	(63)	(64)
Kapitał Tier II	1 534	2 456
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	1 601	2 523
(-) Zaangażowania kapitałowe pomniejszające fundusze własne	(67)	(67)
Wymogi w zakresie funduszy własnych	13 616	14 489
Ryzyko kredytowe	12 669	13 299
Ryzyko operacyjne	420	482
Ryzyko rynkowe	506	661
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	21	47
Łączny współczynnik kapitałowy	18,82%	17,19%
Współczynnik kapitału Tier 1	17,92%	15,83%

WYMOGI W ZAKRESIE KAPITAŁU WEWNĘTRZNEGO (FILAR II)

Kapitał wewnętrzny na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka jest ustalany zgodnie z metodami określonymi w przepisach wewnętrznych. W przypadku dokonywania szacunków kapitału wewnętrznego na podstawie modeli statystycznych, stosowany jest roczny horyzont prognozy oraz poziom ufności 99,9%. Łączny kapitał wewnętrzny Banku stanowi sumę wysokości kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia wszystkich istotnych dla Banku rodzajów ryzyka.

Bank przyjmuje ostrożne podejście do agregacji ryzyk i nie wykorzystuje efektu dywersyfikacji. W I półroczu 2017 roku i 2016 roku wysokość relacji funduszy własnych do kapitału wewnętrznego Banku utrzymywała się na poziomie powyżej zarówno limitu ustawowego, jak i wewnętrznego Banku.

60. INFORMACJE O PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI

W I półroczu 2017 roku Bank przeprowadził pakietowe sprzedaże (wierzytelności bilansowych i spisanych) ponad 6,7 tys. sztuk wierzytelności przysługujących od klientów detalicznych oraz gospodarczych o zadłużeniu ogółem około 555 milionów PLN. Łączna wartość bilansowa rezerw na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności na dzień 30 czerwca 2017 roku wynosiła 3,3 miliona PLN (na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiła 2,9 miliona PLN). W wyniku sprzedaży wierzytelności przeniesione zostały wszystkie ryzyka i korzyści i w związku z powyższym Bank zaprzestał ujmowania tych aktywów.

Bank nie otrzymał papierów wartościowych z tytułu powyższych transakcji.

ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY

61. ZDARZENIA, KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE

1. W dniu 18 lipca 2017 roku Bank wyemitował w ramach programu EMTN euroobligacje o następujących parametrach:

- łączna wartość nominalna: 750 000 000 EUR,
- zapadalność: 4 lata,
- okresy odsetkowe: roczne,
- kupon: 0,75% (Mid Swap +65 pb.),
- cena emisyjna: 99,792% wartości nominalnej.

Bank złożył wniosek o dopuszczenie euroobligacji do obrotu na rynku regulowanym Giełdy Papierów Wartościowych w Luksemburgu i następnie - po dopuszczeniu do obrotu na tej giełdzie - złoży wniosek o równoległe notowanie euroobligacji na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

W dniu 20 lipca 2017 roku agencja ratingowa Moody's Investors Service przyznała rating na poziomie A3 z perspektywą stabilną dla ww. transzy obligacji.

2. W dniu 1 sierpnia 2017 roku Prezydent RP skierował do Marszałka Sejmu projekt ustawy zmieniającej ustawę z dnia 9 października 2015 roku o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy, obowiązującej od lutego 2016 roku. Zgodnie z tą ustawą, zobowiązania kredytobiorców, którzy zaciągnęli kredyt hipoteczny, zarówno w walucie polskiej, jak i w walutach obcych oraz spełniają warunki uzyskania wsparcia, mogą być pokrywane ze środków specjalnego Funduszu Wsparcia Kredytobiorców, zarządzanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Pomoc uzyskana w ramach wsparcia ma charakter zwrotny i podlega spłacie w nieoprocentowanych ratach.

Wykorzystanie środków w ramach Funduszu na koniec 2016 roku wyniosło około 2%. Dlatego też aktualny projekt zakłada znaczne uatrakcyjnienie warunków wsparcia poprzez podniesienie minimum dochodowego umożliwiającego wnioskowanie o wsparcie, zwiększenie limitu wsparcia, jak również znaczne wydłużenie maksymalnego okresu wykorzystywania wsparcia i okresu na spłatę zobowiązań z tego tytułu. Umożliwione zostanie również częściowe umorzenie zobowiązań z tytułu uzyskanej pomocy oraz otrzymanie jednorazowej pożyczki na spłatę zobowiązania w przypadku sprzedaży nieruchomości.

Banki, które zdecydują się przewalutować kredyty indeksowane i denominowane w walutach obcych na walutę polską będą mogły otrzymać zwrot różnicy między wartością bilansową tych kredytów przed i po restrukturyzacji. Źródłem finansowania tego zwrotu będzie utworzony w ramach Funduszu Wsparcia tzw. Fundusz Restrukturyzacyjny. Środki na jego utworzenie pochodzą będą z kwartalnych wpłat kredytodawców, uzależnionych od wielkości portfela kredytów i pożyczek walutowych. Aby dodatkowo zachęcić banki do aktywnego podejmowania działań restrukturyzacyjnych projekt przewiduje możliwość przejęcia niewykorzystanych przez inne banki środków z Funduszu Restrukturyzacyjnego.

Ewentualna nowelizacja ww. ustawy zgodnie z przedłożonym projektem może spowodować wzrost obciążeń Banku z tytułu uczestnictwa w systemie wsparcia kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej.

3. Pan Janusz Derda, Wiceprezes Zarządu nadzorujący Obszar Informatyki i Usług zrezygnował z członkostwa w Zarządzie Banku z końcem dnia 9 sierpnia 2017 roku.

4. W dniu 23 sierpnia 2017 roku Bank uplasował emisję obligacji podporządkowanych o łącznej wartości nominalnej 1 700 miliona PLN. Cena emisyjna jednej obligacji będzie równa wartości nominalnej i wyniesie 0,1 miliona PLN. Obligacje będą oprocentowane w półrocznych okresach odsetkowych, a odsetki od obligacji będą naliczane od wartości nominalnej według zmiennej stopy procentowej równej stawce WIBOR 6M powiększonej o marżę równą 155 pb. w całym okresie emisji.

Rozliczenie emisji nastąpi w dniu 28 sierpnia 2017 roku. Środki z emisji po uzyskaniu zgody KNF zostaną przeznaczone na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku. Termin wykupu wyemitowanych obligacji wynosi 10 lat, przy czym Bank ma prawo do przedterminowego wykupu przedmiotowych obligacji w terminie 5 lat od daty emisji, za zgodą KNF.

Bank będzie ubiegać się o wprowadzenie obligacji do obrotu w alternatywnym systemie obrotu.

PODPISY WSZYSTKICH CZŁONKÓW ZARZĄDU

24.08.2017	ZBIGNIEW JAGIEŁŁO	PREZES ZARZĄDU (PODPIS)
24.08.2017	RAFAŁ ANTCZAK	WICEPREZES ZARZĄDU (PODPIS)
24.08.2017	BARTOSZ DRABIKOWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU (PODPIS)
24.08.2017	MAKS KRACZKOWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU (PODPIS)
24.08.2017	MIECZYŚŁAW KRÓL	WICEPREZES ZARZĄDU (PODPIS)
24.08.2017	PIOTR MAZUR	WICEPREZES ZARZĄDU (PODPIS)
24.08.2017	JAKUB PAPIERSKI	WICEPREZES ZARZĄDU (PODPIS)
24.08.2017	JAN EMERYK ROŚCISZEWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU (PODPIS)

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO
PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

24.08.2017

DANUTA SZYMAŃSKA
DYREKTOR PIONU RACHUNKOWOŚCI

.....
(PODPIS)